เพชรน้ำหนึ่ง

โดย

พระราชญาณวิสุทธิโสภณ

(ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน)

วัดป่าบ้านตาด อุดรธานี



เพชรน้ำหนึ่ง

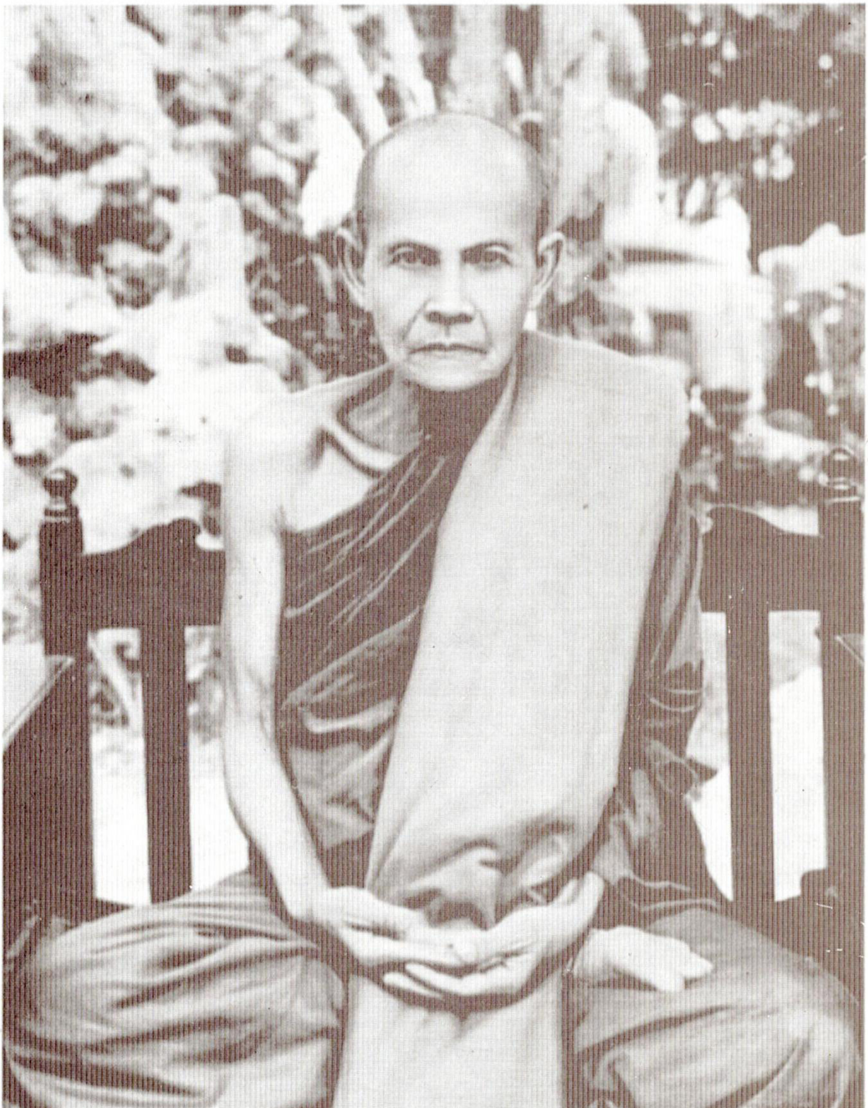
โดย

พระราชญาณวิสุทธิโสภณ

(ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน)

วัดป่าบ้านตาด อุดรธานี

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์
๙๔๗ ถนนอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. ๔๑๑-๑๕๒๓, ๔๑๒-๖๕๕๒



ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

พ.ศ. ๒๔๑๓-๒๔๙๒



ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

ถ้าท่านผู้ใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ท่านผู้นั้นกรุณาพิมพ์ได้ตามประสงค์โดยไม่ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด นอกจากพิมพ์เพื่อจำหน่ายจึงขอสงวนลิขสิทธิ์ เพราะผู้แสดงไม่ต้องการอะไรยิ่งกว่าใจที่เป็นสมบัติล้นค่ากว่าสมบัติใด ๆ ในโลก



สารบัญ

เราผู้เป็นผู้สั่งสมทิฐิมานะ สั่งสมกิเลสตัณหา สั่งสมความเห็นแก่ตัว ได้ตรัสรู้เหมือนพระพุทธเจ้า เหมือนสาวกทั้งหลายหรือไม่ ถ้าเราได้ตรัสรู้ด้วยทิฐิมานะของเรา ก็ควรจะนำทิฐิมานะนี้ไปสอนโลก ให้เขาเจริญทิฐิมานะ ด้วยทิฐิมานะนี้เขาจะได้เจริญรุ่งเรือง แต่โดยมากโลกจะมีความกระทบกระเทือนกันเพราะความเห็นไม่ลงกัน ท่านเรียกว่าทิฐิมานะ พระที่จะมีความทะเลาะเบาะแว้งกันก็ต้องเนื่องจากทิฐิมานะ คนจะฆ่าจะตีกันก็เนื่องจากทิฐิมานะ โลกจะรบจะเลวกันให้พินาศฉิบหายป่นปี้หรือเคยเป็นตลอดมาก็เนื่องจากทิฐิมานะ สัตว์จะกัดกัน เช่น สุนัขกัดกันก็เนื่องจากทิฐิมานะ ดูซิทิฐิมานะให้ผลประโยชน์อันดีอย่างไรบ้างหรือไม่

ทิฐิมานะ

๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๐๙

ทิฏฐิมานะ

พ่อแม่เลี้ยงลูกนับตั้งแต่คนหัวปีจนถึงคนสุดท้อง เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ตลอดเวลาย่อมมีวันเติบโต ส่วนที่เกี่ยวกับร่างกายมีอาหารการบริโภคก็เลี้ยงดูเป็นปกติทุกวัน ๆ และการสั่งสอนเมื่อเด็กพอรู้เดียงสาภาวะ ซึ่งควรจะรับการสั่งสอนได้เท่าที่ควรแก่กำลังของตน พ่อแม่ก็พยายามสอดแทรกความรู้วิชาทางกิจบ้านการเรือนเป็นลำดับ ๆ เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ทั้งส่วนร่างกายและส่วนความรู้ก็ค่อยเติบโตไปตาม ๆ กัน เด็กคนหัวปีก็นับวันเบาใจไปเรื่อย ๆ คนอันดับต่อมาจนกระทั่งถึงคนสุดท้อง ย่อมได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่เช่นเดียวกัน ทั้งฝ่ายอาหารการรับประทานและความรู้วิชา ฝึกสอนกันเป็นลำดับ ๆ เด็กก็นับวันเติบโตตามกันไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาจากพ่อแม่ที่เลี้ยงดู จากนั้นแล้วก็จึงวางอกวางใจได้ นี่เป็นคติของโลกที่เป็นมาตลอดกาลเป็นเช่นนี้

ทางด้านธรรมะได้แก่ระหว่างครูอาจารย์กับลูกศิษย์ การปฏิบัติต่อกันย่อมเป็นเช่นเดียวกับพ่อแม่เลี้ยงดูเด็ก ผู้มาอยู่ก่อนก็เช่นเดียวกับลูกคนหัวปี คือลูกศิษย์คนหัวปี ผู้มาตามหลังกันไปเรื่อย ๆ ก็เป็นลูกศิษย์คนกลางคนสุดท้องเป็นลำดับ ๆ ไป

การแนะนำพร่ำสอน ครูอาจารย์นั้นเหมือนกับการเลี้ยงดูทางความรู้วิชา ทั้งทางธรรมะส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียด และทางพระวินัย แนะนำพร่ำสอนกันอยู่ตลอดเวลาไม่มีการลดละ เช่นเดียวกับพ่อแม่เลี้ยงดูเด็กและสั่งสอนเด็กไปเรื่อย ๆ จนเด็กมีความรู้ความฉลาด ถ้าเทียบกับพ่อแม่เลี้ยงดูเด็ก เด็กนับวันเติบโตขึ้นเป็นลำดับ กับครูอาจารย์เลี้ยงดูบรรดาลูกศิษย์ นับแต่ผู้มาอยู่เบื้องต้นจนถึงผู้มาอยู่วาระสุดท้าย ย่อมมีการสั่งสอนในลักษณะเดียวกัน

บรรดาท่านผู้มาศึกษาทุก ๆ ท่าน ทั้งท่านที่มาก่อนและตามหลังกันมาเรื่อย ๆ จนถึงท่านผู้มาสุดท้าย ก็โปรดได้ทำความสนใจพยายามรับการศึกษาอบรมด้วยความสนใจ ให้ความรู้วิชาเรามีความเจริญก้าวหน้าภายในจิตใจ ข้อวัตรปฏิบัติที่ควรจัดทำเป็นประจำวันหรือประจำเพศของเราผู้มาศึกษา ก็ขอให้มีความคล่องแคล่วขึ้นไปเป็นลำดับ นี่จะเทียบได้ว่ามีความเติบโตขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่าให้เป็นท่านองที่ว่าเลี้ยงไม่รู้จักโต คือไม่มีวันเติบโต กลายเป็นเด็กอยู่เช่นนั้น นี่ผิดคติธรรมดาของผู้มาศึกษาอบรม

มาเบื้องต้นก็เป็นธรรมดายังไม่เข้าใจขนบธรรมเนียมของหลักธรรมวินัยในวัดนั้น ๆ ท่านพาปฏิบัติอย่างไร แม้จะอยู่ในขอบเขตแห่งหลักธรรมวินัยเช่นเดียวกันก็ตาม แต่อาจารย์ซึ่งเป็นผู้นำนั้นย่อมมีการเหลื่อมล้ำต่ำสูงต่างกัน ทั้งด้านความ

ประพฤติและด้านความรู้ความฉลาด ฉะนั้นแง่แห่งธรรมะที่ท่านจะนำมาสั่งสอนพวกเราจึงมีความต่างกัน จะให้เป็นเหมือนกันไม่ได้ แม้แต่หลักพระวินัยซึ่งเป็นของตายตัวแต่ผู้นำมาปฏิบัติยังมีการยิ่งหย่อนกว่ากัน ไม่ต้องพูดถึงด้านธรรมะซึ่งเป็นของละเอียดเลย

เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้มาศึกษาจึงควรสำเหนียกด้วยดี ขนบ-ธรรมเนียมระเบียบแบบแผนท่านพาดำเนินอย่างไร เราให้เป็นเหมือนกับคนในบ้าน หน้าที่การงานอันใดที่จะพึงจับพึงทำในบ้านให้ถือว่าเป็นงานหน้าที่ของเราภายในบ้าน เราจะต้องรับภาระผิดชอบทุกสิ่ง ในหน้าที่การงานอยู่ในขอบเขตแห่งบ้านของเราหรือสิ่งที่เราเกี่ยวข้องแม้จะอยู่นอกบ้านก็ตาม ผู้มาศึกษาเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรม ให้มีความสะดวกคล่องแคล่ว ให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านความประพฤติและความรู้ความฉลาดภายในใจ ก็ควรจะถือหลักที่ว่านี้เป็นประจำใจ

เราไม่ถือว่าวัดนี้เป็นวัดของใคร ไม่ถือว่าพระเป็นพระของผู้ใด ข้อวัตรปฏิบัติที่เราจะทำตามหน้าที่ของพระ สมกับเรามาศึกษา ไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของใคร เป็นข้อวัตรปฏิบัติ เป็นหลักธรรมวินัยของเราทั้งนั้น เพราะเราเป็นผู้มุ่งต่อความสุขความเจริญด้วยหลักพระธรรมวินัย เมื่อเป็นเช่นนั้นข้อปฏิบัติทุก ๆ ด้านที่เราจะควรทำ ให้มีความสะดวกคล่องแคล่วขึ้นไปโดยลำดับเพราะความชำนาญ เนื่องจากการทำอยู่เสมอด้วย

ความสนใจของเราผู้มาศึกษา ก็ขอให้สิ่งเหล่านี้มีความเจริญก้าวหน้า หรือมีความคล่องแคล่วไปเป็นลำดับ

สมกับว่าเราเป็นพระในวัดนี้ เราเป็นพระในพระพุทธศาสนา เราเป็นพระของพระพุทธเจ้า เราเป็นพระของครูของอาจารย์ ไม่ใช่เป็นพระของใคร ๆ และเราเป็นพระของเรา เราจงทำความหนักแน่นต่อข้อวัตรปฏิบัติซึ่งเป็นสมบัติของตนจะพึงได้พึงถึง ด้วยการกระทำดีทำชอบของตน และด้วยความขยันหมั่นเพียรของตนที่ได้พยายามอุตส่าห์อยู่ตลอดเวลา นี่หลักของผู้มาศึกษา จะต้องทำความเข้มแข็งหรือทำความขยันหมั่นเพียร จนเกิดความชำนิชำนาญในทางหลักธรรมวินัยเป็นชั้น ๆ ขึ้นไป นี่ชื่อว่าถูกต้องกับหลักของผู้มาศึกษา

แต่การมาศึกษาเบื้องต้นก็มีความเข้มแข็ง มีความสนใจ ครั้นต่อมาก็ชินครูชินอาจารย์ ชินต่อสถานที่ ชินต่อหมู่ต่อเพื่อน ชินต่อหลักธรรมหลักวินัย ชินไปเสียทุกอย่างในสิ่งที่จะเห็นว่าเป็นประโยชน์ แล้วกลับกลายคลายความเพียรไปเสียหมด ปรากฏเป็นคนอ่อนแอ ปรากฏเป็นคนเกียจคร้าน ปรากฏเป็นคนเห็นแก่ปากแก่ท้อง ปรากฏเป็นคนเห็นแก่หลับแก่นอน ปรากฏเป็นคนขี้แย ปรากฏเป็นคนเลี้ยงยาก ถ้ากลายลงไปเป็นเช่นนี้ชื่อว่าไม่ใช่หลักของการดำเนินของพระผู้มีความเข้มแข็ง

เพราะหลักของพระพุทธศาสนานับแต่ธรรมะขั้นต่ำ จน

กระทั่งถึงธรรมะขั้นสูงสุดคือวิมุตติพระนิพพาน ไม่ได้สอนให้คนมีความขี้เกียจอ่อนแอ มีแต่สอนให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน หนักก็เอาเบาก็ทำ ไม่ต้องอ้างกาลอ้างเวลา ไม่ต้องถือว่านั่นหนักนี่เบา แต่ถือเป็นกิจจำเป็นที่ตนจะพึงทำเพื่อความสำเร็จแก่ตนเองและส่วนรวมเท่านั้น นี่หลักของการดำเนินเป็นเช่นนี้

เพราะฉะนั้นศาสนาเฉพาะอย่างยิ่งที่เราปฏิบัติอยู่นี้คือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่เรียกว่าเจดีย์ของโลก เป็นเข็มทิศทางเดินของทางโลกและทางธรรมได้อย่างเต็มที่ ไม่มีธรรมะข้อใดที่จะเป็นข้อขัดแย้งต่อเศรษฐกิจของบ้านเมือง คือการครองชีพการค้าการขาย การทำมาหาเลี้ยงชีพทุก ๆ ประเภท เมื่อถูกกับกฎหมายบ้านเมืองและหลักธรรมวินัยแล้ว พระพุทธเจ้าท่านสอนให้มีการส่งเสริม ให้มีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงานนั้น ๆ ทุกแผนก ไม่ได้สอนให้คนขี้เกียจอ่อนแอในหน้าที่การงาน

แม้ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ก็สอนให้มีความเข้มแข็ง ร่าเริงต่อหน้าที่การงานของตนซึ่งเป็นนักบวช ไม่ให้มีความท้อถอยอ่อนแอ เมื่อเป็นเช่นนั้นโลกเขาจึงได้กราบพระ คือลูกศิษย์พระตถาคต เอาเป็นแบบฉบับทุก ๆ สิ่งทุกอย่างที่เขาควรจะยึดถือเอาได้ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ถ้าเราเป็นคนเกียจคร้านจะไปสอนคนอื่นให้มีความขยันหมั่นเพียรไม่ได้ ถ้าเราเป็นคนอ่อนแอ จะสอนคนอื่นให้มีความเข้มแข็งก็สอนไม่ได้

เราเป็นคนปฏิบัติไม่ดีขี้เกียจ จะไปสอนคนอื่นให้ปฏิบัติดีและมีความเข้มแข็งขยันหมั่นเพียรก็สอนไม่ได้ เพราะหลักศาสนาที่สำคัญก็คือ ส่วนที่พระนำมาประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ เป็นหลักอันใหญ่ที่จะกระจายไปให้โลกได้รับความร่มเย็น

โลกมีความเดือดร้อน มีความขัดข้องยุ่งเหยิงด้วยทางครอบครัว หรือเกี่ยวกับหน้าที่การงาน หรือเกี่ยวกับสังคม เกี่ยวกับประเทศชาติบ้านเมือง ต้องเข้ามาศึกษาปรารภกับพระในบางสิ่งที่ควรศึกษาปรารภได้ พระจะให้ความร่มเย็น ให้ความร่วมมือ ให้การแก้ไขแก่เขาอย่างไรบ้าง นี่เป็นปัญหาสำหรับผู้ทรงศาสนาคือนักบวชนี้ จะต้องเป็นผู้ตระหนักใจในสิ่งเหล่านี้สำหรับทำโลกให้มีความร่มเย็นได้ด้วยข้อปฏิบัติและความเฉลียวฉลาดของตน นี่เป็นหลักสำคัญ เราก็เป็นคนอ่อนแอหาแบบฉบับตามหลักธรรมวินัยในเพศของพระไม่ได้ แล้วเราจะสอนโลกให้มีความเจริญรุ่งเรืองเราจะสอนได้อย่างไร นี่ข้อนี้เป็นหลักสำคัญ

ท่านผู้เป็นนักบวชโปรดได้ตรวจตรองดูความประพฤติของเรา น้ำใจของเรามีความเอนเอียงหนักไปทางไหน หนักไปทางโลกหรือหนักไปทางธรรม หนักไปทางความขี้เกียจหรือหนักไปทางความขยันหมั่นเพียร หนักไปทางความมักมากหรือหนักไปทางความมักน้อย หรือหนักไปในทางความพอดีเรียกว่ามัชฌิมา ตามปกติของใจที่ส่งเสริมให้เป็นไปตามวิถีทางเดินของเขาซึ่งเคยเป็นมาแล้ว จะต้องไหลลงสู่ทางต่ำเสมอ ถ้าทาง

ใดเป็นไปเพื่อความเจริญจิตจะไม่ชอบก้าวเดินในทางนั้น แต่จะถอยหลังกลับมาเดินในทางที่จะเป็นไปในทางความเสื่อม ซึ่งเป็นทางที่จิตเคยเดินมาแล้ว นี่เป็นอย่างนั้น

ธรรมะเป็นเครื่องฝืนหรือเป็นเครื่องฉุดลากจิตใจที่ต่ำทราม ให้ก้าวขึ้นสู่ระดับที่ดีสูงขึ้นเป็นลำดับ นี่ธรรมะเป็นอย่างนั้น จะว่าธรรมะเป็นของฝืนโลกก็ใช่ ถ้าไม่ฝืนก็ไม่จัดว่าธรรมะเป็นเครื่องแก้กัน เช่นเดียวกับยาเป็นของแก้โรคจะต้องฝืนกันกับโรคเสมอไป ถ้าหากว่ายาเป็นไปตามแนวของโรคแล้ว โรคก็จะมีการกำเริบเสมอไป จนถึงกับผู้เป็นโรคทนอยู่ไม่ได้ต้องตาย แต่ยาเป็นเครื่องฝืนกับโรค แก้กันกับโรค โรคต้องบรรเทาลงเมื่อถูกกับยา จนกลายเป็นคนปรกติได้ หายจากไข้จากป่วย เรื่องธรรมะก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ถ้าหากว่าเราเป็นผู้ปฏิบัติซึ่งเป็นนักบวชด้วยแล้ว ไม่มีการจะฝืนจิตฝืนใจฝืนตัวเองต่อหน้าที่การงาน ฝืนตัวเองต่อการหลับการนอนต่อความพากความเพียร ฝืนตัวเองต่อการอยู่การกินการใช้การสอย การไปการมาการประพฤติทุกด้านแล้ว ไม่มีอันใดจะเป็นเครื่องหมายของสมณะที่ดีงามให้โลกได้กราบไหว้และตัวของเราได้รับความร่มเย็นใจ

ตอนต้นได้กล่าวถึงเรื่องพ่อแม่เลี้ยงลูก มีวันเติบโตขึ้นได้ในส่วนร่างกายเป็นสำคัญ อาจารย์กับลูกศิษย์ที่เลี้ยงดูด้วยอรรถด้วยธรรมตามคติธรรมดาก็ควรจะเป็นเช่นนั้น คือมีความ

เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ มีความคล่องแคล่วต่อหน้าที่การงาน ชี้องค์ไหนให้ทำหน้าที่อะไรทำได้อย่างคล่องแคล่ว เพราะในฐานะลูกศิษย์กับอาจารย์แล้ว จะเป็นเช่นเดียวกับลูกในครอบครัวของพ่อแม่คนนั้น ๆ จะมีลูกกี่คนย่อมถือเป็นลูกของตน ๆ โดยสนิท และจะใช้สอยคนไหนก็เป็นที่ไว้อกไว้ใจได้ นี่ควรจะเป็นเช่นนั้น

ลูกศิษย์ที่มาศึกษาอบรมก็เหมือนกัน ส่วนใดที่ยังไม่เข้าใจก็ให้พยายามสอบถามดูท่านที่มาอยู่ก่อน แล้วประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นเช่นเดียวกับผู้ตั้งใจมาศึกษาจริง ๆ นี่ชื่อว่าจะเป็นผู้เจริญเติบโตขึ้นด้วยข้อวัตรปฏิบัติ นี่จะใช้อะไรจะบอกอะไรก็ต้องคิดแล้วคิดเล่า..ผู้เป็นอาจารย์ ว่าคนนั้นจะสมควรทำนั้นได้หรือไม่ คนนี้จะสมควรทำหน้าที่นี้ได้หรือไม่ กว่าจะได้แต่ละครั้ง ๆ ที่จะนำมาใช้งานให้เป็นประโยชน์ภายในวัดหรือภายในพระศาสนา ชี้แล้วชี้เล่า เลือกแล้วเลือกเล่า กว่าจะได้ก็กินเวลาตั้งหลายนาที ทุกครั้งที่จะใช้ให้ทำอะไรก็ตาม นี่แสดงว่าไม่คล่องแคล่ว

การปฏิบัติศาสนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับชาติชั้นวรรณะความรู้ความฉลาดที่มีมาดั้งเดิม แต่ขึ้นอยู่กับหลักพระธรรมวินัย ท่านปฏิบัติอย่างไรท่านสอนอย่างไร เราที่เป็นหน้าที่ของพระที่จะปฏิบัติ เราต้องดำเนินให้ถูกต้องตามหลักธรรมวินัยนั้น ๆ จนมีความเฉลียวฉลาดรอบคอบต่อหน้าที่การงานของตน จับอันใด

ได้หมด ไม่ต้องวิตกวิจารณ์ ไม่ต้องถือเนื้อถือตัว ไม่ต้องขยะแขยงต่อหน้าที่การงานซึ่งเป็นกิจจำเป็นของเรา ให้ถือเป็นความจำเป็นเช่นนี้ นี่เป็นหลักทางเดินของพระ

ไม่ว่าพระองค์ใดจะมาจากที่ไหน จะมาจากบ้านใดเรือนใด มาจากประเทศใด มาจากจังหวัดใด เมื่อเข้าสู่ร่มเงาแห่งผ้ากาสาวพัสตร์ ที่เรียกว่าเป็นลูกศิษย์ของพระตถาคตเจ้าแล้วด้วยเป็นผู้มุ่งต่อหลักธรรมวินัยอย่างยิ่งด้วย เพราะอำนาจแห่งความเชื่อความเลื่อมใส ต้องเป็นผู้ทำด้วยความเต็มอกเต็มใจทุกชิ้นทุกอัน เพราะการงานที่เราทำนั้นเราไม่ได้ทำเพื่อใคร แต่ทำเพื่อความดีงามสำหรับเรา

พยายามฝึกใจของเราให้ได้ ใจมีความระแคะระคายอยู่กับอันใดซึ่งเป็นของที่ควรอย่างยิ่ง แต่จิตเห็นว่าไม่ควร พยายามฝึกฝนจิตลงให้ได้สนิทกับสิ่งที่ควรในธรรมะ แต่ตนเห็นว่าไม่ควรตามความเห็นของตน ต้องพยายามฝึก พระพุทธเจ้าท่านฝึกมาจนพอตัว เรียกว่ารอดตายจึงได้เป็นศาสดา พวกเรานี้ที่ได้ตามร่องรอยของพระพุทธเจ้า ได้อาศัยพึ่งร่มพึ่งเงาพระบารมีของพระองค์ ไม่มีสิ่งใดลำบากยากเย็นเข็ญใจ สถานที่อยู่ก็มีพออยู่พออาศัย เครื่องใช้ไม้สอยก็พอเป็นไปตามเพศของพระซึ่งไม่ใช่เพศแห่งเศรษฐี อาหารการขบการฉันก็เป็นมาจากศรัทธาญาติโยมของเขา เขาเป็นคนคนหนึ่ง เขารับได้เราต้องรับได้ เพราะเราเป็นนักฝึกฝนตัวเอง ฝึกฝนใส่อาหาร การฉัน

ไม่ได้ไม่มีทางเดินเพื่อตามเสด็จพระพุทธเจ้าได้เลย นี่เราต้องคิดอย่างนั้น

เราอย่าให้อ่อนแอลงไป เรามาอยู่นานเท่าใดยิ่งจะทำใจให้อ่อนแอลงไป ไม่ใช่ผู้มาศึกษาเพื่อความเข้มแข็ง เพื่อความรู้ความฉลาด เพื่อการดัดแปลงตนเอง แต่เป็นไปเพื่อความอาภัพเพื่อตนเองเท่านั้น ไม่ใช่ทางเดินของพระพุทธเจ้า แม้ผู้เป็นครูเป็นอาจารย์ก็หมดทางที่จะสอน ไม่ทราบจะสอนได้ยังไง สอนลงไปไม่เห็นผลไม่เห็นประโยชน์ มีแต่ความอ่อนแอลงไปเป็นลำดับ ๆ การจะสอนธรรมะแต่ละครั้งละคราวก็ต้องคิดแล้วคิดเล่า เพราะธรรมะไม่ใช่เกิดมาจากการทำเล่น ความรู้ของพระพุทธเจ้าไม่ใช่รู้อย่างเล่น ๆ เพราะไม่ได้ปฏิบัติอย่างเล่น ๆ แต่ปฏิบัติอย่างเอาจริงเอาจัง จึงเห็นจริงเห็นจังในธรรมะจริง ๆ แล้วมาสอนโลกจะสอนอย่างเล่น ๆ ได้ยังไง ต้องสอนจริง ทีนี้ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติตามหลักของพระพุทธเจ้าตลอดสายมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ ท่านก็ปฏิบัติจริง ๆ เมื่อท่านรู้ยังไงท่านจะสอนก็ต้องสอนจริง ๆ ไม่ได้สอนเพื่อเล่น เพราะไม่ได้ทำเพื่อเล่น การสอนต้องสอนจริง ๆ ผู้มาศึกษาที่ศึกษาเพื่อเล่น ๆ ลูบ ๆ คลำ ๆ ใช้ไม่ได้

การฝึกก็ฝึกตัวของเราเป็นของสำคัญ หลักธรรมะไม่มีอันใดที่จะสงสัยแล้ว เป็นของบริสุทธิ์ทุกสิ่งทุกอย่าง นอกจากเราผู้มาปฏิบัติธรรมะเท่านั้นยังไม่บริสุทธิ์ทางกายทางวาจา

ทางใจของเรา ฉะนั้นเราจึงควรจะน้อมจิตใจของเราที่มีทั้งเปลือกทั้งกระพี้ ทั้งรากแก้วรากฝอยเต็มอยู่ในหัวใจนี้เข้าไปสู่ธรรม เพื่อธรรมนั้นจะได้ชำระซักฟอก คือฝึกฝนอบรมตนเองตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า จะมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นไปเป็นลำดับ นี่หลักของผู้มาศึกษา

ถ้าตั้งใจรู้จริงเห็นจริงในธรรมะของพระพุทธเจ้า เราอย่าทำเล่น อย่าปฏิบัติอย่างเล่น ๆ เพราะธรรมะทั้งหมดไม่มีธรรมะเล่นแต่บทใด ผู้สอนก็ไม่ได้สอนเล่นแม้แต่บทหนึ่งบาทหนึ่งคาถาหนึ่ง เริ่มตั้งแต่พระพุทธเจ้ามาจนกระทั่งถึงสุดท้ายปลายแดน ไม่มีธรรมะบทใดที่จะสอนเล่น ๆ กล่าวเล่น ๆ ปฏิบัติอย่างเล่น ๆ มีแต่ธรรมะเป็นของจริง ซึ่งออกมาจากการปฏิบัติจริง ผู้สอนก็สอนจริง ๆ ผู้ปฏิบัติจะทำแบบเล่น ๆ ใช้ไม่ได้ ไม่เข้ากับหลักธรรมะ เราจะหาสาระแก่นสารได้อย่างไร

วันหนึ่งคืนหนึ่งจิตใจของเรามีความไม่สะดวกกายไม่สบายใจกี่ครั้ง มีสาเหตุเป็นมาอย่างไร ถ้าหากว่าสาเหตุเป็นมาจากการปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าจิตจึงมีการกำเริบเช่นนี้แล้ว ก็ชื่อว่าธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นไม่มีสาระแก่นสาร และไม่เป็นสวากขาตธรรม แต่นี้หาเป็นเช่นนั้นไม่ จิตใจของเราที่ได้รับความรุ่มร้อนหรือขุ่นมัวยุ่งเหยิงภายในจิตใจ เนื่องจากใจไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน แต่ใจของเราชอบเช่นนั้น ชอบเอาตามอำเภอใจ นั่งก็นั่งตามอำเภอใจ

นอนตามอำเภอใจ การขบการฉันก็อยากให้ได้อย่างจิตอย่างใจ คิดอะไรก็อยากจะให้อย่างใจ แต่หาได้คำนึงถึงเหตุถึงผลไม่ว่าการจะทำให้ได้อย่างใจนั้นจะต้องทำอย่างไร หลักธรรมของพระพุทธเจ้าท่านสอนไว้อย่างไร นี่เราไม่ได้คำนึงตอนนี้ เพราะฉะนั้นจึงได้รับความเดือดร้อนไม่สบาย จิตใจไม่เจริญก้าวหน้าเพราะการปรับปรุงจิตใจของเรามีระดับอันต่ำและอ่อนแอในการประพฤติธรรมของตน

การปรับปรุงจิตใจต้องมีความเข้มแข็ง การนั่งสังเกตใจต้องสังเกตจริง ๆ วิถีของใจจะเดินอยู่ตลอดสายไม่ว่ากลางวันกลางคืน แม้แต่หลับก็ยังมีฝัน นี่ล้วนแล้วตั้งแต่วิถีของจิตที่เดินอยู่ตลอดเวลาทั้งนั้น หากเราเป็นนักปฏิบัตินักจะกำจัดสิ่งที่เป็นภัยแก่ใจ ทั้งเป็นนักที่จะรู้เท่าวิถีใจของตนแล้ว ต้องเป็นนักสังเกตจิต ฉะนั้นการภาวนาจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด ซึ่งจะได้รู้เรื่องวิถีจิต ของตนว่าเดินไปในทางที่ผิดหรือที่ถูก เดินไปแต่ละครั้ง ๆ คิดไปแต่ละหน ๆ คิดไปในทางด้านธรรมะหรือคิดไปด้านทางโลก เพื่อการสั่งสมกิเลสตัณหามาพอกพูนหัวใจ เราต้องคิดอย่างนี้ ถ้าเป็นผู้ต้องการธรรมะเครื่องซักฟอกจิตใจต้องดูวิถีทางเดินของใจด้วยสติด้วยปัญญาด้วยความเพียร นี่พระพุทธเจ้าท่านเดินมาอย่างนี้ สาวกทั้งหลายท่านก็เดินมาอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ที่ปรากฏชื่อลือนามได้มาสั่งสอนพวกเราจนกระทั่งถึงบัดนี้ ท่านก็ปฏิบัติหรือสังเกตวิถีทางเดินของ

ท่านมาอย่างนั้นเหมือนกัน ไม่เช่นนั้นไม่รู้ทางเดินของจิต

จะเดินอยู่ทั้งวันทั้งคืน คิดอยู่ตลอดวันยังค่ำคืนยังรุ่ง จะคิดเรื่องราวร้อยจิปาถะก็ตาม เราไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าเป็นทางดีหรือชั่ว เป็นแต่เพียงว่าปล่อยตามอำเภอใจที่มันคิดไปเท่านั้น ทีนี้ผลประโยชน์ที่จะปรากฏขึ้นนั้นมันไม่มี มีแต่ความรุ่มร้อน นั่งวันนี้ก็แล้ว วันหน้าก็แล้ว วันนี้มืดไปวันหน้าสว่างมา ก็บ่นอยู่เสมอว่าใจของเรานี้อ่อนแอ ใจของเราไม่มีความสุขความสบาย ก็เพราะการปฏิบัติตัวเองไม่สมภูมิแห่งเหตุที่ควรจะทำให้จิตมีความเจริญรุ่งเรืองหรือสะดวกสบายภายในตัวได้ จึงหาความสงบเยือกเย็นไม่ได้ นี่ขอให้พากันพิจารณา

ผู้ปฏิบัติต้องเป็นผู้เข้มแข็ง อ่อนโยนในมารยาท แต่มีความเข้มแข็งต่อหน้าที่การงานไม่อ่อนแอ มุ่งหน้าต่อความพากเพียรเสมอ นั่งอยู่ที่ไหนให้มีสติสังเกตสอดรู้วิถีทางเดินของใจ ความคิดของใจมันคิดไปเรื่องอะไร เราตั้งใจจะมารู้เรื่องของใจเรา ต้องสังเกตดูความคิดของใจด้วยข้อปฏิบัติ คือความเพียรของเรา ไม่เช่นนั้นเราจะไม่เห็นทางเดินของใจ วันยังค่ำมันจะต้องคิดอยู่เช่นนั้นไม่มีเวลาหยุดยั้งเลย ถ้าเราเป็นนักสังเกตดูเรื่องของเราแล้ว เราจะได้เห็นทั้งกลางวันกลางคืน เพราะงานของจิตนั้นไม่มีว่าง ไม่มีกลางคืนกลางวัน ไม่มีวันพระวันโยม ไม่มีวันเสาร์วันอาทิตย์ แต่เป็นวันทำงานของจิต

ตลอดเวลา นี่ละท่านเรียกว่าจิตท่องเที่ยว วนไปวนมาท่านก็เรียกว่าวัฏวน วนไปหาที่จอดที่ยับยั้งไม่ได้ วกกันไปเวียนกันมาอยู่อย่างนั้น แล้วขนทุกข์มากลุ้มรุมเราให้เดือดร้อนอยู่ทั้งวัน ๆ นี่เพราะความปล่อยใจเกินไปไม่ได้สังเกตตัวเอง

เรามีราคาเท่าไรที่ได้มาบวชในพระศาสนา ใจมีราคาเท่าไร ถ้าเราฝึกฝนอบรมได้ ไม่มีสิ่งใดในโลกนี้และโลกไหน ๆ จะมีคุณค่าเท่าจิตของบุคคลผู้ฝึกฝนอบรมได้อย่างเต็มภูมิเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งแก้วสารพัดนึกภายในจิตใจ โดยไม่ต้องไปหาอะไรมาเพิ่มเติมความสุขนั้นก็สมบูรณ์อย่างเต็มที่ ท่านจึงให้ชื่อว่า **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** ไม่มีความสุขอื่นใดในโลกทั้งสาม คือ กามโลก รูปโลก อรูปโลก จะเสมอเหมือนกับความบริสุทธิ์ของใจอย่างเต็มที่ นี่ท่านเรียกว่าพระนิพพาน

การที่จะปรากฏจิตประเภทนี้ขึ้นมา ไม่ได้ปรากฏขึ้นมาจากความเกียจคร้านอ่อนแอ ไม่ได้ปรากฏขึ้นมาจากความเห็นแก่ปากแก่ท้องแก่หลับแก่นอน แต่ปรากฏขึ้นมาจากความขยันหมั่นเพียรของนักพรต ซึ่งเทียบกันกับนักรบในสงครามสงครามทางโลกยังมีกาลมีเวลา สงครามภายในจิตนี้ไม่มีเวลาถ้าผู้จะเป็นนักรบแล้วควรจะย้อนจิตเข้ามาสู่จุดที่ความวุ่นวายปรากฏขึ้น ความวุ่นวายปรากฏขึ้นที่ไหน นั่นแลวิถีทางเดินของสมุทัยเกิดขึ้นมาจากที่นั่น

สมุทัยคือเหตุให้ทุกข์เกิด แดนเกิดแห่งทุกข์เกิดขึ้นมาจากไหน ถ้าไม่เกิดขึ้นมาจากใจที่ปล่อยไปตามอำเภอใจของตัว เกิดขึ้นมาจากที่นั่น ผู้ปฏิบัติถ้าไม่ย้อนจิตเข้าไปดูสาเหตุที่เกิดแห่งทุกข์ จะไม่มีที่แก้ทุกข์ตลอดวันตาย ถ้าย้อนเข้าไปถึงจุดเป็นสถานที่เกิดแห่งทุกข์ นั้นแลจะเป็นสถานที่แก้ทุกข์ได้ด้วย เนื่องจากรู้เรื่องของสมุทัย เขาจะไม่สามารถสั่งสมกำลังขึ้นให้มากมูนอะไรได้นัก เนื่องจากความเพียรจดจ่อหรือฟาดฟันกันอยู่ตลอดสาย โดยไม่คำนึงถึงกลางวันกลางคืนยืนเดินนั่งนอน เว้นเสียแต่หลับเท่านั้น

เราเป็นนักบวชไม่มีหน้าที่การงานอะไร โลกให้อภัยทั่วดินแดนแล้วเวลานี้ ทางราชการก็ให้อภัยให้ความสะดวกทุกด้าน ทางบ้านเมืองทุก ๆ ชั้นให้อภัยทั้งหมด พระไปไหนเขากราบไหว้เคารพบูชา อาหารการขบการฉันมียังไงนำมาให้ทานอย่างเต็มอกเต็มใจ อาหารการบริโภคแต่ละอย่าง ๆ กว่าเขาจะหามาได้แทบล้ม แทบตาย กลางคืนไม่ได้หยุดกลางวันไม่ได้หย่อน วิ่งเต้นขวนขวาย หาอยู่หากิน กว่าจะได้มาใส่ปากใส่ท้องและได้มาให้ทานนี้เป็นของที่ยากลำบากที่สุด เขาทำไมจึงมีความเต็มอกเต็มใจให้ทานเราทุกวัน

ไปบิณฑบาตทุกวันนี้รู้สึกจะเต็มบาตรทุกวัน ๆ อย่างน้อยก็เกือบจะเต็มบาตรอยู่แล้ว บิณฑบาตมาวันหนึ่งถ้าเป็นของที่จะสั่งสมไว้ได้ ฉันไปได้ตั้ง ๕ วันก็ไม่หมด นี่ทำไมจึงปรากฏ

มีมาเช่นนั้นทั้ง ๆ ที่เราไม่ได้ซื้อได้หา คนอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่นักบวช ที่ตั้งใจปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ไปหาขอทาน ทั้งวันก็ไม่พอปากพอท้อง ให้เราคิดดูอย่างนี้ นี่เรียกว่าเพศของ เราเป็นเพศที่สะดวก

ที่อยู่ที่อาศัยก็ไม่ต้องไปซื้อไปหาที่ไหน เขามาสร้างให้ อยู่ด้วยความสะดวกสบายด้วยศรัทธา ทรัพย์สินเงินทองมี เท่าไรทุ่มเทมาจนให้สำเร็จประโยชน์ ตามความต้องการที่วัดจะ ต้องการแค่ไหนเท่าไร ของที่เขานำมานั้นไม่ใช่ของที่เขาเสก คาถาเป่าพรูดแล้วเป็นเงินขึ้นมาเป็นทองขึ้นมาเป็นข้าวเป็น ของขึ้นมา เป็นอาหารการบริโภค เป็นกระดานดาดฟ้าขึ้นมา เป็นสังกะสีขึ้นมา เป็นปูนขึ้นมา ไม่ได้เป็นอย่างนั้น หามาแทบ ล้มแทบตายกว่าจะได้มาทำที่พักที่อยู่ที่อาศัย กว่าจะสำเร็จเป็น สบงจีวรให้ครองนี้ เป็นของที่หามาด้วยยากแทบล้มแทบตาย กว่าจะนำมาให้เราได้ขบฉันแต่ละวัน ๆ นี่ก็แทบล้มแทบตาย นี่ เขายังหามาด้วยความเต็มใจ เอ้า จะตายเขาก็เต็มใจให้ทาน ไม่ว่าจะให้ทานประเภทไหนมีความยินดีทั้งนั้น ถ้าไม่ผิดจาก หลักธรรมวินัยของพระแล้วเขายินดีที่จะให้ทานพลีชีพเพื่อเรา เสมอ แต่เราผู้เป็นนักบวชซึ่งเป็นแนวหน้าของญาติโยมทำไม จะทำใจอ่อนแอ ให้พิจารณาดู

เราได้รับความสะดวกทุกด้าน ผู้เป็นนักบวชซึ่งเป็นแนว หน้าของญาติโยม ทำไมจะทำใจอ่อนแอ ให้พิจารณาดู เรา

ได้รับความสะดวกทุกด้านแล้วเวลานี้ การไปการมาก็สะดวก เขากราบเขาไหว้ไปที่ไหนไม่อดอยากขาดแคลน มีแต่ผู้นำของทานมาถวายให้ขบให้ฉันให้อยู่ให้พักให้ใช้สอยด้วยความสะดวกสะดวกจนลืมตัว นี่ถ้าสะดวกจนลืมตัวแล้วผิดเพศของพระ เพราะเพศของพระไม่ใช่เพศที่ลืมตัว แต่เป็นเพศที่รู้เท่ารู้ทันทุกสิ่งทุกอย่าง ของจะมีมากอาหารจะมีมากก็ไม่ดีใจ จะมีน้อยก็ไม่เสียใจ อาหารจะดีหรือไม่ดีเพ่งถึงเจตนาของผู้ให้ทาน เขาให้ทานอย่างสุดอกสุดใจ สุดใจที่เขาดีเต็มที่แล้ว นั่นละให้เรารับประทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพราะใจที่เขาให้ทานนั้นเป็นใจที่บริสุทธิ์ ถือเอานี้เป็นสำคัญ

เราอย่าถือด้วยอำนาจกิเลสตัณหา ว่าอาหารประเภทนี้พอใจ อาหารประเภทนี้ไม่พอใจ อาหารประเภทนี้ดี อาหารประเภทนี้ไม่ดี ฉันลงไปแล้วเกิดความโลภความโกรธความหลงเป็นความกระวนกระวาย นี้ไม่ใช่ทางของพระ เป็นทางของนักสั่งสมความโลภความโกรธความหลง นักสั่งสมกิเลส ไม่ใช่เป็นผู้ที่มาแก้ไขกิเลสภายในจิตใจ ไม่ใช่เป็นผู้เลี้ยงง่ายให้เหมาะสมกับเพศของพระ เพราะเพศของพระเป็นเพศที่เลี้ยงง่าย อยู่ง่าย ไปง่าย กินง่าย นอนง่าย ไม่ต้องทำความกังวล ไม่ต้องทำความรบกวนใคร ๆ ทั้งนั้น เขาให้อะไรรับด้วยความบริสุทธิ์ใจ

อย่างพระพุทธเจ้าของเราเป็นต้น ไม่เคยตำหนิผลทาน

ของเขา วัตถุทานของเขาจะเป็นประเภทใด ๆ แม้ที่สุด***นางปุณณทาสี*** จี่ข้าวแป้ง เขาเรียกข้าวแป้งจี่ แล้วเหน็บพกมานี้จะนำไปรับประทานเวลาเขาไปตักน้ำ เห็นพระพุทธเจ้าแล้วเกิดความเชื่อความเลื่อมใสอยากจะให้ทาน คิดหาอะไรก็ไม่ได้ มีแต่ข้าวแป้งจี่นี้จะทำยังไง ก็กลัวพระองค์จะรังเกียจ พระพุทธเจ้าชำเลืองดู***พระอานนท์*** ให้ ***พระอานนท์*** นำบาตรมาถวายทันทีแล้วเข้ารับขนมแป้งจี่ของ***นางปุณณทาสี*** ทันที เมื่อรับมาแล้ว ***นางปุณณทาสี*** นั้นก็คิดว่า เท่าที่พระพุทธเจ้าท่านรับของเรานี้ท่านก็รับพอไม่ให้เสียใจเราเท่านั้น ออกจากนี้แล้วท่านจะไปฉันบ้านเศรษฐีกุฎุมพี บ้าน***นางวิสาขา*** บ้าน***อนาถบิณฑิกเศรษฐี*** บ้านไหน ๆ ก็ไม่รู้ เพราะสิ่งที่เราถวายไปนี้เป็นของที่เลว เป็นของที่ต่ำช้าสมกับฐานะของเรา

พอพระพุทธเจ้าท่านทราบอย่างนั้น และทั้ง ๆ ที่พระองค์ก็ทรงปลงพระทัยอยู่แล้วว่าจะสงเคราะห์***นางปุณณทาสี*** เพราะเห็นแก่น้ำใจของเขาเป็นน้ำใจที่มีคุณค่ายิ่ง แม้วัตถุทานนั้นจะไม่เป็นของที่มีคุณค่าอะไรนักก็ตาม แต่น้ำใจเป็นของที่มีคุณค่ามากที่สุด เนื่องจากเขาให้ทานด้วยน้ำใจที่บริสุทธิ์และเต็มใจอย่างเต็มที่ พระองค์ท่านก็ทรงประทับลงในที่นั้น แล้วฉันขนมของ***นางปุณณทาสี*** เสียวันนั้น ไม่ต้องเสวยอะไรอีกต่อไปในวันนั้น เป็นอันว่าสิ้นวาระในวันหนึ่งไปด้วยการเสวยขนมแป้งจี่ของ***นางปุณณทาสี***นั้น เช่นเดียวกับเราที่ได้รับฉันจังหัน

ทุกวันนี้ ผ่านไปวันหนึ่ง ๆ มื้อหนึ่งต่อวันหนึ่ง พระพุทธเจ้าท่านก็เป็นอย่างนั้นเหมือนกัน นี่ละทางเดินของพระพุทธเจ้าท่านเดินอย่างนี้

ขอให้เราทุก ๆ ท่านซึ่งเป็นนักปฏิบัติ จงทำตัวของเราทำใจของเราให้เป็นเช่นทางเดินที่พระพุทธเจ้าพาเดินเช่นนี้ เราจะเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้าที่มีครู จิตใจจะเป็นใจที่มีครู ใจไม่เลยเถิดไม่เลยแดน ไม่เลยหลักธรรมวินัย จะเป็นใจที่ดี เป็นใจของพระ เป็นเพศของพระ นั่งก็จะสบายเหมือนพระ นอนจะสบายเหมือนพระ เดินสบายเหมือนพระ ฉันจะสบายเหมือนพระ คิดอ่านเรื่องอะไร ๆ เป็นเรื่องของพระไม่มีโลกเข้ามาเคลือบแฝง จะเป็นผู้ที่เย็น

พระ แปลว่า ประเสริฐ การยืนการเดินการนั่งการนอนของพระล้วนแล้วตั้งแต่เป็นของประเสริฐ เพราะใจของพระเป็นใจที่ประเสริฐ ความประพฤติของพระเป็นความประพฤติที่ถูกต้องตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ที่เป็นหลักธรรมอันประเสริฐ หลักวินัยอันประเสริฐ เราเป็นนักบวชเราต้องคิดเช่นนั้น เป็นผู้สะดวกสบาย เรื่องทิฐิมานะไม่นำเข้ามาเกี่ยวข้องให้เป็นข้าศึกต่อธรรมะ

ทิฐิมานะมีอยู่ทั่วไปไม่ว่าบ้านใดเมืองใด แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็มี แต่เราผู้เป็นนักบวชแม้จะมีก็ตาม เรามาบวช

ในศาสนาเพื่อจะมาแก้ทิฐิมานะของตน เพราะทิฐิมานะมันขวางโลกขวางตนด้วย ขวางธรรมะด้วย ขวางหมู่ขวางเพื่อนด้วย ไปอยู่ที่ไหนฟังแต่ว่าขวาง มันไม่สะดวกสบายทั้งนั้นแหละ ไม้ถ้าเราแบกขวางทางไปมันไปไม่ได้ นี่เรื่องทิฐิมานะก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน หลักธรรมะพระพุทธเจ้าท่านวางไว้อย่างไร เราให้ถือหลักธรรมเป็นศูนย์กลาง

ความรู้ของเราอย่าด่วนเข้าใจว่าเป็นของวิเศษศักดิ์สิทธิ์ แต่โปรดได้นำเข้าไปเทียบเคียงกับหลักธรรมะว่าถูกหรือไม่ ถ้าถูกต้องตามหลักธรรมะแล้วความรู้ของเราก็เป็นธรรมะ ถ้าหากว่ามันขัดแย้งกับธรรมะ ความรู้ของเรานี้เป็นความรู้ที่จอมปลอม ต้องพยายามแก้ไข เพราะว่าความรู้ของเรายังไม่มีแบบฉบับเป็นเครื่องรับรอง แต่ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นเป็นสวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว เป็นธรรมที่รับรอง บรรดาพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ตรัสรู้จากพระธรรมอันชอบนี้นับกี่พระองค์ไม่ได้ และบรรดาสาวกของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ก็นับไม่ถ้วน ล้วนแล้วตั้งแต่ได้บรรลุธรรมที่เป็นของจริงนี่เท่านั้น

เราผู้เป็นผู้สั่งสมทิฐิมานะ สั่งสมกิเลสตัณหา สั่งสมความเห็นแก่ตัว ได้ตรัสรู้เหมือนพระพุทธเจ้า เหมือนสาวกทั้งหลายหรือไม่ ถ้าเราได้ตรัสรู้ด้วยทิฐิมานะของเรา ก็ควรจะนำทิฐิมานะนี้ไปสอนโลกให้เขาเจริญทิฐิมานะ ด้วยทิฐิมานะนี้เขาจะได้เจริญรุ่งเรือง แต่โดยมากโลกจะมีความกระทบกระเทือน

กันเพราะความเห็นไม่ลงกัน ท่านเรียกว่าทิฐิมานะ พระที่จะมีความทะเลาะเบาะแว้งกันก็ต้องเนื่องจากทิฐิมานะ คนจะฆ่าจะตีกันก็เนื่องจากทิฐิมานะ โลกจะรบจะเลวกันให้พินาศฉิบหายป่นปี้หรือเคยเป็นตลอดมาก็เนื่องจากทิฐิมานะ สัตว์จะกัดกันเช่น สุนัขกัดกันก็เนื่องจากทิฐิมานะ ดูซิทิฐิมานะให้ผลประโยชน์อันดีอย่างไรบ้างหรือไม่

เราผู้เป็นนักบวชเป็นนักธรรมะ เหตุใดจะมีความจำเป็นซึ่งจะต้องสั่งสมทิฐิมานะให้เป็นเครื่องกัดหัวใจเรา ออกจากกัดหัวใจตนเองแล้วก็กัดหมู่กัดเพื่อนกัดครูกัดอาจารย์ กัดไปหมดเรื่องทิฐิมานะเป็นเช่นนั้น ไม่มีทางดี แม้แต่อยู่ในสัตว์เรามองดูแล้วไม่น่าดู มองกันยิงเขี้ยวยิงฟันคอยแต่จะกัดกัน ไหนมาเกิดอยู่กับนักบวชแล้วจะเป็นที่น่าดูที่ไหน เพศของพระเพศของนักบวชเป็นเพศที่สวยงาม ด้วยความเห็นแก่อรรถแก่ธรรมด้วยความเห็นโดยสม่ำเสมอ มีหลักธรรมเป็นที่ตั้ง มีหลักธรรมเป็นแบบฉบับ ไม่ได้เอาทิฐิมานะของตนเป็นแบบฉบับเป็นเครื่องดำเนิน พระจึงเป็นที่กราบไหว้ ไม่ว่าเป็นแม่ชีแม่ขาวเขาก็กราบไหว้ได้ เพราะความถือธรรมะเป็นหลักวิเศษอยู่แล้ว นี่ให้คิดอย่างนั้น

แต่การกล่าวทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงว่าท่านทั้งหลายมาสั่งสมทิฐิมานะ เนื่องจากการสั่งสอนจะต้องสั่งสอนไปทุกแง่ทุกมุมเพราะเราต่างคนก็ต่างไม่รู้ด้วยกัน นับแต่ผู้แสดงก็ไม่รับรองตน

ว่ามีความรู้ความฉลาดสามารถแค่ไหน เราก็ต่างคนก็ต่างนำธรรมะของพระพุทธเจ้ามาสอนทั้งท่านทั้งผู้แสดงด้วย เพื่อต่างองค์ต่างท่านจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อกำจัดสิ่งที่กีดขวางตนเองและกีดขวางโลกที่ให้นามว่าทิฐิมานะนี้หมดไปเป็นลำดับ ๆ จะมีจำนวนมากน้อยอยู่ด้วยกันเท่าไรก็มีความร่มเย็นเป็นสุข

ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันไม่มีทิฐิมานะขัดแย้งกันครัวเรือนนั้นก็สงบ บ้านใดสังคมใดที่อยู่ด้วยกันด้วยความเป็นอรรถเป็นธรรมไม่มีทิฐิมานะขัดแย้ง อวดดีอวดฉลาดอวดเด่นอวดหยิ่งต่อกันแล้ว สังคมหรือบ้านเมืองนั้น ๆ ก็ร่มเย็น ประเทศชาติถ้าต่างคนต่างปรองดองกันด้วยความเห็นแก่อรรถแก่ธรรมเห็นแก่ความถูกต้อง ไม่เอาทิฐิมานะอวดรู้อวดฉลาดอวดความสามารถของตนแล้ว โลกก็จะไม่พินาศฉิบหาย จะกลายเป็นโลกที่เจริญรุ่งเรืองร่มเย็นทั้งท่านและเรา ทั้งใกล้และไกล ทั้งประเทศชาติบ้านเมือง ทั้งในวงประเทศแต่ละประเทศ ทั้งในวงบ้านทั้งในวงเมือง ทั้งในวงวัด ทั้งในวงตัวของเราโดยเฉพาะจะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับ ๆ ตลอดถึงสัตว์ถ้าไม่มีทิฐิมานะเป็นเครื่องกระทบกระเทือนกัน สัตว์จะไม่ได้รับความเดือดร้อน

เรื่องของทิฐิมานะจึงไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องที่จะทำโลกให้พินาศฉิบหายได้ด้วย หากว่าเราได้สั่งสมทิฐิมานะ

ให้มากขึ้นเท่าไรแล้วก็ยิ่งเป็นของที่มีกำลัง ไฟบรรลัยกัลป์มีที่ไหน ก็คือไฟบรรลัยกัลป์ตัวทิฐิมานะนี้เท่านั้น จะทำโลกให้พินาศฉิบหาย ไม่ว่าท่านว่าเรา ถ้าใครสั่งสมทิฐิมานะไว้มาก ๆ จะเป็นคนมีความเดือดร้อนภายในตัว ออกจากนั้นก็ระบาดไปทุกแห่งทุกหน ไปที่ไหนเดือดร้อนไปที่นั่น พระพุทธเจ้าท่านจึงทรงตำหนิเรื่องทิฐิมานะไม่ใช่ของดี แต่หลักธรรมะเท่านั้นที่จะแก้ทิฐิมานะซึ่งเป็นตัวสกปรกให้ออกจากจิตใจของเราได้ กลายเป็นทิฐิความเห็นที่ถูกต้องตามหลักธรรมหลักวินัย ความเห็นแก่ท่านแก่เรา เห็นแก่อรรถแก่ธรรมเป็นหลักสำคัญ หากไม่เห็นแก่อรรถแก่ธรรมจะไม่เห็นแก่ใครทั้งนั้น โลกจะกลายเป็นหมูเป็นหมาจะกลายเป็นสัตว์ไปหมด เป็นคนแต่เราคนเดียว

นี่ถ้าหากว่าเราก็เทียบเขา เขาก็เทียบเรา เราก็เทียบท่าน ท่านก็เทียบเรา มีหัวใจเหมือนกัน มีความรักในชีวิตเหมือนกัน มีความรักในสมบัติเหมือนกันแล้ว คนเราจะมองเห็นกันด้วยความสนิทสนม ด้วยความเมตตาสงสาร ด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน ทั้งวงกว้างวงแคบจะอยู่ด้วยกันด้วยความอยู่เย็นเป็นสุขสะดวกกายสบายใจ เป็นที่ไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ นี่หลักธรรมะเป็นอย่างนั้น ให้ความไว้วางใจแก่โลกได้อย่างนี้ ที่จะให้เป็นข้าศึกแก่โลกนั้นไม่ปรากฏว่าธรรมะบทใดของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ มีแต่ให้ความสุขแก่โลก หากว่า

โลกได้นำไปประพฤติปฏิบัติตามกำลังความสามารถของตนแค่ไหน ความร่มเย็นเป็นสุขของโลกจะมีเพียงนั้น นี่ได้กล่าวถึงเรื่องทิฐิมานะส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียด ฝังอยู่ภายในใจของเรา พยายามแก้ไขให้หมดไปด้วยข้อปฏิบัติ

ความเพียรเป็นสิ่งสำคัญให้มีความสม่ำเสมอ อย่าอ่อนแอในทางความเพียร ของที่มีค่าไม่ต้องไปหาที่ไหน ใจดวงนี้เป็นของที่มีค่ายิ่ง ขอให้พยายามฝึกฝนอบรมให้ได้ เวลานี้กำลังกระฟัดกระเฟียด กำลังแสดงอาการแง่งอนทุกเล่ห์ทุกเหลี่ยมทุกแง่ทุกมุมต่อเรา จะยอมจำนนได้จากธรรมะเท่านั้นเข้าไปบังคับ ถ้าหากธรรมะบังคับเราไม่ได้ บังคับจิตใจก็หาคนดีไม่ได้ในโลก

เอาละพอ

ผมแน่ใจว่าพระอรหันต์ท่าน เมื่อท่านถึงขั้นนี้แล้วท่านจะไม่สำคัญตนว่าท่านมีสติ ท่านเผลอสติ ท่านไม่ไปปรุงไปแต่ง เพราะคำว่ามีสติก็เป็นสมมุติ คำว่าขาดสติก็เป็นสมมุติ ความบริสุทธิ์เต็มภูมิแล้วนั่นคือความจริง สติปัญญาเป็นสมมุติทั้งนั้น เพราะเป็นเครื่องมือแก้กิเลสซึ่งเป็นสมมุติด้วยกัน เป็นสมมุติทั้งฝ่ายมรรค เป็นสมมุติทั้งฝ่ายสมุทัย เมื่อถอดถอนสมุทัยออกโดยสิ้นเชิงไม่มีเหลือแล้วสติปัญญาอันเป็นองค์มรรคนี้ก็หมดหน้าที่ไป ไม่เรียกว่าดำเนินมรรค ไม่เรียกว่าใช้สติปัญญาแก้กิเลส สติปัญญาก็เป็นธรรมดา ๆ สติปัญญาของผู้บริสุทธิ์ไปเสีย เวลาจะใช้ท่านก็ใช้ ไตร่ตรองเรื่องอะไร ๆ สติเวลาจะตั้งรับกับเรื่องอะไรท่านก็ตั้งเสีย ไม่ตั้งก็เป็นความบริสุทธิ์อยู่ธรรมดาเสียเท่านั้น มีเท่านั้น

แหวกแนว

๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๑

แหวกแนว

เรื่องข้อวัตรปฏิบัติ กิจของพระคือข้อวัตรปฏิบัติ ไม่เหมือนกิจของฆราวาสเขา ฆราวาสมีร้อยแปดพันประการหาประมาณไม่ได้ กิจพระนี้มีตายตัวตามหลักธรรมหลักวินัยไม่มากจนเหลือกำลัง แต่ส่วนมากพระเราปฏิบัติไม่ได้นี่ซิ ถ้าพระปฏิบัติไม่ได้ก็ไม่ทราบใครจะปฏิบัติได้ข้อวัตรปฏิบัติ บวชเข้ามาเอาความมักง่ายออกหน้าออกตาก็ไม่ได้เรื่องอะไร ถ้าเอาธรรมออกหน้าแล้วก็มีสติมีปัญญามีความพากเพียร มีข้อวัตรปฏิบัติอันดีงามประจำตน เหลือบซ้ายมองขวามีสติสตัง พูดประโยคใดมีสติควบคุมรู้ความผิดถูกดีชั่วหนักเบาควรหรือไม่ควรแก่บุคคลหรือสถานที่เช่นไร นั่นถ้าเอาธรรมออกหน้าส่วนมากไม่ค่อยผิดพลาด แม้ผิดด้วยความสุดวิสัยก็มีน้อย แต่ความไม่มีสติ ความไม่สนใจ เอาความขี้เกียจขี้คร้านออกหน้า ความอ่อนแอออกหน้าซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสกิริยาอาการแสดงออกมาจึงมักเป็นเรื่องไม่น่าดู ระเกะระกะ

การขบการฉัน พระขบฉันจังหันจะต้องสวยงามตามเสขิยวัตรท่านบอกไว้แล้ว ไม่สนใจก็ปรับอาบัติ แน่ะ กินก็เป็นโทษ นั่งก็เป็นโทษ เดินก็เป็นโทษ นอนก็เป็นโทษ พูดอะไร

ออกมาก็เป็นโทษ จะหาคุณที่ไหนคนเราพระเรา คำว่าโทษ ก็คือไม่มีสติสตังระมัดระวังสิ่งที่ผิดหรือถูกประการใด ไม่รู้สุ่มสี่สุ่มห้า พูดถึงเรื่องความสวยงามทางมารยาท ความเคลื่อนไหวไปมา อะไรจะงามยิ่งกว่าพระซึ่งได้หลักการประพฤติมาจากหลักธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ละเอียดอ่อนสุดในโลกนี้ แต่ถ้าไม่นำพาแล้วพระก็น่าเกลียดที่สุด เพราะควรทำตัวให้ดีแต่ทำให้เลวไปเสียอย่างนี้ มันดูไม่ได้ในสายตาของผู้อื่น ตลอดถึงประชาชนทั่ว ๆ ไป

พระเป็นผู้รักษาได้บรรดาความสวยงามทั้งภายนอกภายใน ไม่เหมือนฆราวาสเขา พระมีหน้าที่รักษาอย่างเดียว รักษาตัวเป็นสำคัญ รักษาใจให้มีสติแล้วกิริยามารยาทการแสดงออกก็น่าดูเอง เพราะใจเป็นผู้บงการ ใจเป็นผู้แสดงออกทางมารยาทคำพูดคำจา การขบการฉันก็สวยงาม ทำอะไรก็น่าดู หากเป็นนิสัยแล้วแก้ยากนะ นิสัยมักง่ายนิสัยมูมมาม ตะกละตะกลามอะไร แก้ไม่ตกนะถ้าลงติดนิสัยแล้วไม่พยายามฝึกหัดไว้แต่ต้นแก้ยาก เป็นนิสัยไปแล้วเลยไม่สนใจยิ่งเลอะเทอะไปหมดเลย ไปฉันในสถานที่ใดเขาก็รังเกียจเพราะไม่น่าดูการขบฉัน ทั้ง ๆ ที่ระเบียบแห่งการขบฉันของพระนี้ไม่มีที่ไหนสู้ได้ละ ระเบียบวินัย เป็นไปตามนั้นแล้วจะไม่น่าดูได้ยังไง

เราฝึกเราไม่ใช่จะให้เป็นไปตามใจของเราชอบ ใจของ

เราเป็นไปด้วยกิเลส ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่มีกิเลส ต้องฝึกตนใส่ธรรม เลือกธรรมมาฝึกหัดตนจึงจะน่าดู การฉันท่านบอกว่าอย่าทำคำใหญ่เกินไปจนแก้มตุ่ย ท่านว่า นิสัยของเราเคยทำอย่างนั้นมาแล้ว ทีนี้มาบวชเป็นพระก็เอานิสัยเดิมมาใช้มันไม่น่าดู หากเอาตามหลักธรรมหลักวินัยว่าอย่างไรพอเหมาะเราก็เอาอย่างนั้น อันนั้นเป็นนิสัยของฆราวาส อันนี้เป็นนิสัยของพระ มันต่างกัน เราจะเอานิสัยของฆราวาสมาใช้ไม่ได้ ต้องเอานิสัยของพระซึ่งมีธรรมมีวินัย ผู้ศึกษาธรรมวินัยจึงน่าดู

การขบการเคี้ยวก็ไม่ให้ดังเสียงกร้วมกร้าม ๆ คนอื่นฟังจนรำคาญหู แต่ปากกับหูเจ้าของอยู่ด้วยกันไม่ได้ยิน เพราะรสอาหารมันเหยียบย่ำทำลายหมด สลบไสลไปไม่ได้ยินเสียงขบเคี้ยวเจ้าของ จะดังขนาดไหน แต่ผู้อื่นฟังมันรำคาญเหล่านี้ การฉันในบาตรไม่เหมือนฉันสำรับ จะทำแบบสำรับไม่ได้ แต่ส่วนมากท่านนิยมฉันมือเดียว ตั้งแต่ท่านอาจารย์มั่นเป็นหลักสำคัญฉันมือเดียว ถ้าอันใดที่จำเป็นที่จะใช้สองมือก็ใช้อยู่ในบาตร อย่ายกขึ้นมาข้างนอก เช่นม้วนผักอะไรเหล่านี้ จับขึ้นมาม้วน ๆ นี่ยุ่งอยู่ข้างหน้าข้างบนบาตร ขายขี้เจ้าของ

มีอะไรก็ให้เขาเห็นหมด อะไรใส่ในปากก็ให้เขาเห็นหมดจะว่าไง เพราะความเซ่อความเพลินในรส ไม่มีสติ

มีอะไรอยู่ในบาตรเวลาจะฉันยกขึ้นมาให้เขาเห็นหมด ซึ่งเป็นกิริยาไม่ดี เห็นเฉย ๆ ค่อยยังชั่ว เห็นที่น่าเกลียดน่าเอือมระอานั่นซิ อย่างนี้เราเคยสอนพระเสมอ จากนั้นก็ซดซ้ายซดขวาเห็นแก่ลิ้นแก่ปากแก่รสแก่ชาติ ไม่เห็นแก่ธรรม ซึ่งเป็นเรื่องให้ลืมตัวทั้งนั้น ต้องการความเอร็ดอร่อยของรสอาหารยิ่งกว่าความเอร็ดอร่อยของธรรม ฉะนั้นรสอาหารจึงเหยียบย่ำทำลายธรรม ในขณะที่ฉันก็ทำลายธรรม เป็นข้าศึกต่อธรรมอยู่ตลอดเวลา เป็นข้าศึกต่อวินัยอยู่ตลอดเวลา จึงหาความดีไม่ได้ ความไม่มีสตินั้นละเป็นของสำคัญ จะไม่น่าดูเลยกิริยาอาการ

นี่มามากเข้า ๆ คละเคล้าเข้าไปมาก ๆ มันเลอะเทอะนะ ถ้ามากมันเป็นได้ ไม่ว่าอะไรถ้ามากมันเฟ้อ เช่นอย่างเงินเฟ้อเป็นต้น ไม่น่าดู อย่างทุกวันนี้มนุษย์เฟ้อ ฆ่ากันง่ายเหมือนกับผักกับปลาดูซิ ไม่มีราค่ำราคาอะไร ผิดใจกันนิดฆ่ากันแล้ว ๆ มันเฟ้อ จิตใจก็นับวันโหดร้ายขึ้นทุกวันเพราะไม่มีธรรมเข้าแทรกสิงใจ ฆ่าผู้อื่นเลยถือเป็นความดีความชอบ ถือเป็นความถูกต้อง เพราะความโกรธความแค้นอันเป็นเรื่องของกิเลสพาให้ทำ จนไม่รู้สึกตัวว่าสิ่งเหล่านั้นผิด เผื่อเขาจะมาฆ่าเราบ้างเป็นยังไง เรายอมให้เขาฆ่าไหมล่ะ เราไม่อยากตายด้วยกันทั้งนั้นแต่ไปทำเขาได้ลงคอ ถือเป็นความดี นี่มันตรงกันข้ามกิเลสกับธรรม กิเลสถ้าได้สังหาร

ได้ทำลายใคร สูงกว่าใครแล้วถือว่าดี

แต่ธรรมะเป็นอย่างนั้นไม่ได้ เสมอภาค ไม่มีอะไรจะทำบุคคลให้มีความเสมอภาคและร่มเย็นกันยิ่งกว่าธรรม เสมอภาคไปหมด ให้อภัย ตลอดถึงสัตว์เดรัจฉานก็ไม่ให้ทำลายไม่ให้เบียดเบียนเขา เห็นใจเขาใจเรา เห็นร่างของเขาของเรา เห็นชีวิตของเขาของเรา นอกจากนั้นยังให้แผ่เมตตาจิตแก่บรรดาสัตว์ที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน ไม่มีใครยิ่งหย่อนกว่ากันในเรื่องความเกิดแก่เจ็บตาย มันเท่า ๆ กัน ไม่ควรจะเบียดเบียนกัน

อะไรจะละเอียดยิ่งกว่าธรรมของพระพุทธเจ้า ถ้าได้ขาดธรรมใจก็โหดร้ายทารุณ ความโลภก็มาก นับวันมากขึ้นทุกทีมากขึ้นทุกวัน เพราะยินดี เพราะส่งเสริมให้ความโลภ ความโลภจึงได้โอกาสทวีรุนแรงขึ้นทุกวัน ๆ ความโกรธก็มาก ราคะตัณหาก็พอกพูน ความลืมเนื้อลืมตัวก็มาก มีแต่มากด้วยของไม่เป็นท่า มากด้วยของสกปรก มากด้วยของหาคุณค่าไม่ได้ มากด้วยสิ่งที่จะให้เกิดความสุขแก่ตนไม่ได้

ใครเคยได้ความสุขเพราะความโลภเราลองหาดูซิ ถ้าธรรมของพระพุทธเจ้าตรัสไว้ผิดไป ใครเคยได้ความสุขความสบายเพราะความโลภ เพราะความโกรธ เพราะความลืมเนื้อลืมตัว เพราะราคะตัณหากล้า ไม่เห็นมีที่ไหน เห็นแต่เป็นไฟ

ไปด้วยกันทั้งนั้น ถ้าปล่อยให้สิ่งเหล่านี้ออกหน้าออกตา ไม่บังคับบัญชามันพอให้มีขอบเขตบ้างแล้ว มันก็เป็นไฟประลัยกัลป์ดี ๆ เผามนุษย์เรานั่นละ ผู้ส่งเสริมมันมันก็เหยียบย่ำลงไป จิตใจของพระนักปฏิบัติเราก็เทียบกันได้อย่างนั้น ถ้าไม่พยายามสอดรู้สอดเห็น ความคิดความปรุงอันเป็นเรื่องของกิเลสจะแทรกขึ้นมาภายในใจ มันก็สามารถสร้างทุกข์ขึ้นมาภายในจิตใจได้ ได้รับความทุกข์เช่นเดียวกับฆราวาสเขา

เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนให้ปราบ สอนให้ละ สอนให้ฆ่ากิเลส เช่น **โกธํ ฆตฺวา สุขํ เสติ** เป็นต้น ฆ่าความโกรธได้แล้วอยู่เป็นสุข ท่านไม่ได้บอกว่าส่งเสริมความโกรธให้เต็มที่แล้วเป็นสุข ท่านไม่ได้ว่า คนโกรธมาก คนโลภมาก คนราคะตัณหามาก คนลืมเนื้อลืมตัวมาก ก็คือผู้รับเหมาทุกข์นั่นเอง ทุกข์มีเท่าไรรับเหมาเอาหมดหาความสุขไม่มี เราอย่าเข้าใจว่าคนมีเงินเป็นล้าน ๆ จะมีความสุข อย่าเข้าใจว่าพวกเศรษฐีกุฎุมพีจะมีความสุข ถ้าไม่มีธรรมเป็นเครื่องปกครองจิตใจและปกครองสมบัติแล้ว สมบัตินั้นแลจะกลายมาเป็นฟืนเป็นไฟเผาเจ้าของ ไหม้ทั้งเป็นนั่นแหละ เป็นฟืนเป็นไฟอยู่ภายในจิตใจ

ไม่มีใครที่จะรู้แจ้งเห็นจริงในโทษและคุณของสิ่งเหล่านี้ได้ยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า ท่านเห็นโทษเต็มพระทัยแล้วจึงได้สั่งสอนบรรดาสัตว์ให้รู้สิ่งใดเป็นโทษสิ่งใดเป็นคุณ การจะ

ประมาททรัพย์สมบัติเงินทองท่านไม่ประมาท เพราะโลกอยู่ด้วยสิ่งเหล่านี้ ธาตุขันธ์เราอยู่ด้วยสิ่งเหล่านี้ แต่ขอให้รู้จักความพอดี รู้จักประมาณ มีความฉลาดในการแสวงหาและเก็บรักษา ตลอดถึงการเยียวยานำมาเลี้ยงชีพของตนให้ถูกทาง อย่าให้เป็นกิเลสเพิ่มขึ้นทุกวัน ๆ เพราะการแสวงหานั้น ๆ ส่วนมากไม่ได้เป็นอย่างนั้น มันเป็นแหวกแนวอยู่ตลอดเวลาจิตใจของโลกของคน แล้วจะหาความสุขที่ไหนเจอ ไปหาซิทั่วทั้งโลก โลกมนุษย์อยู่นี้มีกี่ประเทศด้วยกัน แต่ละประเทศมีคนจำนวนสักกี่ล้าน รวมเข้าทั้งหมด เราไปถามดูซิว่าใครจะมีความสุข จะไม่เจอ อยากจะพูดว่าแม้รายเดียวถ้าไม่มีธรรมเข้าแทรกหัวใจ ไม่มีธรรมเป็นเครื่องปกครองรักษาด้วยการปฏิบัติธรรม

ไม่ว่าคนทุกข์คนจนคนมีคนฉลาด ล้วนแล้วแต่แบกทุกข์เพราะความมีความเป็นของตนทั้งนั้น แต่ผู้ปฏิบัติธรรมแทนที่จะเป็นอย่างนั้นกลับตรงกันข้าม ความทุกข์ความจนก็เห็นอยู่แล้ว อยู่ในโลก **อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** ผู้มีก็มี ผู้จนก็มีเราก็จนได้มีได้ แต่สำคัญการปฏิบัติตัวเองให้หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เป็นข้าศึกตามวิสัยของตนอันเป็นสิ่งชอบธรรม นำมาซึ่งความสุข เฉพาะอย่างยิ่งพระและนักปฏิบัติเรานี้ยิ่งไม่มีงานอื่นใดพอที่จะเป็นการส่งเสริมกิเลสขึ้นมา ด้วยถือเอาความจำเป็นเป็นต้นเหตุหรือเป็นโล่บังหน้าเหมือนอย่างโลกเขา

ทั่ว ๆ ไป

ความจำเป็นของเราก็มีการละกิเลสโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ละกิเลสด้วยวิธีใดพระพุทธเจ้าก็ทรงสั่งสอนไว้หมดแล้ว ถ้าไม่ขี้เกียจอ่อนแอเสียอย่างเดียว หรือเห็นแก่กิเลสมากกว่าเห็นแก่ธรรม ต้องดำเนินตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย สมาธิก็ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร เรียนเสียจนติดปากติดคอ แต่องค์ของสมาธิจริง ๆ ไม่เคยปรากฏเป็นสมบัติของตนได้แม้ชั่วขณะหนึ่งเลยอย่างนี้ใช้ไม่ได้เลย แบกแต่ความเรียนความจดความจำมาไว้เต็มหัวใจ กิเลสไม่ลดน้อยลงแม้นิดหนึ่ง มิหนำซ้ำยังเป็นภูเขาไฟทั้งลูกเผาอยู่ในหัวใจนั้น

การปฏิบัติธรรมต่างหากเมื่อเรียนรู้แล้วปฏิบัติ เฉพาะนักบวชนักปฏิบัติเรานี้ก็คือการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา มีสติสตัง สติสัมปชัญญะแนบกับตัวเสมอ อารมณ์อะไรผ่านเข้ามาจะต้องผ่านมาทางหู ตา จมูก ลิ้น กาย แล้วเข้าไปสู่ใจ ใจถ้ามีสติอยู่แล้วต้องทราบเรื่องอารมณ์นั้น ๆ ว่าเป็นอารมณ์ผิดหรือถูกประการใด จะเป็นอารมณ์เครื่องส่งเสริมกิเลส หรืออารมณ์เป็นเครื่องส่งเสริมธรรมก็รู้ แต่ส่วนมากเป็นอารมณ์ส่งเสริมกิเลส เพราะยังมีกำลังมากอยู่ สติปัญญาไม่ทัน จึงต้องผลิตสติปัญญาขึ้นด้วยความตั้งอกตั้งใจ ระมัดระวังรักษาจนมีกำลังขึ้นมา

ภาวนาให้สงบก็เป็นได้ ถ้าจิตมีสติคอยควบคุมใจอยู่เสมอ ก็เหมือนกับเราเลี้ยงวัวเลี้ยงควายอยู่ตามท้องไร่ท้องนานั่นแหละ ต้องการจะไล่เข้าคอกเมื่อไรก็ไล่มาได้ ไม่เหมือนที่ปล่อยไปตามอำเภอใจของมัน ไปเที่ยวต้อนที่ไหนก็ไม่เจอ ไม่ทราบไปทิศไหนแห่งหนตำบลใด มันผิดกัน จิตที่ปล่อยตัวอยู่ตลอดเวลาก็เช่นเดียวกับปล่อยวัวออกจากคอก ปล่อยสัตว์พาหนะออกจากคอกแล้วเจ้าของไม่ติดตามดูนั่นเอง ดีไม่ดีโจรผู้ร้ายเอาไปกินเสียเงียบก็มี

จิตที่อยู่ด้วยความรักษาของเจ้าของด้วยสติแล้ว จะสงบก็ง่าย เพราะไม่มีอารมณ์อะไรเป็นเครื่องกีดขวาง เนื่องจากจิตใจไม่สามารถที่จะเสาะแสวงหาอารมณ์อันเป็นพิษเป็นภัยได้ เนื่องจากสติบังคับบัญชาอยู่ ทำให้สงบก็สงบได้ เมื่อสงบเป็นสมาธิแล้วก็เป็นสมาธิสมบัติขึ้นในตัวของเรา จำได้ทั้งชื่อ เห็นได้ทั้งตัว เห็นได้ทั้งความจริงคือสมาธิ สงบมากน้อยเพียงไรก็รู้ ว่านี่สงบที่จิต สมาธิแท้อยู่ที่จิต ความจำแท้อยู่ที่สัญญา สมาธิแท้อยู่ที่จิต

ปัญญาก็พิจารณาแยกแยะดูภายนอกภายใน มันเต็มไปด้วยของปฏิกูลโสโครก **อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** แบกแต่กองทุกข์กันทั้งวันทั้งคืน ทำไมจะพิจารณาดูทุกข์ไม่เจอ ไม่รู้ทุกข์ตามความจริงของมัน ถ้าปัญญาได้สอดแทรกเข้าไปตรงไหนต้องรู้ไม่มากก็น้อย การเกิดตายก็คือการแบกหาม

ทุกข์อยู่ตลอดเวลานั่นเอง เกิดตายมากี่ภพกี่ชาติก็หามทุกข์มาเท่านั้นภพเท่านั้นชาติ แบกหามกันมาอย่างนั้น ถ้าไม่เบื่อหน่ายในความทุกข์ในความเกิดตายแล้ว เราก็ไม่ควรจะตำหนิติเตียนทุกข์ ไม่ควรจะบ่นให้เจ้าของว่าเป็นทุกข์ แต่นี้เราไม่ต้องการ ไม่ต้องการจะแก้ไขวิธีไหน

ปัญญาก็จำได้แต่อยู่ในตำรับตำราซึ่งเป็นชื่อของปัญญาเท่านั้น แต่ปัญญาอยู่ในตัวเราไม่มี โง่เหมือนควาย จำได้หมดในตำรับตำรา ว่าปัญญามีความฉลาดแหลมคมอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ตัวผู้จำนี้โง่เหมือนควายจะว่าไง ความโง่นั้นจะแก้กิเลสได้หรือ กิเลสแหลมคมยิ่งกว่าอะไร อะไรจะแหลมคมยิ่งกว่ากิเลส เราว่ากิเลสมันต่ำแต่มันอยู่บนหัวใจคน ว่ามันหยาบแต่มันอยู่บนหัวใจที่ละเอียด ๆ ได้จะว่าไง นั่นละกิเลสมันไม่ได้ต่ำมันอยู่บนหัวใจคน มันไม่ได้หยาบ มันอยู่ได้ทั้งส่วนละเอียด อะไรจะละเอียดยิ่งกว่าจิต ธรรมซึ่งเป็นของละเอียดยิ่งก็เลยเข้าไม่ได้ไม่ถึง จำแต่ชื่อแต่นามของกิเลสจำแต่ชื่อแต่นามของธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ความจำ กิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลง โลภมูล โทสมูล โมหมูล กิเลสพันห้าตัณหาร้อยแปดจำได้เสียหมด มันร้อยแปดที่ไหนมันร้อยปอดคนนั่นกิเลสมันร้อยปอดคนยังไม่รู้อีกเหรอ

กิเลสมันอยู่ที่ใจนี้ จำชื่อจำตำรามันจะไปหนังถลอก

อะไร กิเลสมันก็นอนสบาย เราไปจำแต่ชื่อของมันไม่มาแตะต้องกิเลสให้มีการกระทบกระเทือนบ้างพอหนังถลอก มันก็เป็นสุขที่อยู่กับคนขี้เกียจ อยู่กับคนอ่อนแอ กิเลสอยู่สบายอยู่กับคนหนักในธรรม อยู่กับคนมีความขยันหมั่นเพียรในการบำเพ็ญ มีสติตั้งตัวอยู่เสมอ มีปัญญาใคร่ครวญเสมอ กิเลสร้อนอย่างนั้น อยู่ไม่เป็นที่เป็นทางละ ต้องหลบนั่นซ่อนนี่อยู่ ไม่งั้นถูกปัญญาฟาดฟันลงไปแหลกหมด เพราะฉะนั้นจึงต้องฝึกปัญญา ฝึกสติให้ดี เพื่อจะให้ทันกับสิ่งเหล่านี้ เมื่อสติปัญญาพอตัวแล้วกิเลสมีสักกี่ประเภท ละเอียดขนาดไหนไม่พ้นวิสัยของปัญญาไปได้เลย จะต้องขาดกระเด็นออกไปหมดไม่มีเหลือ ให้เข้าใจว่าสติกับปัญญาเป็นสิ่งสำคัญมากทีเดียวในการปฏิบัติธรรม

ศรัทธา วิริยะ เหล่านี้เป็นเครื่องสนับสนุน สมาธิก็เป็นผลของการรักษา เป็นผลมาจากสติ ถ้าจิตไม่มีสติก็บังคับจิตให้สงบไม่ได้ จะมีธรรมบทใดมาบริกรรมมันก็หลอกหนีไปหมด บริกรรมอยู่เฉย ๆ ความรู้สึกไปอยู่โลกธาตุโน้นจักรวาลไหนก็ไม่รู้ ถ้าไม่มีสติ ถ้ามีสติแล้วทำงานก็เป็นงานเป็นการและเป็นผลปรากฏขึ้นมา

ว่าปัญญา ๆ จำได้แต่ไม่ทราบปัญญาเป็นยังไง ต้องซอกแซกซิกแซ็กด้วยอุบายนิสัยของแต่ละราย ๆ เพียงปัญญาจะให้บอกไปหมดไม่ได้ เพราะปัญญานี้กว้างขวางมาก เท่า

ที่เคยปฏิบัติมาทางปัญญานี้พูดไม่ถูกเลย ร้อยสันพันคม เวลาปัญญาได้แสดงตัวแล้วเป็นอย่างนั้น พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงไม่มีอะไรเร็วยิ่งกว่าปัญญา กิเลสขึ้นแง่ไหนปัญญาพลิกกันทัน ๆ เมื่อทันมันแล้วมันก็หมอบกิเลส ออกจากหมอบแล้วก็ขาดลงไป ๆ เรื่องสติตามกันไปเลย ถ้าลงถึงขั้นปัญญาอัตโนมัติแล้วสติกับปัญญาเป็นอันเดียวกันไปเลย พร้อม ๆ ไม่ได้แยกจากกัน พอรู้สึกมันก็ตามแล้วค้นแล้ว จึงว่าปัญญาอัตโนมัติ ทีแรกก็เป็นสติล้มลุกคลุกคลานไปเสียก่อน แต่พึงเข้าใจว่าจิตเป็นสิ่งที่ฝึกหัดได้ สติเป็นสิ่งที่อบรม ปัญญาเป็นสิ่งที่อบรมให้มีกำลังแก่กล้าสามารถได้โดยไม่สงสัย แล้วกิเลสหลุดลอยไปจากใจได้ด้วยอำนาจของสติปัญญาศรัทธาความเพียรโดยไม่สงสัยเหมือนกัน ขอให้มีความเพียรเถอะ

การเกิดตายนี้มันน่าเอือมระอา เราอยู่กับโลกเกิดตายมาสักเท่าไร เกิดก็ทุกข์ เป็นอยู่ก็เป็นทุกข์ ตายก็เป็นทุกข์ เร่ร่อนแสวงหาเกิดก็เป็นทุกข์ หาความสุขไม่เจอที่ช่องไหนเลย อนันตริยะ เรียกว่าหาช่องไม่ได้พอที่จะให้มีความสุขความสบาย ถ้ามีการเกิดต้องเป็นเช่นนั้น **ทุกฺขํ นตฺถิ อชาตสฺส ทุกฺขา ชาติ ปุนปฺปุนํ** เกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์ไม่หยุด **ทุกฺขํ นตฺถิ อชาตสฺส** ผู้ไม่เกิดทุกข์ย่อมไม่มี หรือทุกข์ไม่มีแก่ผู้ไม่เกิด ไม่เกิดเป็นรูปเป็นร่างเป็นภาชนะสำหรับรับทุกข์ ทุกข์จะไปตกค้างได้ยังไง จะไปแทรกสิงได้ยังไงไม่มี

ภาชนะ ก็เหมือนเราโยนของออกไปอากาศนั่นแหละ ไม่มีอะไรรับมันก็ตูมลงดิน ดินเป็นภาชนะ

ต้องอาศัยสติอาศัยปัญญาตามนิสัยของจิตเรา พยายามฝึกหัดค้นคิดซอกแซกด้วยความสนใจ มีสติเป็นเครื่องรับทราบอยู่ตลอดเวลา จดจ่อ เวลาปัญญาออกเดินออกทำหน้าที่จะเข้าใจเป็นวรรคเป็นตอน ไม่เหมือนสมาธิ สมาธิมีแต่ความสงบ สงบแน่วลงไปเต็มที่ของสมาธิแล้วก็อยู่แค่นั้น นี่เคยเป็นแล้ว ชำนาญจริง ๆ ไม่ใช่คุย จิตเป็นสมาธิอยู่เต็มปีถึง ๕ ปี ไม่สนใจจะออกทางด้านปัญญา เข้าใจว่าความรู้อันนี้เองจะเป็นนิพพาน เลยหมายเอาว่าจะเอาไม้ทั้งต้นมาปลูกบ้านปลูกเรือนไปเสีย เอาจิตที่เต็มไปด้วยกิเลสตัณหาอวิชชามาเป็นนิพพานได้ แน่ะ เพราะไม่ได้คลี่คลาย ไม่ได้ถากได้ถาง ไม่ได้เจียระไนสิ่งที่จอมปลอมทั้งหลายออกให้มีแต่จิตล้วน ๆ อันเป็นคู่ควรแก่นิพพานมันก็เป็นนิพพานไม่ได้

ต่อเมื่อจิตได้ค้นคว้าลงไปนี้ อู๋ย มันเกี่ยวโยงกันไปหมด ทีแรกเราว่ามีแต่จิตเท่านี้ ๆ จะเป็นนิพพาน ๆ นี้ละจะเป็นนิพพาน นี้ละจะเป็นผู้บริสุทธิ์ มันก็เหมือนดึงไม้ไผ่ทั้งลำนี้ มันเกี่ยวโยงกันอยู่กับแขนงไหนบ้างไม่สนใจตัด มีแต่จะดึงให้ลงท่าเดียว มันไม่ลงซิ ถ้ามีปัญญาว่ามันเกี่ยวโยงกันกับแขนงไหนบ้างถึงไม่ลง มันเกาะอยู่ตรงไหนถึงไม่ลง ฟันกิ่งนั้นแขนงนี้ที่มันเกาะอยู่มันก็ตูมลงมาเลย เมื่อมันหมด

สิ่งที่เกี่ยวเกาะแล้วไม่อยู่ ไม้มันหนักอยู่แล้วทำไมจะไม่ลงตูมลงถึงดินเลยเทียว

จิตก็เหมือนกัน คำว่าสมาธิจะละเอียดแค่ไหนก็ตาม มันนอมเอากิเลสไว้ทั้งหมด ตัวอุปาทานมันยึดไปหมดในส่วนร่างกายอย่างละเอียดไม่รู้ ขันธ์ทั้ง ๕ รูปมันก็ยึดอยู่แบบสมาธินั่นแหละ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันก็มีอุปาทานแบบสมาธิ ผิดกับอุปาทานทั่ว ๆ ไปที่ไม่เคยมีสมาธิ แต่เราไม่ทราบ เหมือนกับว่ามีแต่จิตมีแต่ความรู้ล้วน ๆ อยู่นั่นแหละ บัดเวลามาคลี่คลายออกดูด้วยปัญญาถึงได้รู้ชัด ค้นคว้าจนเห็นแจ้งชัดเจนแล้วจิตมันปล่อยรูปกายอันนี้ ถึงรู้ว่า โอ๋ มันแทรกซ้อนอยู่ไม่รู้กี่ชั้นกี่กัลป์ก็ไม่รู้ นี่เราจึงได้เห็นคุณค่าของปัญญา มาแยกมาแยะไล่กิเลสที่มันฝังจมอยู่นั้นออกไปถึงได้รู้

เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็เหมือนกันติด ต้องได้ใช้ปัญญาทั้งนั้นถึงแยกแยะได้ เพียงสมาธิแยกแยะไม่ได้ เช่นเรานั่งสมาธิจิตอย่างนี้ พอจิตถอนขึ้นมาความทุกข์ทั้งหลายก็ปรากฏขึ้นมาเสีย เพียงสมาธินั้นระงับทุกข์เหล่านี้ไม่ได้ หรือแยกทุกข์ออกจากใจไม่ได้ ถ้าเป็นปัญญาแล้วได้ ค้นลงเสียจนไม่มีทางไป เอ้า ทุกข์ขนาดไหนก็ให้รู้ จิตค้นคว้าของมันไม่หยุดไม่ถอยเหมือนกับกังหันทีเดียว เรียกว่าเป็นธรรมจักร เวลามันทุกข์มาก ๆ ในร่างกายนี้จิตจะนอนใจ

ไม่ได้ ต้องขุดค้นด้วยปัญญา เพราะจะให้รู้ความจริงของมัน เราจะทนทุกข์อยู่เฉย ๆ นั้นไม่เกิดประโยชน์ไม่ใช่มรรค ต้องสู้กันด้วยปัญญาจนเห็นแจ้งเห็นจริงแล้ว ๑) ทุกขเวทนาดับไปไม่มีอะไรเหลือ ๒) ทุกขเวทนาก็เป็นทุกขเวทนา จิตเป็นจิตต่างอันต่างอยู่ต่างอันต่างจริงไม่กระทบกัน แม้จะทุกข์ขนาดไหนจิตก็ยิ้มได้สบาย ๆ เพราะไม่เข้าถึงกัน

สัญญา สังขาร วิญญาณ มันก็มารวมอยู่อันนี้แหละ สัญญาความหมายนั้นหมายนี้ก็มารวม พิจารณาในแง่ใดก็ตาม เรื่องขันธ์ ๕ นี้มันจะเกี่ยวโยงถึงกันไปหมด ปัญญาสอดแทรกเข้าไปเข้าใจเข้าไป ๆ จนกระทั่งจิตล้วน ๆ นั้นพอแก้จากนี้ไปแล้วมันยิ่งล้วนยิ่งกว่าสมาธิอีกที่นี่ มันยิ่งละเอียดอ่อนยิ่งผ่องใสยิ่งกว่าจิตที่เป็นสมาธินี้อีก แม้เช่นนั้นก็ไม่พ้นที่จะมีของปลอมอยู่ภายในนั้น จนกว่าปัญญาจะเข้าทำลายได้ ความแปลกปลอมอันละเอียดนั้นถึงจะสลายตัวลงไปแล้วถึงจะเห็นความจริงของจิตอย่างเต็มภูมิ

จิตแท้เป็นอย่างไร อ๋อ จิตแท้เป็นอย่างนี้ เมื่ออ๋อจิตแท้เป็นอย่างนี้แล้ว ในขณะเดียวกัน อ๋อ ความบริสุทธิ์เป็นอย่างนี้ ท่านตั้งชื่อนิพพานเป็นยังไง ความบริสุทธิ์อยู่ที่ไหนนิพพานก็อยู่ที่นั่น เพราะนั้นก็เป็นชื่อ ความบริสุทธิ์ก็เป็นชื่อธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ธรรมชาติที่เป็นนิพพานแท้ คืออันนี้ไม่สงสัย ไม่เคยรู้เคยเห็นมาแต่ก่อนเพียงไรก็ตาม พอเข้าพบกัน

อย่างจัง ๆ แล้วไม่มีทางสงสัย **สนฺทิฏฺฐิโก สนฺทิฏฺฐิโก** อันนี้หมายถึงว่า **สนฺทิฏฺฐิโก** เต็มภูมิ **สนฺทิฏฺฐิโก** โดยสมบูรณ์ เป็น **สนฺทิฏฺฐิโก** มาโดยลำดับ ๆ นั้นก็ยกให้ คือทราบ จิตเป็นสมาธิก็ทราบ จิตพิจารณาอะไรเข้าใจแล้วถอนได้แล้ว ละได้แล้วเป็นลำดับ ๆ ก็ทราบ ทราบมาเป็นลำดับ จิตมีความละเอียดอ่อนขนาดไหนก็ทราบ เป็น **สนฺทิฏฺฐิโก** ทั้งนั้น แต่พอถึงขั้นนี้แล้วก็เป็น **สนฺทิฏฺฐิโก** เต็มภูมิ เมื่อเต็มภูมิแล้วปัญหาก็หมด คำว่ามหาสติมหาปัญญานั้นหมดหน้าที่ไป

ผมแน่ใจว่าพระอรหันต์ท่าน เมื่อท่านถึงขั้นนี้แล้วท่านจะไม่สำคัญตนว่าท่านมีสติ ท่านเผลอสติ ท่านไม่ไปปรุงไปแต่ง เพราะคำว่ามีสติก็เป็นสมมุติ คำว่าขาดสติก็เป็นสมมุติ ความบริสุทธิ์เต็มภูมิแล้วนั้นคือความจริง สติปัญญาเป็นสมมุติทั้งนั้น เพราะเป็นเครื่องมือแก้กิเลสซึ่งเป็นสมมุติด้วยกัน เป็นสมมุติทั้งฝ่ายมรรค เป็นสมมุติทั้งฝ่ายสมุทัย เมื่อถอดถอนสมุทัยออกโดยสิ้นเชิงไม่มีเหลือแล้วสติปัญญาอันเป็นองค์มรรคนี้ก็หมดหน้าที่ไป ไม่เรียกว่าดำเนินมรรค ไม่เรียกว่าใช้สติปัญญาแก้กิเลส สติปัญญาก็เป็นธรรมดา ๆ สติปัญญาของผู้บริสุทธิ์ไปเสีย เวลาจะใช้ท่านก็ใช้ ไตร่ตรองเรื่องอะไร ๆ สติเวลาจะตั้งรับกับเรื่องอะไรท่านก็ตั้งเสีย ไม่ตั้งก็เป็นความบริสุทธิ์อยู่ธรรมดาเสียเท่านั้น มีเท่านั้น

ถ้าจะเทียบอุปมาก็เหมือนเสือที่ตายแล้ว เล็บมันก็

ยังมี เขี้ยวมันยังมี หนังมันยังมี ลวดลายของมันยังมี สิ่งที่น่ากลัวทุกอย่างอันเป็นสมบัติของเสือนั่นน่ะมีครบโดยสมบูรณ์ เป็นแต่เพียงว่าเสือนั่นปราศจากจิตแล้ว เป็นเสือตายแล้ว มันจะกัดคนได้ที่ไหน จะกลัวหรือจะกล้าก็เป็นได้กลัวเฉย ๆ ได้กล้าเฉย ๆ อันนั้นไม่เป็นไปตามความกลัวความกล้า เพราะมันตายแล้วมันทำอันตรายไม่ได้ ความกล้าพระอรหันต์จึงไม่มี ความกลัวจึงไม่มี คำว่ามีสติหรือไม่มีสติ ก็อันนั้นบริสุทธิ์แล้วสติไม่สติซึ่งเป็นเรื่องของสมมุติยุ่งทำไม เสียเวลา ไม่ใช่เป็นเรื่องจำเป็น เรื่องพอดีเหมาะสมของท่านมีอยู่แล้วโดยสมบูรณ์ ไม่มีอะไรที่จะไปเพิ่มเติมท่านอีกแล้วพอจะให้มีสติให้มีปัญญา อันนี้ใช้เฉพาะกาลเท่านั้น

นอกจากท่านมีเหตุ เช่นเกิดอธิกรณ์ เขาฟ้องร้องว่าท่านเป็นอย่างนั้นอย่างนี้นั้น พระพุทธเจ้าท่านทรงรับรองด้วยสติวิปุละ ไม่ควรจะไปเกี่ยวข้องไปฟ้องร้องท่านผู้นั้นองค์นั้นท่านเป็นผู้มีสติวิปุละ คือไพบูลย์ด้วยสติ ความจริงก็คือท่านบริสุทธิ์แล้วนั่นเอง ผู้มีสติอันไพบูลย์ ความบริสุทธิ์แล้วนี้คือความพ้นจากสมมุติโดยประการทั้งปวง การฟ้องร้องอะไรอธิกรณ์ต่าง ๆ นั้นเป็นเรื่องของสมมุติเข้ากันไม่ได้กับวิมุตติของท่าน พูดง่าย ๆ ว่าอย่างนั้น จิตนั้นเป็นวิมุตติแล้วจะฟ้องให้เป็นประโยชน์อะไร ในครั้งพุทธกาลท่านมีพระพุทธเจ้ายืนยัน แต่สมัยทุกวันนี้ไม่มี เป็นสติวินัยท่านว่าอย่าง

นั้น ท่านกล่าวไว้ในหลักธรรม

เอาก็เอาซิ ที่พูดมาทั้งหมดนี้เป็นธรรมะสด ๆ ร้อน ๆ กิเลสก็สด ๆ ร้อน ๆ อยู่กับเราทุกวันนี้ มันล้าสมัยไปที่ไหนกิเลสน่ะ ความโลภก็เป็นความโลภ ความโกรธ ความหลงคงเส้นคงวา เป็นกิเลสอยู่ตามธรรมชาติของตนแต่ไหนแต่ไรมา มันล้าสมัยไปไหน แล้วธรรมะที่จะมาแก้กิเลสนี้จะล้าที่ไหนที่นี่ ศีล สมาธิ ปัญญา สรุปความลงคือว่ามรรค ๘ เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทาล้าสมัยที่ไหน กิเลสตายด้วยเครื่องมือเหล่านี้ ตายด้วยมัชฌิมาปฏิปทานี้ ฉิบหายไปจากใจจากพระทัยของพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายด้วยมัชฌิมาปฏิปทานี้ทั้งนั้น และมัชฌิมาปฏิปทานี้ทำไมจะล้าสมัย แก้กิเลสไม่ได้ เมื่อกิเลสมันก็มีอยู่ในปัจจุบัน ธรรมเหล่านี้ก็ผลิตขึ้นในปัจจุบันทำไมแก้กันไม่ได้ แก้ไม่ได้ก็หาความบริสุทธิ์ไม่ได้

คำว่า **สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม** ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ชอบแล้ว นั่นเห็นไหมรับรองอยู่นั่น เป็นนิยยานิกธรรม นำผู้ปฏิบัติให้พ้นจากทุกข์ไปได้โดยลำดับจนพ้นจากทุกข์โดยเด็ดขาด พระอานนท์ทูลถามพระพุทธเจ้า เพราะพระอานนท์ฉลาด ถ้าพระอานนท์โง่ถามอย่างนั้นไม่ได้นะ พระอานนท์ฉลาดมาก เป็นอุบายวิธีอย่างหนึ่งที่ทูลถามพระพุทธเจ้าเพื่อได้แง่แห่งความคิด ดังที่ท่านเขียนไว้ในตำรับตำรา ว่าเมื่อพระองค์ปรินิพพานแล้วนานสักเท่าไรมรรคผล

นิพพานถึงจะหมดจะสิ้นไป

หือ อานนท์ทำไมถามโง่ ๆ อย่างนี้ล่ะ ก็ธรรมทั้งหมดที่สรุปลงแล้วเป็นมัชฌิมาปฏิปทาคือมรรค ๘ นี้เราตถาคตสอนไว้เพื่อแก้กิเลสให้สิ้นไปแล้ว ก็เพื่อมรรคผลนิพพานในขณะเดียวกัน ถ้าผู้ยังมีความแน่นหนามั่นคงอยู่ในมัชฌิมาปฏิปทาอยู่แล้ว มรรคผลนิพพานเราหรือว่าพระอรหันต์ไม่สิ้นจากโลกอานนท์ แต่ถ้าไม่มีผู้สนใจปฏิบัตินี้แม้ขณะนี้ก็ไม่มีมรรคผลนิพพานเกิดแก่ผู้นั้น ไม่ต้องพูดถึงกาลหน้ากาลหลังเลยอานนท์ เพราะกิเลสอยู่กับหัวใจคน ถ้าคนไม่แก้มันก็ไม่หมดไม่สิ้น อยู่ที่ตรงนี้ไม่อยู่ที่อื่น

พอแค่นี้ละ

ความสว่างของจิตเป็นยังไง ได้ยินแต่ว่าความสว่าง ๆ จิตเกิดความสว่างอย่างนั้นอย่างนี้เรายังไม่เห็นในตัวของเรา มันก็ไม่พ้นความสงสัยอยู่นั่นแหละ พอมันปรากฏขึ้นมาเท่านั้นแหละ ไม่สงสัย อิ่มเอิบทั้งวัน อยู่ไหนก็อิ่มก็เอิบ อยู่ในป่าในเขาคนเดียวแทนที่จะกลัวล้มกลัวตาย กลับอิ่มเอิบอยู่คนเดียว ฟังซิ สองก็คืออะไร ธรรมเป็นที่พึ่ง ใจเรากับธรรมเป็นอันเดียวกันแล้วสว่างกระจ่างแจ้ง ธรรมมีความบกพร่องที่ตรงไหนพอที่จะเกิดความเดือดร้อน เมื่อธรรมอยู่ในหัวใจเราแล้วเราเดือดร้อนอะไร นั่นมันบอกอยู่ในตัวเสร็จเลย อบอุ่นก็อบอุ่นในนี้ เย็นก็เย็นในนี้ ความหวังก็เต็มอยู่ในหัวใจ เราหวังอะไรนี่ปรากฏว่ามันเต็มอยู่ในนี้ ถึงจะยังไม่พ้นจากทุกข์มันก็จะพ้นอยู่นี่ ให้เห็นชัด ๆ อยู่นี่ ไม่กี่ก้าวพูดง่าย ๆ ว่างั้นนะ คือความมั่นใจของเราว่าไม่กี่ก้าวมันจะถึงเพราะก้าวนี้ก็ถูก ๆ ก้าวนี้ก็ไป ไม่ใช่ถอยหลัง มันจะถึง

พัฒนาจิตให้ดี

๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

เทศน์อบรมฆราวาส ณ สวนแสงธรรม กทม

เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑

พัฒนาจิตให้ดี

มีประมาณ ๆ อย่างงั้นซิ นี่เรียกว่าคนมีหลักใจ ใจที่ได้พัฒนาแล้วย่อมเป็นไปตามเหตุผล ความเป็นไปตามเหตุผลคือความถูกต้องแล้วเย็น ทีนี้เราหมุนเข้ามาถึงจิต สร้างหลักฐานให้ตัวเองให้ได้รับความอบอุ่นนี้อีก อันนี้เราเกี่ยวกับส่วนรวมก็จิตเมื่อได้รับการอบรมแล้วกระจายออกไปส่วนรวมก็แน่นหนามั่นคง ต่างคนต่างได้รับการอบรมด้วยกันแล้ว ต่างคนต่างจะมีเหตุมีผล ปฏิบัติต่อกันด้วยความราบรื่นดีงามสงบร่มเย็น ทีนี้ใจของเราย้อนเข้ามาถึงว่าการอบรมใจของเราให้เป็นพัฒนาจิตใจโดยเฉพาะแล้ว อันนี้ก็เหมือนกัน จิตใจจะแน่นหนามั่นคงเรานึกไปยิ่งให้มีสมบัติประจักษ์ภายในใจ เช่น ความสงบภายในใจซิ

เราไม่ต้องไปวาดภาพสวรรค์นิพพานละ อันนี้มันบอกเองนี่ มันเหมือนกับว่าเป็นหุ่นที่จะแสดงให้เห็นเรื่องสวรรค์นิพพานขึ้นมาแล้วนี่ พอจิตเริ่มสงบแล้วเหมือนกับว่าแสดงหุ่นขึ้นมาแล้ว สงบมากน้อยมันจะเด่นขึ้น ๆ และความมั่นใจความอบอุ่นเจ้าของจะเด่นขึ้นไปตาม ๆ กัน นี่การสร้างที่ว่าพัฒนาจิตใจเป็นยังงี้นะ แล้วจิตใจนี้เป็นสิ่งที่อัศจรรย์มากนะ เพราะ

เราไม่เคยทำใจของเรา ใจไม่เคยได้รับความเหลียวแลจากเจ้าของเท่าที่ควร และไม่เคยได้รับความเหลียวแลจากเจ้าของ การบำรุงจากเจ้าของอย่างเต็มกำลังความสามารถที่ใจจะแสดงตัวออกได้ ใจจึงไม่เห็นเป็นของอัศจรรย์ คนคนนั้นก็ไม่อัศจรรย์ คิดถึงเรื่องเจ้าของเดือดร้อนวุ่นวายเสียด้วยซ้ำไป เพราะไม่มีอะไรอยู่ในนั้น มีแต่ความเดือดร้อน

ทีนี้เวลาเราใช้การอบรมจิตใจของเรานี้ เอ้าเริ่มตั้งแต่จิต นี่หมายถึงผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติจริง ๆ เช่นนักบวช ไม่มีหน้าที่การงานอื่นใดมายุ่งเหยิงวุ่นวาย มีแต่การอบรมจิตใจอย่างเดียวแล้ว ที่นี่เวลาไปอยู่ในป่าในเขาก็ดีอยู่ที่ไหนก็ดี อบรมจิตของเราให้มีความแน่นหนามั่นคงขึ้นด้วยความสงบ อย่างน้อยสงบเสียก่อนมันถึงจะแน่นหนามั่นคงได้ พอจิตค่อยสงบ ๆ แล้วค่อยเย็นลงไปสงบลงไปเรื่อย สงบลงเท่าไรยิ่งละเอียด ๆ ความรู้ก็ละเอียดเข้าไปโดยลำดับ ความเย็นก็เย็น ความสุขก็สุขละเอียดเข้าไปเรื่อย ๆ ทีนี้มันก็เหมือนกับว่าเป็นเรดาร์ล่ะนะ เป็นเรดาร์จะจับถึงมรรคถึงผลถึงสวรรค์นิพพานแล้วนะ มันบอกอยู่ในนี้นะ มันค่อยแสดงหุ้นแสดงภาพพจน์ขึ้นมาแล้ว โดยอาศัยหลักเกณฑ์ภายในจิตใจของเรานี่พาให้แสดง จากนั้นมาก็แจ้งชัดขึ้น ๆ ถ้ายิ่งเราพูดถึงขั้นปัญญาด้วยแล้วไม่มีอะไรจะไปคาดเลยนะ

ใครอย่าไปคาดนะปัญญา ใครจะว่าใครรู้ใครฉลาดแหลม

คมขนาดไหนก็ตามเถอะ ขอให้ได้ใช้ปัญญาของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนไว้ก่อน อันนั้นละเราจะทราบได้ชัดว่าพระพุทธเจ้าเป็นศาสดาองค์ละเอียดแค่ไหน เราเห็นได้ในพระปัญญาปรีชาญาณความสามารถของพระองค์เองโดยที่เราปฏิบัติได้รู้ในเงื่อนต้นเงื่อนปลายของท่านอยู่ในนั้น อยู่ในหัวใจเรา ท่านฆ่ากิเลสท่านฆ่าแบบไหน จิตของท่านสติปัญญาของท่าน สติปัญญาประเภทที่ฆ่ากิเลสเป็นสติปัญญาประเภทใดนี้ มันมาเกิดในหัวใจของเราเสียหมด ๆ ตามภูมิของเรานะ ไม่ได้หมายถึงว่าเอาภูมิของเราไปวัดภูมิพระพุทธเจ้านะ ให้มันเท่ากันไม่ใช่ไปวัดรอยท่านนะ เราพอเป็นหลักฐานพยานหรือพอเป็นเครื่องยืนยันกัน เพียงเท่านี้มันก็ยันกันได้แล้ว ๆ

ความสว่างของจิตเป็นยังไง ได้ยินแต่ว่าความสว่าง ๆ จิตเกิดความสว่างอย่างนั้นอย่างนี้เรายังไม่เห็นในตัวของเรา มันก็ไม่พ้นความสงสัยอยู่นั่นแหละ พอมันปรากฏขึ้นมาเท่านั้นแหละ ไม่สงสัยอิ่มเอิบทั้งวัน อยู่ไหนก็อิ่มก็เอิบ อยู่ในป่าในเขาคนเดียวแทนที่จะกลัวล้มกลัวตาย กลับอิ่มเอิบอยู่คนเดียวฟังซิ สองก็คืออะไร ธรรมเป็นที่พึ่ง ใจเรากับธรรมเป็นอันเดียวกันแล้วสว่างกระจ่างแจ้ง ธรรมมีความบกพร่องที่ตรงไหนพอที่จะเกิดความเดือดร้อน เมื่อธรรมอยู่ในหัวใจเราแล้วเราเดือดร้อนอะไร นั่นมันบอกอยู่ในตัวเสร็จเลย อบอุ่นก็อบอุ่นในนี้ เย็นก็เย็นในนี้ ความหวังก็เต็มอยู่ในหัวใจ เราหวัง

อะไร นี่ปรากฏว่ามันเต็มอยู่ในนี้ ถึงจะยังไม่พ้นจากทุกข์มันก็จะพ้นอยู่นี่ ให้เห็นชัด ๆ อยู่นี่ ไม่กี่ก้าวพูดง่าย ๆ ว่างั้นนะคือความมั่นใจของเราว่าไม่กี่ก้าวมันจะถึง เพราะก้าวนี้ก็ถูก ๆ ก้าวนี้ก็ไป ไม่ใช่ถอยหลัง มันจะถึง

นี่ละการสร้างความดี การพัฒนาจิตใจมันแสดงความแน่ใจให้เราเห็นอย่างชัดเจน ๆ ยิ่งจิตมีความละเอียดมากเข้าเท่าไรในทางด้านจิตตภาวนา ยิ่งบอกตัวเองชัดเจน **สนฺทิฏฺ-ฐิโก** ๆ เหมือนพระพุทธเจ้ามาตรัสบอกอยู่นี้ นี่น่ะ ๆ อยู่อย่างงั้น **สนฺทิฏฺฐิโก** อันนี้ประกาศภายในหัวใจเจ้าของให้หายสงสัย ๆ ว่าพระพุทธเจ้าก็ทรงรู้แบบนี้เห็นแบบนี้ พระพุทธเจ้าก็ทรงรู้แบบ**สนฺทิฏฺฐิโก** นี้ ๆ ตั้งแต่ธรรมขั้นต่ำจนกระทั่งถึงขั้นสูงสุดก็**สนฺทิฏฺฐิโก** นี้ ๆ เหมือนกันกับเรา บอกไปชัด ๆ เลยในหัวใจนั่นแหละ จนกระทั่งถึงใจมันพุ่งเลย คำว่า "พุ่ง" คือยังไง พ้นจากแดนสมมุติไปโดยประการทั้งปวงแล้ว เอาละที่นี่เอาไปวัด จะเอาอะไรไปวัดล่ะแดนนั้นน่ะ

ท่านว่า **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** เราอย่าเข้าใจว่ากิเลสมันจะวาดภาพไม่ได้นะ **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** พระนิพพานนี่เป็นสุขอย่างยิ่งนะ มันจะต้องไปวาดภาพแบบอ้อยอิ่ง ทั้ง ๆ ที่มันวาดภาพลมภาพแล้งนะ กิเลสเต็มหัวใจอยู่นี้ มันจะไปวาดภาพพระนิพพานวาดภาพบรมสุขจะให้เป็นบรมสุขอย่างนั้นได้ยังไง มันไม่ได้ แต่มันก็วาดของมันน่ะ อ้อยอิ่ง สบ๊าย

อุ๊ย นั่นแหละ ก็ดีอันหนึ่งสำหรับผู้มุ่งอรรถมุ่งธรรมนะ มันเป็นอาหารของใจอันหนึ่งเพราะมันไม่ผิดนี่ วาดภาพพระนิพพาน เพื่อความจริงของพระนิพพานนี่ มันต้องก้าวตามร่องรอยไปก่อน

นี่เราพูดให้รู้ตามหลักความจริงจริง ๆ ว่า ความจริงกับที่เราวาดภาพต่างกันอย่างไรต่างหากนะ เราไม่ได้ประมาทความวาดภาพของเราที่เป็นไปทางดีนะ แต่ถ้าหลักธรรมชาตินั้นไม่มีอะไรที่จะไปวาดแล้ว คือมันพ้นจากแดนอันนี้ไปแล้ว รู้อยู่เฉพาะผู้เป็นเท่านั้น เอาอะไรไปเทียบไม่ได้ไม่มี เพราะอะไรก็เป็นสมมุติ ๆ ทั้งหมด อันนั้นไม่ใช่สมมุตินี่ ที่มันวาดกันไม่ได้เทียบกันไม่ได้ สิ่งอะไรทั้งหมดในสามแดนโลกธาตุนี้เป็นสมมุติทั้งมวลไม่ว่าหยาบ กลาง ละเอียด เป็นสมมุติทั้งนั้น อันนั้นไม่ใช่สมมุติ นอกไปแล้ว แยกไปตรงนั้นนะ มันเห็นได้ชัด ๆ อยู่ภายในจิตใจ นั่นละพระพุทธเจ้าเอานั้นละมาเป็นสมมุติขึ้นมาสอนโลก **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** คือนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง เหมือนกับว่าเป็นร่องรอยไว้ก่อนภาพไว้ก่อน เอาภาพไว้นะ พอไปถึงนั้นแล้วจะไม่ได้ถามใครละ ไม่มีใครจะไปถามใครเลยพอไปถึงขั้นที่ว่านั้นแล้ว ทีนี้ต้องบอกเสียก่อนตามกรุยหมายป้ายทาง เอาก้าวไปตามนี้นะ ๆ เรื่อย พอไปถึงที่แล้วไม่ต้องบอก

นี่ให้สร้างเรียกว่าพัฒนาจิตของเราให้ดี ๆ พัฒนาจิตนี้

ได้ทั้งเป็นอัตสมบัติคือสมบัติส่วนของเราโดยเฉพาะ ได้ทั้งสมบัติภายนอกเกี่ยวกับโลกกับสังคมทั่ว ๆ ไป ให้เป็นประโยชน์แก่โลก ต่างคนต่างไปพัฒนาจิต ไม่ปล่อยให้ทำตามความอยาก คือความอยากนี่มันอัดฉีดอยู่ตลอดเวลานะ อยู่ในหัวใจเรานะ เราไม่สังเกตมีแต่ทำตามมัน มันผลัก ๆ มันดันไป แล้วเราก็ไม่รู้ด้วยว่าอะไรผลักดันให้เราคิดให้เราพูดให้เราทำอยู่ ก็คือธรรมชาติอันนั้นแหละที่มันมีอำนาจเหนือเรา แต่เราไม่รู้มันนั่นเอง ทีนี้เวลาเราดับใจของเราแล้วเราก็รู้ อันไหนควรทำไม่ควรทำ ท่านว่าพัฒนาจิต จิตที่พัฒนาแล้วย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองแน่นหนามั่นคงมีเหตุมีผลมีหลักมีเกณฑ์ พากันจำเอานะ

เอาละพอ

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสรู้ในป่า พระองค์ไหนก็ดูเหมือนเป็นอย่างนั้นนะตามตำราอนาคตวงศ์ของท่าน เข้าป่าไปตรัสรู้ในป่า...พระพุทธเจ้า ป่านั้นป่านี้ อย่างพระอริยเมตไตรย์นี้ก็ ตรัสรู้ในป่าเหมือนกันแต่ไม่นาน ท่านตรัสรู้เร็ว หากแต่ว่าตรัสรู้ในป่านะ ป่าเป็นที่เหมาะสม คนไม่เคยอยู่ในป่า พระไม่เคยภาวนาในป่าดูถูกป่าดูถูกพระป่า แม้ว่าต่างคนต่างดูถูกกันก็ไม่น่าจะผิด พระอยู่ในบ้านก็ดูถูกพระป่า ติฉินนินทาพระป่าว่าเที่ยวนั่งหลับหูหลับตาได้ภาษีภาษาอะไร งมงาย ดูซีเรียนหนังสือในตำรับตำรามาแล้วไปเห็นอย่างนั้นว่างมงาย คิดยกโทษกัน นี่เป็นเรื่องของกิเลสนะ กิเลสอยู่ในใจของคนของพระก็ดูถูกกันได้แบบนี้

ทีนี้พระอยู่ในป่าบางรายท่านก็มีก็จะดูถูกพระบ้านอีกเหมือนกัน พวกนี้เป็นพวกหนอนแทะกระดาษ หาเฝ้าแต่กองกระดูกหมูกระดูกวัว อรรถธรรมมีไม่สนใจ ไปนั้นอีกนะ เรียนหนังสือมาก็เป็นหนอนแทะกระดาษ ไม่ทราบว่ามรรคผลเป็นยังไง มีแต่ชื่อได้แต่ชื่อมาใส่พุง แล้วก็อวดพุงเจ้าของว่าตัวรู้ตัวฉลาด ได้แต่ชื่อกิเลสตัณหามา ตัวกิเลสไม่ได้ ก็จะว่าไปอย่างนั้น แต่นี่ก็ใกล้ความจริง ใครที่พูดไปแบบไหนก็ใกล้ความจริง แต่ผู้ที่ไปว่าไปอยู่ในป่างมงายนั้นไม่ค่อยมีความจริงเท่าที่ควร...อันนี้ ผู้ที่ตำหนิอย่างนี้ยังมีความจริงมีมูลความจริงอยู่ เพราะตัวอย่างก็มีแล้วอย่างพระโปฐิละที่เคยพูดให้ฟังเสมอ แต่ให้ท่านผู้ฟังผู้อ่านคิดเป็นธรรมเอาเองจะเป็นมงคลแก่ตัวเองไม่มีประมาณ นี่ยกมาพอเป็นคติทั้งสองฝ่ายเท่านั้น

ป่าเขาสถานที่บำเพ็ญชั้นเอก

๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗

ป่าเขาสถานที่บำเพ็ญชั้นเอก

มันเป็นอยู่ใน ๆ ลึก ๆ พอมองเห็นป่าเห็นเขาแล้วใจมันคึกคัก ๆ เพราะมันเคยอย่างนั้น ตั้งแต่ออกปฏิบัติมามีแต่เข้าอยู่ในป่าในเขา ๆ เป็นประจำเรื่อยมา อยู่ในป่านั้นความรู้สึกของเรามันรวมตัวรู้ตัว ถ้าป่าคนป่าสิ่งของทรัพย์สินเงินทองแล้วมันเป็นบ้านะ ป่านี้ทำคนให้เป็นบ้าได้ ป่าคนก็ทำคนให้เป็นบ้าได้ ป่าสมบัติเงินทองข้าวของศฤงคารบริวารต่าง ๆ ก็ทำคนให้เป็นบ้าได้ แต่ป่าล้วน ๆ ไม่ทำคนให้เป็นบ้า ทำคนให้รู้สึกตัวในการบำเพ็ญธรรมได้ดีตามลำดับของป่านั้น ๆ

เราไปอยู่ในป่าลึกเท่าไรยิ่งรู้สึกตัวเด่นขึ้น ๆ หมดทั้งโลกมีแต่ความรู้ครอบหมด นั่นฟังซิคือความรู้มารวมตัวแล้วกระจายออกครอบไปหมด ความรู้ไม่รวมตัวมันส่ายไปโน้นส่ายไปนี้แบกไว้กับสิ่งนั้นแบกไว้กับสิ่งนี้กระจายหมดหาตัวจริงไม่ได้แต่หลอกเจ้าของได้ทั้งวัน ให้เป็นบ้ากับมันได้ ป่าเหล่านั้นมันต่างกันกับป่าไม้ อยู่ในป่าไม้ได้ยินเสียงนกเสียงกาเสียงสัตว์เสียงเนื้อมันร้องโก๊กเก๊ก ๆ ยิ่งเป็นความรื่นเริงอยู่ในใจนั่นแหละ

พูดไม่ถูกนะรื่นเริงนี่มันไม่ได้รื่นเริงแบบโลก มันรื่นเริง

แบบธรรม มันทำให้คิด เสียงโก๊กเก๊ก ๆ ต่างคนต่างตัวต่างอยู่หากินเพราะปากเพราะท้อง มันคิดของมันพิจารณาเป็นธรรมทั้งนั้น สัตว์ก็มีความทุกข์ โลกอันนี้มีความทุกข์ด้วยกันไม่ว่าคนว่าสัตว์ มีความทุกข์ความลำบากเหมือน ๆ กัน หาอยู่หากินทั้งเสี่ยงภัยเสี่ยงอันตรายมากยิ่งกว่ามนุษย์ด้วย มนุษย์นี่ไม่ค่อยได้เสี่ยงเพราะมีกฎหมายบ้านเมืองครอบเอาไว้ ไม่งั้นก็ร้ายยิ่งกว่าสัตว์นะ

เวลาเราไปอยู่ในป่าในเขาจิตใจรวมตัวเข้ามามารู้เด่นอยู่ที่ตัวเองนี่ มองดูอะไรก็ชัดเจน เมื่อจิตเด่นแล้วก็ฉายแสงออกไปด้วยความมีสติก็รู้ ตามองเห็นอะไรสติถึงสติทันสติตามทันพร้อม ๆ ความรู้สึกรอบตัว ๆ รู้สึกด้วยสติกับความรู้สึกธรรมดาต่างกัน จิตใจก็เยือกเย็น ทำให้สงบก็ได้ง่าย ทำให้เกิดทางด้านปัญญาก็คล่องตัว นั่นละท่านถึงสอนให้อยู่ในป่า

เวลานี้ป่าถูกทำลายเสียแหลกหมดจนไม่มีอะไรเหลือแล้ว เมืองไทยเรานี่เป็นเมืองป่านะ สมบูรณ์ทั้งทุ่งทั้งป่า ทุ่งก็หาได้ทั่วไป อยากดูทุ่งกว้าง ๆ ก็โน่นลงไปทุ่งอยุธยาสุดสายตา ออกจากนั้นมาอยากดูดงดูป่าก็หันมาทางตะวันออกจังหวัดสระบุรี หันไปไหนหันรอบตัวมีแต่ป่าแต่เขาเลือกดูได้เวลานี้ถูกทำลายซิป่า ภูเขาก็กลายเป็นภูเขาโล้นไปแล้ว ยิ่งไปทางนครสวรรค์มีแต่ภูเขาโล้นนะ มองเห็นก้อนหินธรรมดานี่มีแต่ก้อนหินเต็มไปหมดในภูเขาไม่มีต้นไม้เลย ต้นก็ต้นเท่า

พุ่มมะเขือนี่ มาทางนี้แต่ก่อนก็ดงหนาป่าทึบ

เราลืมเรื่องนี้ลืมตัวสนิทเหมือนกันนะ เราไม่นึกว่าป่านี้จะถูกทำลายขนาดนี้ ตลอดสัตว์ต่าง ๆ ที่เต็มอยู่ในป่าโดยหลักธรรมชาติของเขา สัตว์ป่ายั้วเยี้ย ๆ ไปไหนมีแต่สัตว์ป่าเต็มดง เราก็ไม่คิดว่าสัตว์เหล่านี้จะฉิบหาย ป่าเหล่านี้จะฉิบหายบทเวลามันจะเป็นขึ้นมาด้วยอำนาจของมนุษย์เป็นยักษ์เป็นผีนี้ทำลายแหลกหมด ถึงได้มาระลึกทีหลัง โอ้โห ทุ่งสุดสายหูสายตาเวลานี้ แต่ก่อนป่าสุดสายตาแหละ เดี๋ยวนี้กลายเป็นทุ่งไปหมด

เมื่อวานนี้เข้าไปในป่าในเขาภูเสิงเคิง อ. หนองวัวซอ มองดูอะไรเป็นธรรมชาติ ๆ จิตมันก็รู้ตัวพอมองเห็น จิตเมื่อไม่มีอะไรมายุ่งกวนใจแล้วใจก็สงัด สงัดแล้วความรู้ของใจก็เด่นภาวนาจิตลงได้ง่าย ยังมีสัตว์เยอะอยู่แถวนั้น พวกอีเก้ง พวกหมู อีเห็น สัตว์เล็กน้อยมีเยอะ กวางไม่มี ช้างก็หนีหมดแล้วไม่มี เขาไปทิ้งระเบิดตรงนั้น เวลาเขาไปทิ้งที่เวียดนามทิ้งไม่ได้กลับมาก็มาโยนลงนั่นเสียก่อน แล้วจึงมาลงสนาม พวกช้างแตกกระเจิงไปหมด น่าจะข้ามไปทางฝั่งลาว

ได้สอนพระเมื่อวานนี้ ให้พากันตั้งอกตั้งใจนะศาสนาจะมีแต่ชื่อแล้วนะต่อไปนี้ มีแต่ชื่อในตำรับตำราใส่ตู้ใส่หีบแล้วก็ล็อกเอาไว้ ออกทำงานไม่ได้..ธรรม มีอยู่ในตำราเท่านั้น

เพราะคนไม่สนใจปฏิบัติ สนใจกับกิเลสเสียอย่างเดียว กิเลสก็ออกตีตลาดแหลกเหลวไปหมดเลย ไปที่ไหนมีแต่อันเดียวนี้มันน่าทุเรศจริง ๆ นะ เพราะธรรมไม่ได้แสดงตัว มีแต่กิเลสแสดง ๆ ตลอด ไปอยู่อย่างนั้นธรรมได้แสดง อยู่อย่างนั้นธรรมได้ทำงาน ออกแสดงตัว กิเลสไม่ค่อยเข้าไปกวน

ตาเห็นรูปก็ต้นไม้ภูเขาไปเสีย หูฟังเสียงก็เสียงนกเสียงกาเสียงอะไรไปเสีย จมูกก็มีแต่กลิ่นดอกไม้ ลิ้นก็สัมผัสสัมพันธ์กับผลหมากรากไม้ไปเสีย ไม่ได้หรูหราฟู่ฟ่าอะไร กายสัมผัสสัมพันธ์กับอากาศสบาย ๆ เงียบ จิตใจก็สัมผัสสัมพันธ์กับธรรม เมื่อได้รับการบำรุงและรักษาอยู่ตลอดแล้วไม่ว่าอะไรเจริญได้ทั้งนั้น ชั่วก็เจริญได้ง่ายถ้าบำรุงส่งเสริมมันดีก็เจริญได้ง่ายเหมือนกันเมื่อไม่มีอะไรทำลายไม่มีอะไรรบกวน และบำรุงส่งเสริมอยู่โดยสม่ำเสมอ

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสรู้ในป่า พระองค์ไหนก็ดูเหมือนเป็นอย่างนั้นนะตามตำราอนาคตวงศ์ของท่าน เข้าป่าไปตรัสรู้ในป่า...พระพุทธเจ้า ป่านั้นป่านี้ อย่างพระอริยเมตไตรย์นี้ก็ ตรัสรู้ในป่าเหมือนกันแต่ไม่นานะ ท่านตรัสรู้เร็ว หากแต่ว่าตรัสรู้ในป่านะ ป่าเป็นที่เหมาะสม คนไม่เคยอยู่ในป่า พระไม่เคยภาวนาในป่าดูถูกป่าดูถูกพระป่า แม้ว่าต่างคนต่างดูถูกกันก็ไม่น่าจะผิด พระอยู่ในบ้านก็ดูถูกพระป่าติฉินนินทาพระป่าว่าเที่ยวนั่งหลับหูหลับตาได้ภาษีภาษาอะไร

งมงาย ดูซีเรียนหนังสือในตำรับตำรามาแล้วไปเห็นอย่างนั้นว่างมงาย คิดยกโทษกัน นี่เป็นเรื่องของกิเลสนะ กิเลสอยู่ในใจของคนของพระก็ดูถูกกันได้แบบนี้

ทีนี้พระอยู่ในป่าบางรายท่านก็มีก็จะดูถูกพระบ้านอีกเหมือนกัน พวกนี้เป็นพวกหนอนแทะกระดาษ หาเฝ้าแต่กองกระดูกหมูกระดูกวัว อรรถธรรมมีไม่สนใจ ไปนั้นอีกนะเรียนหนังสือมาก็เป็นหนอนแทะกระดาษ ไม่ทราบว่ามรรคผลเป็นยังไง มีแต่ชื่อได้แต่ชื่อมาใส่พุง แล้วก็อวดพุงเจ้าของว่าตัวรู้ตัวฉลาด ได้แต่ชื่อกิเลสตัณหามา ตัวกิเลสไม่ได้ ก็จะว่าไปอย่างนั้น แต่นี่ก็ใกล้ความจริง ใครที่พูดไปแบบไหนก็ใกล้ความจริง แต่ผู้ที่ไปว่าไปอยู่ในป่างมงายนั้นไม่ค่อยมีความจริงเท่าที่ควร...อันนี้ ผู้ที่ตำหนิอย่างนี้ยังมีความจริง มีมูลความจริงอยู่ เพราะตัวอย่างก็มีแล้วอย่างพระโปฐิละที่เคยพูดให้ฟังเสมอ แต่ให้ท่านผู้ฟังผู้อ่านคิดเป็นธรรมเอาเองจะเป็นมงคลแก่ตัวเองไม่มีประมาณ นี่ยกมาพอเป็นคติทั้งสองฝ่ายเท่านั้น

ท่านเรียนจบพระไตรปิฎก...พระโปฐิละ มีอุปนิสัยสามารถที่จะบรรลุถึงอรหัตบุคคลนะ แต่เวลานั้นท่านลืมตัวท่านเห่อกับบริษัทบริวารเพื่อนฝูงไปเสีย ลืมอรรถลืมธรรมไปพระพุทธเจ้าทรงหยั่งทราบเรื่องอุปนิสัยสามารถบรรลุธรรมเวลาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าท่านรับสั่งตีปัญหาใส่เลยแหละ ใส่

ปัญหาปั๊บเข้า โปฐิละใบลานเปล่าแปลออกว่างั้น ใบลานเปล่าเธอมาอะไร จากนั้นก็ใบลานเปล่าเธอจงนั่ง ใบลานเปล่าเธอจงยืน เคลื่อนไหวไปมาออกชื่อของโปฐิละมีแต่ใบลานเปล่า ๆ เรียนเปล่า ๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร แต่ท่านเมื่อมีนิสัยอยู่ในใจต้องคิดคนเรา ก็ขนาดพระพุทธเจ้าตำหนิเราอย่างนี้หาเหตุผลไม่ได้มีอย่างเหรอ พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของโลก ทรงตำหนิอะไรก็ตาม ชมอะไรก็ตาม ต้องมีเหตุผลไปพร้อม ๆ กัน

นี่ท่านตำหนิเรานี้ต้องมีเหตุผล เรานี้คงจะหลงงมงายเอาเสียมากมายในเรื่องยศเรื่องบริษัทบริวาร เรื่องความรู้ที่จดจำมาจากพระไตรปิฎกจนลืมเนื้อลืมตัว ถึงได้ถูกตำหนิว่าใบลานเปล่า หรือว่าชะรอยเราจะมีอุปนิสัยในมรรคผลนิพพานอยู่เหรอ ท่านถึงตำหนิอย่างนี้เพื่อจะให้ดีดตัวออกไป ท่านแยกเป็นสองประเภท พอกลับไปถึงวัดเท่านั้นบริษัทบริวารลูกศิษย์ลูกหามีตั้ง ๕๐๐ ในตำราว่าอย่างนั้น ท่านไม่ลาใครเลยนะพระโปฐิละ ไม่ลาใคร สะพายบาตร เตรียมบริขาร ๘ แล้วก็ออกเข้าป่าเลย นี่มีมูลความจริง

อย่างสมมุติว่าพระป่าตำหนิพระบ้าน ตำหนิมีเหตุมีผลก็ตำหนิเป็นธรรม ไม่เรียกว่าตำหนิแบบโลก ๆ นี่มีมูลความจริงอยู่ อย่างที่ว่าหนอนแทะกระดาษก็คือเรียนแล้วไม่สนใจปฏิบัติ เป็นหนอนแทะกระดาษเฉย ๆ ก็ถูก มีมูลความจริง

ได้ชื่อกิเลสมาก็มาภูมิใจ ตัวกิเลสจับมันไม่ได้ก็ภูมิใจ ภูมิใจลม ๆ แล้ง ๆ ไม่มีเหตุมีผลไม่มีหลักมีเกณฑ์

สอนให้อยู่ป่า ให้อยู่ด้วยการพิจารณา ไม่ใช่ไปอยู่ป่าแบบสัตว์ ถ้าว่าอยู่ป่าแบบสัตว์ที่ว่างมงายก็ถูก ที่เขาตำหนิว่างมงายก็ถูก เพราะไปอยู่แบบสัตว์คิดแบบสัตว์ สัตว์อยู่ในป่าเต็มไปหมดมันก็เป็นสัตว์ของมันไม่เห็นวิเศษวิโสอะไร ถ้าไม่อยู่แบบธรรมแบบคน ถ้าไปอยู่แบบอรรถแบบธรรมแล้วก็เป็นความเลิศประเสริฐดังพระพุทธเจ้าและสาวกท่าน สำเร็จมาจากป่าทั้งนั้น พอไปเห็นเมื่อวานนี้ก็รื่นเริง

สถานที่นี่เป็นชั้นเอกแหละในการบำเพ็ญ ไม่มีคนไปยุ่งกวน พอเข้าไปนี้ตื่นตัวทันทีเลย จิตมันจะตื่นตัวของมันเองนะ พอไปถูกเครื่องสัมผัสสัมพันธ์มีแต่ป่าแต่เขาเครื่องชำระกิเลสทั้งนั้น ไม่ใช่เครื่องสั่งสมกิเลส มองเห็นอะไร ๆ นี่จิตใจมันตื่นเต้นเป็นไปทางอรรถทางธรรม ความเพียรก็ขยันไม่ขี้เกียจขี้คร้านนะ อยู่ในป่าผิดกันนะ เวลาเข้ามาอยู่ในป่าธรรมดากับป่าชั้นเอกอย่างที่ว่านั้นต่างกัน อยู่ในป่าธรรมดาเป็นอีกอย่างหนึ่ง

เช่นอย่างอยู่วัดป่าบ้านตาดนี่ เป็นป่าตลาดคน อันนี้ตัวขี้เกียจขี้คร้านเต็มอยู่ในนี้หมด อย่าว่าแต่พระเลยฆราวาสมาเต็มครัวมีแต่พวกกองขี้เกียจ ขี้เกียจขี้คร้านคลังขี้เกียจอยู่ใน

นั้นหมด มาทางนี้ก็ได้คลังใหญ่ ธนาคารโลก คลังใหญ่คลังขี้เกียจ เข้าไปในครัวก็คลังขี้เกียจ วัดป่าบ้านตาดเป็นอย่างนั้นเสียซิ

อยู่ในป่าในเขาลึก ๆ นี้ความขี้เกียจไม่มีนะ ไม่มีก็บอกว่าไม่มี มันหายหน้าไปไหนไม่รู้นะ เพราะความตื่นตัวความตื่นเต้น ความระมัดระวังตัวมันจ่อของมันอยู่เป็นสติ ไปที่ไหนก็เหมือนเสือจะงับอยู่ตลอดเวลา อ้าว เป็นอย่างนั้นจริง ๆ นี่ครูบาอาจารย์อย่างหลวงปู่มั่นนี้แหม เป็นอันดับหนึ่งเลยในโลกปัจจุบันนี้นะ ไม่มีใครที่จะสมบุกสมบันลำบากลำบนมากยิ่งกว่าหลวงปู่มั่นเรา ท่านลำบากมาก ท่านบุกเบิกมาให้พวกเราทั้งหลายได้พอลืมหูลืมตา จึงน่ากราบไหว้บูชาท่านอย่างถึงใจนะ ท่านเอาจริงเอาจังทุกอย่าง เด็ดเดี่ยว เฉียบขาดนั่นละเฉียบขาดในทางที่ดีดูเอาซิ เป็นจอมปราชญ์ขึ้นมานั่นเฉียบขาดในทางที่ชั่วนี้เลวมากที่สุดเลย

นั่นท่านเฉียบขาดในทางที่ดี ท่านเด็ดขาดมาก เข้มข้นทุกอย่าง การเทศนาว่าการเสียงนี้เหมือนฟ้าดินถล่ม นั่นอำนาจของธรรมออกมาจากใจที่บริสุทธิ์ ใจที่บริสุทธิ์นั่นแลบรรจุธรรมไว้เต็มเอี๊ยดเทียว พอเปิดก๊อกไขก๊อกเท่านั้นก็พุ่งเลย ฟังเท่าไรก็ไม่อิ่มไม่พอเพราะธรรมบริสุทธิ์ ก่อนที่ท่านจะได้ธรรมมาสอนพวกเรานี้ท่านแทบเป็นแทบตาย เดนตายมาว่างั้นเถอะ เดนตายมาแล้วจึงได้มาสอนพวกเรา

อยู่ในป่าในเขามันตื่นเต้น เวลาเข้าในป่า ป่าอย่างที่ว่านะไม่ใช่ป่าอย่างนี้ป่าแต่ก่อนเป็นป่าพวกสัตว์พวกเสือเนื้อร้ายเต็มไปหมดจริง ๆ นี่นะ ป่าไหนก็ป่าเถอะแต่ก่อน พวกสัตว์พวกเนื้อเต็มอยู่หมด ก้าวเข้าไปนี่ปั๊บเป็นป่าแล้ว ก้าวเข้าทางนี้ปั๊บเป็นป่าแล้วมีสัตว์แล้ว พวกสัตว์พวกเนื้อพวกอีเก้งพวกหมู พอลึกเข้าไปก็พวกกวาง พวกช้าง พวกเสือ เสือมีอยู่ทั่วไป สัตว์มีอยู่ที่ไหนเสือมีอยู่ที่นั่น มีอยู่ทั่วไป เมื่อเป็นเช่นนั้นมันก็ระวังตัวด้วยหลักธรรมชาติ ทั้งวันทั้งคืนมันจ่ออยู่ตลอดเวลาระวังจิตไม่ให้เผลอ เอาธรรมเข้าเป็นเครื่องกำกับจิต เป็นเครื่องรักษาจิตตลอดเลย

ความขี้เกียจขี้คร้านหายหน้าไปหมดถ้าไปอยู่ที่เช่นนั้นทีนี้ความเพียรก็ก้าวแล้ว ความเพียรก้าวจิตใจก็ก้าว เจริญจิตใจสงบเย็น กลางคืนดึก ๆ สงัดฟังเสียงนกยูงร้อง กลางวี่กลางวันไม่เคยเห็นตัวมันนะ เราเห็นสักครั้งสองครั้งเท่านั้นมั้งนกยูงนะ ไม่เจอมันบ่อยนักเหมือนสัตว์อื่น ๆ พวกหมูพวกอีเก้งนี้เจอบ่อย บางทีมันก็จุ้นจ้าน ๆ มาทางจงกรม มันไม่กลัวคน มันมาอาศัยคนมาอยู่รอบ ๆ คนเดินจงกรมอยู่มันก็มาหากิน

พวกหมูพวกอีเก้งนี้คุ้นง่ายนะ คุ้นง่ายมากเทียว มันมาเหมือนสัตว์บ้านมาหาเราหาขุดอะไรกิน ซูดซีด ๆ มา เราก็เดินจงกรมเฉย เขาก็ไปของเขาทั้ง ๆ ที่เขาก็เห็นเราอยู่

เขาไม่สนใจนะ นั่นเห็นไหมพระกับโยมผิดกัน ต่างสี ผ้าเหลืองเป็นผ้าที่ครองโลกมานาน พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ครองผ้าเหลืองทั้งนั้น ผ้ากาสาวพัสตร์ สัตว์เหล่านี้เคยเกิดเป็นมนุษย์เคยบวชเป็นพระเป็นเณรมาในศาสนานั้น ๆ มาตั้งมากมาย เพราะฉะนั้นเวลาเห็นพระมันถึงตายใจเลย ๆ

ทีนี้จิตใจของเราเมื่อไปอยู่ในที่เช่นนั้นก็ตื่นตัวตลอด บางทีก็เสียงเสืออาว ๆ ขึ้นแล้ว อาว ๆ ขึ้นข้างทางจงกรมโถ เสียงเสือมันไม่เหมือนเสียงเพลงลูกทุ่งละซี มันจะงับหัวเอาประมาทได้เหรอ เสียงอาว ๆ ขึ้นข้าง ๆ ไม่รู้มันมาตั้งแต่เมื่อไร ตอนมันหยุดเสียงคำรามมันอาวตามภาษาของมันแล้ว นั่นละมันน่ากลัวตอนนั้น ไม่ทราบมันจะมาแบบไหนซิ ได้ยินเสียงมันอยู่มันอยู่ตรงนั้นก็ค่อยยังชั่วนะ พอเงียบเสียงไปแล้วไม่ทราบจะมาแบบไหน มันก็เหมือนแมวนี่ก็ยิ่งตั้งท่าแล้ว เราก็ไปหาที่อย่างนั้นนี่นะ เราตั้งใจไปหาที่กลัว ๆ เมื่อเจอเข้าไปแล้วจะเป็นยังไง ความตั้งใจนี้มันจะล้มระนาวไปไหม ไม่ล้ม สู้เลย ก็เรามาอย่างนี้สู้เลย ขึ้นเวทีต้องต่อยซิ ทีนี้จิตใจมันก็ดีดของมัน ๆ เวลามาอยู่ป่าธรรมดา ๆ ขี้เกียจนะ มีขี้เกียจ นอนก็มาก กินก็ชักจะมาก ถ้าไม่ตีปากเอาไว้นะ ต้องได้ตีปากเอาไว้...กิน ไม่งั้นมันจะงับ ๆ ๆ ก้างมันก็จะกลืน กระดูกมันก็จะกลืนจะไม่เคี้ยวนี่นะ กิเลสมันพากลืนไอ้เราไม่อยากกลืนแหละ กิเลสพากลืน

ตัวโลภพากลืน นั่นเป็นอย่างนั้นนะเวลามาอยู่ที่ธรรมดา

พอก้าวเข้าป่าสิ่งเหล่านี้หายหมดอีกแหละ มันหากเป็นของมันเองนะ ไม่ต้องบีบบังคับกันแหละมันหากเป็นของมันเอง พอก้าวเข้าสถานที่ที่เหมาะสมกันแล้วกับที่จะทรมานตนนั้น อะไรมันก็พร้อมหมดเลย ความขี้เกียจขี้คร้านหายหน้าไปหมด การนอนก็น้อยมาก หลับพอตื่นนี้ดีดผึง ๆ เลย กลางวันถ้าหากว่าพัก...งีบเดียว นอกนั้นมีแต่ความเพียร กลางคืนเอากันมากหน่อย สงัดเท่าไรยิ่งเร่ง ๆ ๆ จิตใจก็เบิกออก ๆ คือกิเลสมันปิดมันกั้นอันนี้นะ มันเกาะมันกำเอาไว้ไม่ให้จิตนี้ฉายแสงออกมาได้ จิตเราปุถุชน ถึงจะรู้จะเห็นอะไรอย่างนี้ก็เหมือนกัน ตาจะสว่างก็ตามแต่ตาใจมันมืดน่ะซี แล้วมันก็บีบอยู่นี้ด้วย ความโลภบีบเข้ามา ความโกรธก็บีบ ราคะตัณหาก็บีบ ความหลงบีบอยู่แล้ว มันบีบอยู่ตลอดเวลา

ถ้าขยายออกบ้างเล็กน้อยพอทางนี้ขยายออก ทางนี้บีบเข้า เช่นอย่างความโลภขยายออกหน่อย ความโกรธบีบเข้า ราคะตัณหาบีบเข้า พอราคะตัณหาสงบตัวลงบ้าง ทางนี้ความโลภ ความโกรธ หงุดหงิดในใจเพราะความคิดเจ้าของนั่นแหละหลอกเจ้าของให้เกิดความหงุดหงิด เคียดแค้นในใจอยู่คนเดียวก็เป็นนะมันคิดของมัน อันนี้ก็บีบเข้า ๆ หาความสุขไม่ได้ อยู่ในป่ามันถึงได้เห็นชัดซี ถ้าอยู่อย่างนี้มันไม่เห็น

ไม่รู้ เพราะสิ่งเหล่านี้มาเป็นเราเสียหมด ความโลภก็เป็นเรา ความโกรธเป็นเรา ราคะตัณหาเป็นเรา อะไร ๆ ก็มีแต่เรา ๆ ไม่เห็นว่าเป็นกิเลสเลย นั่นละกิเลสมาเป็นเราแล้วเป็นอย่างนั้น เมื่อกิเลสมาเป็นเราแล้วอะไรก็เป็นเรา เมื่อเป็นเราแล้วมันก็ไปสุดเหวี่ยง ความผิดความพลาดความประมาทต่าง ๆ ไปสุดเหวี่ยง ถ้ายังเห็นว่ากิเลสมาแทรกเรายังมีฟัดมีเหวี่ยงยังมีแยกมีแยะกันนะ แต่นี้มาเป็นเราเสียหมดนั่นซิมันลำบาก

เวลาเราไปอยู่อย่างนั้นมันค่อยขยายออกนะ สิ่งเหล่านี้ค่อยขยายออก ไปอยู่ที่กลัวเท่าไรความกลัวนั้นก็เป็นธรรม ความกลัวนั้นเป็นเหตุให้ตั้งสติ เป็นธรรมอันหนึ่ง เราตั้งสติพับ ๆ ตั้งทั้งวันทั้งคืนตั้งไปตั้งมารักษากันอยู่ตลอดเวลาจิตก็แน่นขึ้นมา ๆ เรื่อย แน่นหนามั่นคง ทั้งสว่างกระจ่างแจ้งออก ขยายตัวออกเรื่อย ๆ ๆ เพียงขั้นสมาธิก็พอกินแล้ว คนทุกข์ ๆ จน ๆ อย่างพวกเรานี่เพียงได้สมาธิเท่านั้นดีไม่ดีกินกระทั่งวันตาย มันติดสมาธิไม่อยากออกหาธรรมที่เลิศกว่านั้น ติดสมาธินี่มันพออยู่พอกินนี่ คำว่าติดสมาธิเป็นยังไงมันอิ่มอารมณ์ อารมณ์รูป จะเป็นรูปหญิงรูปชายรูปอะไรก็ตามที่เคยเสริมราคะตัณหานั่นมันสงบตัว ไม่ไปยุ่ง รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยมาเสริมกิเลสตัณหาของเรานี้มันสงบตัวในใจนี้ จึงเรียกว่าอิ่ม

จิตเป็นสมาธิแล้วพิจารณาทางด้านปัญญาได้ เพราะมันอิ่มอารมณ์แล้วเราพาออกพิจารณาอะไรมันก็ไม่เถลไถล ถ้ามันกำลังหิวโหยนี่พาออกไปพิจารณามันเปิดเลย เตลิดเปิดเปิงไปเลยไม่ได้ไปทางช่องปัญญานะ มันไปช่องสัญญาอารมณ์ก่อกิเลสตัณหาขึ้นมาพันเจ้าของเข้าไปอีก ท่านจึงสอนให้อบรม **สมาธิปริภาวิตา ปญฺญา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา** ปัญญาเมื่อสมาธิอบรมแล้วย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก ย่อมเดินได้คล่องตัว ถ้าพูดถึงเรื่องศีล-ศีลก็บริสุทธิ์ สมาธิก็เป็นได้ง่ายไม่เป็นสัญญาอารมณ์ พอจิตเป็นสมาธิแล้วจิตก็อิ่มตัว อิ่มอารมณ์ พาออกทางด้านปัญญาก็ออก ๆ ทีนี้ก็ขยายละ

ด้านปัญญาเป็นด้านที่ขยายกว้างขวางมากหาประมาณไม่ได้นะปัญญา สมาธิยังมีประมาณ มีประมาณยังไง เมื่อจิตเป็นสมาธิเต็มภูมิแล้วทำยังไงให้เลยนั้นก็ไม่เลย เหมือนน้ำอยู่ขอบปากแก้ว เต็มแก้วแล้วจะเอาน้ำมหาสมุทรทะเลมาเทมันก็ล้นออกหมดไม่ขังอีกต่อไป อยู่ปากแก้ว นี่สมาธิก็มีขอบเขตของมัน แต่ปัญญานี้ไม่นะ ปัญญานี้ออกเรื่อยกระจายออกเรื่อยเหมือนท้องฟ้ามหาสมุทร ปัญญาฆ่ากิเลสก็มี ปัญญาที่ดูโลกดูสงสารดูสภาพความเป็นจริงของโลกของสงสารที่สัตว์ทั้งหลายติดข้องกันอยู่ แล้วท่านเป็นผู้พ้นไปแล้วท่านสนุกดู ถ้าจะว่าสนุก ก็มี

แต่คนเราจะสนุกยังไงเมื่อมองลงไปที่ไหนก็เห็นแต่ฟืน

แต่ไฟเผาไหม้สัตวโลกอยู่ ด้วยวิบากกรรมเต็มไปหมดท้องฟ้า มหาสมุทร ที่ไหน ๆ มีแต่สัตว์เสวยกรรมอยู่ทั้งนั้นเกลื่อนไปหมดในโลกอันนี้ แล้วท่านจะไปสนุกดูยังไง ก็ดูด้วยความสลดสังเวช แต่คำว่าสนุกคือว่าไม่มีอะไรมาปิดมาบัง ไม่มีอะไรมาบีบบังคับ ท่านสนุกดูอย่างนี้ต่างหากนะ ไม่มีอะไรมากีดมาขวาง ท่านสนุกดู

อย่างนั้นละพระพุทธเจ้าและพระสาวกท่านผู้ที่ท่านพ้นไปแล้ว จิตใจของท่านความรู้อันนี้แหละ เวลากิเลสได้ออกหมดไม่มีอะไรเหลือแล้วจะผิดกันคนละโลกคาดไม่ถูกเลย คนมีกิเลสไปคาดคนที่สิ้นกิเลสแล้วคาดตายทิ้งเปล่า ๆ ไม่ถูก เพราะไม่อยู่ในสถานที่โลกสมมุติอยู่ ธรรมชาตินี้ไม่อยู่ในสถานที่โลกสมมุติอยู่ ทีนี้เราอยู่ในวงสมมุติถึงคาดก็เป็นสมมุติ ทำอะไรก็เป็นสมมุติมันอยู่ในวงสมมุติ อันนั้นนอกสมมุติแล้วมันจะเข้ากันได้ยังไง นี่ซิถ้าอยากรู้ก็ทำให้เป็นเองในจิตเจ้าของซิ พอทำขึ้นมาเมื่อเป็นแล้วไม่ต้องถามใครก็รู้เอง อ๋อ ๆ มีแต่อ๋อ ๆ เรื่อย หนองอ้อ อ๋ออย่างนี้เหรอ ๆ ปัญญาอย่างนี้เหรอ ปัญญาประเภทใดควรแก่กิเลสประเภทใดมันหมุนติ้ว ๆ ๆ

ที่ท่านนำมาพูดเหมือนกับว่าโลกอันนี้มีสมมุติ อันนั้นไม่มีสมมุติ ต้องทำให้เป็นกรุยหมายป้ายทาง พอโลกทั้งหลายได้คาดไว้ ท่านก็นำมาเทียบมาเคียงไปอย่างนั้น จะให้ตรง

กับความจริงของธรรมชาตินี้จริง ๆ ยังไงก็ตรงไม่ได้ คาดหมายแล้วพอก้าวเข้าไป เมื่อผู้ปฏิบัติไปตามกรุยหมายป้ายทางแล้วก็เจอเอง พอเจอเองแล้วรู้เองที่นี่ อ๋อ เป็นอย่างนี้เอง ๆ

ธรรมพระพุทธเจ้าสด ๆ ร้อน ๆ นะ แต่เวลานี้กิเลสมันปิดบังเอาเสียจนปกคลุมเอาเลย เหมือนกับน้ำในบึงจอกแหนปกคลุมเอาอย่างหนาแน่นทีเดียว มองลงไปนี้ไม่เห็นน้ำเลยนะ เห็นแต่จอกแต่แหนเต็ม ปกคลุมอยู่นี่

มองลงไปในบึงนี้ทั้ง ๆ ที่น้ำเต็มใสสะอาดอยู่นั่น ประหนึ่งว่าไม่มีน้ำเพราะมองไม่เห็น เห็นแต่จอกแต่แหนเต็มอยู่ข้างบนนี้หมดปกคลุมไปหมด แล้วเปิดจอกเปิดแหนออกขนจอกขนแหนออกก็เห็น เห็นมากเห็นน้อยตักดื่ม ตักดื่มเป็นยังไงรสชาติเป็นยังไงรู้แล้วเป็นสักขีพยานแล้ว ทีนี้เอาใหญ่เลย ถึงจอกแหนจะมาปกคลุมหุ้มห่อตามเดิมก็ตาม ความเชื่อแน่ว่าน้ำนี้มีน้ำนี้ใสสะอาด น้ำนี้อาบดื่มจืดสนิทดีนี้มันฝังลึกแล้ว เรียกว่า อจลศรัทธา ท่านเรียกอจลศรัทธา

ถึงจิตจะไม่เป็นอย่างนั้นอีกก็ตาม บางครั้งบางคราวมันมีปิดมีบัง บางครั้งบางคราวมันเหมือนมีเมฆหมอกมาปิดมาบังตะวัน พระอาทิตย์นี่แหละมองไม่เห็น มองเห็นจาง ๆ ไม่ได้เห็นเต็มดวง ทีนี้กิเลสมาปิดคลุมจิตใจไม่ให้เห็นชัดเจนอย่างที่เห็นฝังลึกลงทีแรกนั้นก็ตามนะ จิตใจมันฝังแล้วเป็น

อจลศรัทธา ทีนี้มีแต่จะขยับเรื่อย ๆ เดี๋ยวก็เปิดออกเรื่อย ๆ ขยับเรื่อยเปิดออกเรื่อยก็จ้านั่นซิ อ๋อ บึงนี้มีแต่น้ำ จอกแหนหายซากไปหมดแล้ว นี่หัวใจดวงนี้มีแต่ธรรมกิเลสหายซากไปหมดแล้ว ความเทียบเทียบว่าอย่างนั้น

ทีนี้เมื่อมีแต่ธรรมแล้วก็จ้าละซิ คำว่าจ้านี่เราก็คาดอีกนะพวกบ้านี่ พวกเรามันพวกบ้าคาดเดา พอว่าจ้าก็อ๋อคงจะเป็นเหมือนตะเกียงเจ้าพายุนะ มันเอาตะเกียงเจ้าพายุมาอวดแล้ว มันเป็นอย่างนั้นนะ ให้มันเป็นในเจ้าของแล้วคำว่าจ้านี้มันก็ไม่ถูกนะ มันจำเพาะพอเหมาะพอดีกับความเป็นของผู้เป็นนั่นแหละ คาดไม่ถูก นี่ละที่ว่าธรรมอัศจรรย์ เราเอาแต่คำว่าอัศจรรย์ไปใส่นี่เพียงคาดเฉย ๆ เป็นเครื่องเปรียบเทียบนะอัศจรรย์อันนั้นไม่ได้เหมือนอย่างนี้อีกแหละมันเป็นอย่างนั้น

จึงสอนให้อบรมจิตใจ จิตใจเป็นสำคัญมาก จิตใจนี่เป็นเหมือนบึง กิเลสตัณหาเป็นเหมือนจอกเหมือนแหนปกคลุมธรรมอยู่ในใจมันไม่ให้มองเห็นได้ ไม่ให้เห็นความเพียรความดิบความดีบุญกุศลผลความดีทั้งหลายว่าเป็นของเลิศของประเสริฐ มีแต่กิเลสพาให้เลิศพาให้ประเสริฐแล้วจมไปเรื่อย ๆ

เวลานี้กิเลสกำลังเสกสรรพาให้เลิศให้ประเสริฐนะ เหมือนจะเหาะเหินเดินฟ้า มันปั้นมันแต่งมันปรุงเจ้าของ โลกทั้งหลายก็เป็นโลกโง่ที่สุดเสียด้วย ดิ้นตามมันจนขาหักขาขาด

ไป ยังไม่รู้ตัวว่าวิ่งตามกิเลส นี่ซิมันน่าทุเรศ เพราะฉะนั้นใคร ที่รู้เนื้อรู้ตัวให้รีบแก้ไขดัดแปลงนะ จอกแหนมันกำลังปิดบังจิตใจน้ำอรรถน้ำธรรมไม่ปรากฏ เปิดออก-เปิดออกเรื่อย ๆ มันจะค่อยจางออกไป แหนก็ขนขึ้นเรื่อยมันก็ค่อยหมดไปละซิ จอกแหนขนเรื่อยขนขึ้นเรื่อย ต่อไปก็มองเห็นน้ำ สนุกอาบดื่มใช้สอยละ

นี่เราก็สงสารจะทำยังไง บางทีว่าจะไม่พูดอะไรนะนี่ มองไปตาใสแป๋วเหมือนตาแมว มันก็ได้พูดอยู่นั่นแหละจะว่าไง เราไม่ได้พูดอวดเราหนา เราไม่มีเจตนาที่อวด พูดตามหลักความเป็นจริงแห่งเมตตาธรรม เราพูดด้วยความเมตตาต่างหากไม่ได้พูดด้วยความอวดดิบอวดดี ตามีก็ตา หูมีก็หู จ่อเข้ามาปากเดียวนี้หมด ทางนี้มันก็เริ่มละซิก็ต้องพูดอะไรบ้างจะว่าไง ได้นิดหนึ่งก็เอา ๆ ขึ้นชื่อว่าของดีมีค่ามาก แน่ะ มันก็หมายเอาอันนั้นนะที่อุตส่าห์พยายามบึกบึน ของดีไม่เหมือนของชั่ว ของชั่วเต็มบ้านเต็มเมืองก็มีแต่กีดแต่ขวางไม่ใช่เป็นประโยชน์อะไร ถ้าของดีมีนิดหนึ่งเท่านี้ก็เป็นประโยชน์แก่โลกมากมาย ความดีที่เกิดขึ้นจากการได้ยินได้ฟังนิดหน่อยเท่านั้นก็ตาม เป็นสาระอันสำคัญแล้วฝังลึกในใจด้วย ธรรมบางข้อนี้ไม่ลืม ได้ยินครูบาอาจารย์แสดงให้ฟังเรื่องนั้นเรื่องนี้ มันฝังลึกไม่ลืม นี่เตือนเจ้าของอยู่เรื่อย ๆ เป็นความดีกินไม่มีสิ้นสุด กินไม่หมด อย่างงั้นนะ

ให้พากันภาวนาให้ใจมีหลักยึดนะมันจึงไม่ว้าเหว่ ถ้าใจไม่มีหลักนี่ว้าเหว่ เช่น อยู่กับครูบาอาจารย์จิตใจก็ไปอยู่กับท่านหมดเสียไม่เป็นตัวของตัว ไม่เป็นเนื้อเป็นหนังของตัว ไปเกาะอยู่กับท่านเสียหมด จิตใจไม่มีหลักยึด แต่ก็ยังดีที่มีครูบาอาจารย์เป็นหลักยึด แต่ทีนี้ดีไม่ได้ดีชั้นเดียวซิดีหลายชั้น ให้เรามีหลักของเราด้วยมีครูบาอาจารย์เป็นหลักยึดด้วย ดีขั้นต่อไป ต่อไปให้เราเป็นตัวของเรา ครูบาอาจารย์ยกเทิดทูนไว้กราบไหว้บูชาแต่เรานี่เต็มตัวของเราแล้ว อย่างนั้นก็ให้มีซิมีหลายขั้นหลายตอน

ดังพระพุทธเจ้าและสาวก สาวกกราบพระพุทธเจ้านี้กราบอย่างแนบสนิทเลย แต่สาวกไม่ได้หวังพึ่งพระพุทธเจ้าอีกต่อไปเป็นตัวของตัวพอแล้ว แล้วคุณค่าของพระพุทธเจ้าเต็มอยู่ในหัวใจสาวกหมดเลย สาวกไม่ได้ให้พระพุทธเจ้าเป็นตัวประกันเหมือนแต่ก่อน เพราะเจ้าของประกันเจ้าของเต็มภูมิแล้ว คำว่าดีนี้มีหลายขั้นหลายภูมิ เราไปไหนไม่ได้ก็ต้องอาศัยครูบาอาจารย์ เกาะครูบาอาจารย์ เกาะครูบาอาจารย์ก็เพื่อมาเกาะเจ้าของ ถ้าเจ้าของได้หลักบ้างอาศัยครูบาอาจารย์บ้าง เจ้าของได้หลักเข้าไปเรื่อย อาศัยครูบาอาจารย์ไปด้วยต่อไปเจ้าของได้หลักเต็มที่แล้วก็ปล่อยความเกาะครูบาอาจารย์เสีย ยกไว้แต่บุญคุณกราบท่านอย่างแนบสนิทเลย เราก็เป็นตัวของตัว

เราก็เอามาจากเจ้าของซึ่งเคยเป็นมาแล้วนะ อยู่กับครูบาอาจารย์หลวงปู่มั่น จิตใจอยู่กับท่านหมด เวลาภาวนายังไม่ได้เรื่องได้ราวอะไรจิตใจอยู่กับท่านหมด เจ้าของเหมือนไม่มีลมหายใจไปหายใจจมูกท่าน เจ้าของเหมือนไม่มีจมูก พอสู้เข้าไปฟัดเข้าไปเรื่อย ๆ มันก็มีแววออกมาเรื่อย ๆ ค่อยเห็นเหตุเห็นผลเรื่อย เกาะท่านก็เกาะ เกาะอันนี้ก็เกาะ ก็เป็นหลักเข้าไปเรื่อย

ที่นี้จะให้พรนะ

มันหมดเข้าไป ๆ นะจนทุเรศ เฒ่าแก่มาเท่าไร ยิ่งปลงธรรมสังเวชหนักเข้า ๆ มันแปลกอยู่ที่มันน่าจะมาปลงธรรมสังเวชห่วงใยชีวิตเจ้าของกลับไม่ห่วงนี่นะ กลับไปห่วงโลก จวนจะไปเท่าไรยิ่งห่วงโลกมากเข้า ๆ มองดูมันเป็นมรสุมเป็นฟืนเป็นไฟเผาไหม้ทั่วโลกดินแดนนี่จะไม่ให้ห่วงได้ยังไง อันนี้มันไม่เผาว่ายังงี้จะมาห่วงทำไมมันไม่เผานี่ พูดตรง ๆ อย่างนี้ซิ เวลามันเผามันก็เผา แต่เวลามันไม่เผาจะไม่ให้พูดบ้างเหรอ มันไม่เผาก็ต้องบอกว่ามันไม่เผา นี่มันไม่เผาไม่ห่วง

โลกของพระ

๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๘

โลกของพระ

ไปดูตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ก็น่าสงสาร เห็นเราไปนี้รุมเลย โถ น่าสงสารมากจริง ๆ รัฐบาลเราควรจะหนักทางโรงพยาบาล โรงพยาบาลไม่ควรจะด้อยนะ เพราะคนไข้นี้เป็นความจำเป็นมากทั่วแผ่นดินไทยเรา มีโรงพยาบาลอยู่ที่ไหนรุมอยู่ที่นั่น คนไข้ไม่มีที่ไปชีวิตอยู่กับหมอ ทางรัฐบาลเราควรจะพิจารณาทางแง่นี้ให้หนักมากกว่าแง่อื่น ๆ คนไข้เป็นคนจนตรอกจนมุม ได้รับความทุกข์ความทรมานมากทางด้านจิตใจด้วยทางร่างกายด้วย ควรจะเพิ่มงบประมาณอีก ถ้าเป็น**หลวงตาบัว**จะเพิ่มให้เยอะเลยเชียว

ถ้า**หลวงตาบัว**เป็นรัฐบาลจะเพิ่มให้ทางสาธารณสุขนี้มากกว่าเพื่อน เพราะไปเห็นแล้วสลดสังเวชนะ พอเราไปนี้รุมเข้ามาหาเรา อันนั้นขาดอันนี้ขาด ถามอะไรไม่มี ๆ น่าสงสารนะ เราก็ไม่มีเหมือนกันกับเขา เวลาถามเขาว่าไม่มี ทีนี้เขาเอื้อมมาหาเราเราก็ไม่มีอีก เลยต่างคนต่างไม่มีด้วยกัน เขาไม่มีสิ่งของเราไม่มีเงินซื้อของมาให้เขา มันสู้ไม่ไหวมากจริง ๆ นะ โรงพยาบาลละมากเกี่ยวกับวัดนี้นะ มาทุกแห่งเลยใกล้ไกลไม่สำคัญมาเรื่อย ๆ ๆ พอว่างบ้างเราก็ตามไปดู ๆ คือไปดู

เหตุการณ์ทุกสิ่งทุกอย่างเสียก่อน พอที่จะช่วยได้มากน้อยเพียงไรเราต้องไปดูเสียก่อน

อย่างศรีสงครามนี้ก็จนตรอกไม่มีตึกให้คนไข้อยู่ ขอก็ตกลงแล้ว เรียกคณะกรรมการมาปรึกษากันกับหมอ ตึกขนาดนี้จะประมาณเท่าไรราค่าราคาที่เป็นธรรม ไม่ใช่ราคาของการซื้อการขายธรรมดา เป็นราคาของพระว่าอย่างนั้นเถอะนะพระช่วย ก็ให้พอเป็นพอไปทุกด้าน ทางนั้นก็ไม่ให้ขาดทุนทางนี้ก็ไม่ให้บอบช้ำมาก เพราะเราช่วยหลายด้านหลายทาง ตกลงกันแต่ละโรง ๆ นี้ก็สร้างกันไปเรื่อย เราจ่ายเป็นงวด ๆ ไปนะ คือจะจ่ายตูมตามที่กำหนดไว้ไม่ได้เลยเราไม่มีเงินก้อน เพราะมีมาเท่าไรเราก็ช่วยอยู่อย่างนั้นตลอด เวลามีมาก็หนุนกันเข้าไป ๆ พองวดนั้นมาก็จ่ายให้งวดนี้มาก็จ่ายให้ไม่ได้มาพร้อมกันงวดของแต่ละหลัง ๆ ไม่ได้มาพร้อมกัน งวดนั้นมาเดี๋ยวงวดนี้มา มาเป็นระยะ ๆ เราก็จ่ายไปตามระยะถ้ามาพร้อมกันหมดหรือพอตกลงกันแล้วต้องจ่ายตามนั้นเราไม่มีเงินให้จ่าย ตึกหลังเดียวก็ไม่ได้อย่าว่าแต่หลายหลังเลยตูมทีเดียวไม่ได้เลย มันต้องจ่ายแบบนี้ช่วยกัน

เพราะมันหลายด้านไม่เพียงแต่โรงพยาบาล ทางอื่นก็มา ซึ่งเป็นทางที่จะช่วยเหลือกันทั้งนั้น สมควรที่จะช่วยขนาดไหนเราช่วยทั้งนั้น เราไม่เก็บ เรื่องเงินวัดนี้ไม่เก็บ มีเท่าไรทุ่มหมด **หลวงตาบัว** ตายแล้วยังเหลือแต่บาตรนั่นละทรง

เกียรติ**หลวงตาบัว** ตายแล้วมีแต่บริขาร ๘ นั่นละทรงเกียรติของพระ ตายแล้วมีเงินเป็นล้าน ๆ โอ๊ย ดูไม่ได้เลยนะ ขายศาสนาจริง ๆ พระตายมีเงินเป็นล้าน ๆ ๆ ไม่สมควรอย่างยิ่งกับพระซึ่งเป็นผู้เสียสละแล้วกลับมาสั่งสมอย่างนั้นไม่เหมาะ ขัดกับหลักศาสนาอย่างยิ่ง เรียกว่าสวนทางกันเลย ขัดกับศาสนาร้อยเปอร์เซ็นต์ไปเลย ศาสนาสอนให้เสียสละหมด พระยามหากษัตริย์เสด็จออกมาจากพระราชวัง ออกมาเสียสละหมด ไม่เคยเห็นพระราชาองค์ใดกลับคืนไปเกี่ยวข้องกับสกุล ไม่เคยมีในตำรา มีแต่องค์ไหนออกก็เด็ดเลย ๆ ไปเลย ๆ สละหมด ไม่เคยไปไต่ไปถามละเรื่องการเงินการทองข้าวของสกุลเป็นยังไง ไม่เคยไม่ว่าองค์ใด

พระราชามหากษัตริย์มาบวชในพุทธศาสนาเรานี้มากมายนะเป็นอย่างนั้นทั้งนั้น พวกเศรษฐีก็เหมือนกันออกมาแล้วตัดเลย ความเป็นเศรษฐีขาดสะบั้นกันเวลาออกจากบ้านไปเลยไม่คืนมาเกี่ยวข้องอีก นี่ในตำรา เอาตำรามาพูดซิข้อยืนยันมีอยู่ ท่านไม่เคยเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ ท่านเพื่อมรรคเพื่อผลโดยถ่ายเดียวนะ ไม่มีอะไรใหญ่กว่าธรรม ตัดออกหมดเพื่อธรรมอย่างเดียว ไม่ว่าพระราชามหากษัตริย์เศรษฐีกุฎุมพีออกมา ออกมาก็ตัดขาดกันเลย พอพ้นบ้านออกมาแล้วท่านสลัดทีเดียวปุ๊บเลย แม้แต่ญาติโยมที่จะไปเกี่ยวข้องก็ไม่ปรากฏในตำรานะว่าไปพัวพันกันเรื่องอะไรการเงินการทองมรดกอะไรไม่มี ออก

แล้วออกเลย ๆ เป็นคนละโลกไปเลยว่างั้นเถอะ โลกของพระ โลกของฆราวาสท่านเป็นอย่างนั้นมา นี่ละศาสนาเป็นอย่างนี้ คือเสียสละทุกอย่าง

เงินนี้เข้มงวดกวดขันมากในครั้งพุทธกาล ท่านไม่ให้มีเลยทีแรก ไม่ให้มีจริง ๆ เรื่องเงินไม่ให้มาเกี่ยวข้องเลย นี่ละพุทธบัญญัติข้อต้นเงินนี่ห้ามเป็นอันขาดเลยไม่ให้แตะ จะรับเองก็ดีให้คนอื่นรับก็ดีใครรับก็ดีไม่ได้ทั้งนั้น ตัดขาดสะบั้นไปเลย เรียกว่าเป็นคนละโลก เงินนี่ไม่เกี่ยวข้องกันเลย เป็นคนละโลกไปเลย นี่เป็นพุทธบัญญัติข้อต้นที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติข้อแรก ทีนี้ครั้นต่อมาผู้ที่บวชก็มีหลายสกุล เหลื่อมล้ำต่ำสูงต่างกัน สกุลที่ละเอียดลออเช่นพระราชามหากษัตริย์มาบวช ซึ่งไม่เคยสมบุกสมบันแต่มาถูกสมบุกสมบันนี้รู้สึกว่าบอบช้ำมาก

เมณฑกเศรษฐีเห็นเหตุการณ์อย่างนี้เลยไปทูลขอความผ่อนผันจากพระพุทธเจ้า เห็นความลำบากของพระมหากษัตริย์ที่เสด็จออกบวชมีแต่สกุลนิ่มนวลละเอียดลออมาบวช มาก็อาหารการกินโลกเขาเป็นยังไงก็เป็นอย่างนั้น บิณฑบาตก็จะไปแบบเขา ทีนี้เป็นมหากษัตริย์จะดัดตัวเองให้เป็นอย่างนั้นทันทีก็เป็นไปไม่ได้ **เมณฑกเศรษฐี**เลยไปขออนุญาตความผ่อนผันจากพระพุทธเจ้า คือขอให้มีผู้รับเงินไว้สำหรับจับจ่ายใช้สอยเพื่อท่านผู้มีความจำเป็น ขอพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตในข้อนี้ ขอ

ให้มีผู้อื่นรับได้ คือพระไม่เกี่ยวข้องแหละให้คนอื่นเป็นผู้รับแทนได้ ให้เขาจัดซื้อหาอะไรมาถวายท่านจะเป็นการบรรเทาเบาความทุกข์ลงมากมาย

พระพุทธเจ้าจึงทรงลดหย่อนลงมา เอา ถ้ามีความจำเป็นจริง ๆ ให้มีผู้รับปัจจัยนั้นไว้เพื่อกัปปิยภัณฑ์เท่านั้น กัปปิยภัณฑ์คือสิ่งจำเป็นที่จะซื้อจะหามาสำหรับพระ แต่เราตถาคตไม่อนุญาตให้พระรับเองหรือเขารับไว้ก็ดี ถ้ามีความยินดีต่อการรับเงินรับทองนั้นปรับอาบัติอีก คือไม่ให้ยินดีในเงินในทอง ให้ยินดีในกัปปิยภัณฑ์ต่างหาก กัปปิยภัณฑ์ที่เงินทองจะแลกเปลี่ยนมา ให้ยินดีทางโน้นต่างหากไม่ให้มายินดีในเงินทอง นี่เป็นข้อผ่อนผัน ทีนี้ก็เลยลามปามซิ ให้คนอื่นรับได้สุดท้ายใครรับก็ไม่เหมือนเรารับ ฟาดใส่ย่ามเต็มย่ามไปเลย นั่นมันจะไปอย่างนั้นแล้วนะ

อย่างสัตตาหะนี่ก็เหมือนกัน สัตตาหกรณียกิจ เข้าพรรษาแล้วไปได้ภายใน ๗ วัน หากมีความจำเป็นจริง ๆ ให้สัตตาหะไปได้ภายใน ๗ วัน เช่น บิดามารดาเจ็บไข้ได้ป่วย พระราชามหากษัตริย์นิมนต์ให้ไปรับทาน เพื่อนฝูงมีความกระสันหรือเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างนี้ก็ให้สัตตาหะ หรือกุฏิวิหารชำรุดทรุดโทรมให้สัตตาหะไปนำไม้นำอะไรมาซ่อมกุฏิ ให้ไปได้ภายใน ๗ วันถ้ามีความจำเป็นอย่างนี้ นอกนั้นท่านก็อนุโลมลงบ้าง แต่เดี๋ยวนี้มันเลยอนุโลมเป็นอนุหลวมอนุแหลกไปเลย

ไม่ได้เป็นอนุโลมมันกลายเป็นอนุแหลกไปแล้วเดี๋ยวนี้ แหลกไปหมด เข้าพรรษาแล้วพระก็ป้วนเปี้ยน ๆ อยู่ตามทุกแห่งทุกหน เพราะถือข้ออนุโลมนี่ มันเลยอนุโลมเป็นช่องว่างให้พวกอลัชชีแสดงตัวออกตีตลาดแหลกเหลวหมดเวลานี้ มันน่าสลดสังเวชนะ

นี่ละพุทธบัญญัติฟังเอาซิท่านว่าอย่างนั้น มีความอนุโลมผ่อนผันเวลาจำเป็นให้ไปได้ภายใน ๗ วันแล้วกลับมาค้างคืน เช่น ไปหาไม้มาซ่อมวิหารมาซ่อมศาลาซ่อมกุฏิ หายังไม่เสร็จภายใน ๗ วันแล้วกลับมาค้างคืน อย่างน้อยให้ได้ค้างคืนหนึ่งแล้วกลับไปเอาไม้อีกไปขนไม้มาอีก จนกว่าจะสำเร็จ หรือพระปาฏิโมกข์ไม่มีให้สัตตาหะไปเรียนปาฏิโมกข์ นี่ท่านก็อนุโลมผ่อนผันให้ไปได้ภายใน ๗ วันเหมือนกันหมด แต่เดี๋ยวนี้ไม่ทราบเป็นยังไงมองไปเห็นเหลืองอร่ามเต็มบ้านเต็มเมืองเต็มตลาดลาดเล ใครก็อ้างว่าสัตตาหะ ๆ ไม่ทราบสัตตาหะมีความหมายอะไร ท่านอนุญาตยังไงบ้างมันไม่ได้เป็นอย่างนั้นนี่นะ มันเลยเป็นอนุแหลกไปเลย พอมีช่องว่างตรงไหนนิดหนึ่งเป็นเอาแหละ

อย่างเงินอย่างทองนี่ก็เหมือนกัน ช่องว่างมีเท่านั้นละที่ทรงอนุญาตให้คนอื่นรับได้ แต่ห้ามไม่ให้ยินดีในเงินทองที่เขารับไว้เพื่อตน แต่ให้ยินดีในกัปปิยภัณฑ์ที่จะเอาเงินไปแลกเปลี่ยนมานั้นต่างหาก นั่นท่านเอาขนาดนั้นนะ ถ้ายินดีในเงินในทองที่เขาเก็บไว้เพื่อตนนั้นไม่พ้นอาบัติ ปรับโทษเลย เป็นยังไงเดี๋ยว

นี้พิจารณาซิ เต็มย่ามเลย พูดตามความจริงนี่จะให้ว่ายังไงอีก เราถือศาสนาพุทธพระพุทธเจ้าว่ายังไงก็นำมาสอนกันละซิให้ได้รู้เรื่องรู้ราวบ้าง

มันหมดเข้าไป ๆ นะจนทุเรศ เฒ่าแก่มาเท่าไรยิ่งปลงธรรมสังเวชหนักเข้า ๆ มันแปลกอยู่ที่มันน่าจะมาปลงธรรมสังเวชห่วงใยชีวิตเจ้าของกลับไม่ห่วงนี่นะ กลับไปห่วงโลกจวนจะไปเท่าไรยิ่งห่วงโลกมากเข้า ๆ มองดูมันเป็นมรสุมเป็นฟืนเป็นไฟเผาไหม้ทั่วโลกดินแดนนี่จะไม่ให้ห่วงได้ยังไง อันนี้มันไม่เผาว่ายังงี้จะมาห่วงทำไมมันไม่เผานี่ พูดตรง ๆ อย่างนี้ซิเวลามันเผามันก็เผา แต่เวลามันไม่เผาจะไม่ให้พูดบ้างเหรอ มันไม่เผาก็ต้องบอกว่ามันไม่เผา นี่มันไม่เผาไม่ห่วง

จะไปเมื่อไรพร้อมเสมอเรา อันนี้ของใช้เฉย ๆ ใช้ไม่ได้แล้วเหรอทิ้งป๊วะเดียวสลัดปุ๊บไปเลยไม่เห็นมีอะไร เหมือนกับเครื่องไม้เครื่องมือเรานี่ อันนี้มันก็หักอันนี้มันก็เสียใช้ไม่ได้แล้วเหรอ ดูใช้ไม่ได้แล้วทิ้งป๊วะก็เท่านั้นเอง นี่ร่างกายของเราเป็นเครื่องใช้เหมือนนี้ หัวใจต่างหากเป็นเจ้าตัวสำคัญ หัวใจพร้อมแล้วยัง ถ้าหัวใจพร้อมแล้วหมดห่วง เพราะฉะนั้นจึงพากันสร้างหัวใจให้หมดห่วงนะ อย่างน้อยความห่วงใยให้เบาลงด้วยอำนาจของธรรมเข้าครอบ ถ้ากิเลสเข้าครอบแล้วจวนจะตายเท่าไรยิ่งดิ้นยิ่งดีดเป็นบ้าก่อนตายเสียด้วยซ้ำไปนะไม่ใช่ธรรมดา

ธรรมพระพุทธเจ้าประจักษ์อยู่ในหัวใจของทุกคนนั่นแหละสด ๆ ร้อน ๆ แต่ไม่มีผู้นำมาปฏิบัตินั่นซี ไปโกยเอาแต่กิเลสมาเผาหัวเจ้าของก็ร้อนเป็นฟืนเป็นไฟ ถามปากไหนแบบเดียวกันหมด มีแต่ความทุกข์ความเดือดร้อนเต็มบ้านเต็มเมืองหาผู้มีความสุขจะเอามาอวดกันสักนิดหนึ่งเท่าฝ่ามือก็ไม่มี ทั้ง ๆ ที่ต่างคนต่างดิ้นหาความสุข ดิ้นไปด้วยอำนาจของกิเลสละซิจะหาความสุขได้ยังไงมันก็มีแต่กองทุกข์ ถ้าดิ้นไปด้วยอำนาจของธรรมแล้วเย็นสบาย ได้มากได้น้อยมีมากมีน้อยเย็นสบายทั้งนั้นแหละ

นี่ไม่ได้ไปตามอรรถตามธรรมซิโลกถึงได้ร้อน นี่ซิถึงได้เป็นห่วง พูดหลักความเป็นห่วงเป็นอย่างนี้ มองไปไหนมันเป็นฟืนเป็นไฟไปหมดทั่วโลกดินแดน มันไม่มีละชาติชั้นวรรณะสมมุติว่ากันเฉย ๆ มีแต่ลมปากเท่านั้นละ กิเลสไม่ได้ไปสนใจกับสมมุติว่าชั้นนั้นชั้นนี้นี่นะ มันบีบที่หัวใจ ๆ ความทุกข์มันเป็นไฟอยู่ที่หัวใจไม่อยู่ที่ไหนนะ มองเข้าไปจุดมหาเหตุนั่นซิความทุกข์อยู่ตรงนั้น นอกนั้นเอามาประดับร้านกันเฉย ๆ คนนั้นเป็นอย่างนั้นคนนี้เป็นอย่างนี้ ผู้นั้นมั่งมีผู้นี้มีฐานะมียศฐาบรรดาศักดิ์สูงอย่างนั้นสูงอย่างนี้ ว่ากันประดับร้านไปเฉย ๆ ความทุกข์ที่เกิดเพราะอำนาจของกิเลสมันไม่ได้ประดับร้าน มันเอาจริงเอาจังเผาอยู่ในหัวใจ

วันนี้วันพระไม่ใช่หรือ เอ้า ไหว้พระเสีย

อัฐิกลายเป็นพระธาตุนี้ไม่แน่ เรื่องเป็นนั้นเป็น เป็นได้ไม่สงสัย แต่จะเป็นช้าเป็นเร็วนั้นเป็นอยู่กับจิตของผู้ทรง จิตที่บริสุทธิ์นั้นถ้าบรรลุธรรมได้อย่างรวดเร็วแล้วก็ตายเสียอย่างรวดเร็วนี้ อัฐิจะกลายเป็นพระธาตุช้ามาก เพราะจิตใจนี้ยังไม่ได้ฟอกธาตุขันธ์ให้มีความละเอียดลออให้มีความสะอาดสะอ้าน แล้วเจ้าของตายไปเสียก่อน จิตก็ยังไม่ได้ฟอกให้ถึงขีดถึงที่ถึงแดน อันนี้จะกลายเป็นพระธาตุช้า องค์ไหนที่อบรมเจ้าของอยู่ ค่อยคืบคลานไปเรื่อยคืบคลานไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงที่สุดวิมุตติ เสร็จแล้วค่อยตาย อย่างนี้อัฐิก็กลายเป็นพระธาตุได้เร็วและยังครองขันธ์อยู่อีก ต่อไปอีก นอกจากจิตบริสุทธิ์แล้วยังครองขันธ์ไปอีกนานนี้ยิ่งเร็ว พอตายไปแล้วอัฐิก็กลายเป็นพระธาตุได้อย่างรวดเร็ว มันเป็นชั้น ๆ

เพชรน้ำหนึ่ง

๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙

เพชรน้ำหนึ่ง

วิ่งรถ ๓ ชั่วโมง จากนี่ถึงร้อยเอ็ด ๓ ชั่วโมงไม่ใช่ใกล้ ๆ นะ ๓ ชั่วโมงจากนี่ถึงร้อยเอ็ด มหาสารคาม ๒ ชั่วโมง ๒๕ นาที ไปไหนถ้าผ่านไปแล้วมันจำได้นะ คือสังเกตไปที่ไหน ๆ สังเกตกิโล ทางแยกโน้นแยกนี้ จะสังเกตกิโลที่เท่าไร ๆ ทีนี้มันก็จำไม่ลืมนะ ตั้งแต่เดิมนั่นนะ ทุกวันนี้จำไม่ได้เรื่องแหละ มันกินของเก่านะนี่นะ กินของเก่าที่จำได้แต่ของเก่า

อย่างร้อยเอ็ดนี่ก็ ๓ ชั่วโมง มหาสารคาม ๒ ชั่วโมงครึ่งพอดี ไป..รถไม่หยุดไม่จอดที่ไหน ที่แจกของนี่ส่วนมาก ๓ ชั่วโมงเต็ม ๆ นะ ทางน้ำหนาวนี่ ๓ ชั่วโมงเต็มเลย ทางบ้านแพงโน้น ทางนั้นก็ร่วม ๓ ชั่วโมง ขาดกันแค่ ๑๐ นาทีแค่นั้น อันนี้ใกล้กว่าเพื่อนหน่อยหนึ่ง สายกุสุมาลย์ ๓ ชั่วโมงอำเภอโพนสวรรค์นี่ ๓ ชั่วโมง จากนั้นก็ทยอยเอาไปอีก ทั้งทยอยทั้งเอาใหญ่ ทั้งทยอยทั้งใหญ่เป็นวาระ ๆ ไปเรื่อย ๆ แจกข้าวเก่าชนข้าวใหม่ เดี๋ยวนี้ข้าวเก่าหมด ข้าวใหม่ยังไม่มายังไม่ถึง คนกำลังอดอยากมาก พอไปถึงข้าวใหม่แล้วก็ค่อยยังชั่ว ถึงที่น้ำท่วมพวกที่ไม่ท่วมก็มี ก็ยังพอได้อาศัยกัน

เมื่อวานนี้พูดถึงเรื่องพระกรรมฐานอดข้าว ไปเห็นมีแต่เวลาเหลือเฟือเวลาขาดตกบกพร่องบ้างไม่เห็น ทีนี้เวลาท่านบำเพ็ญธรรมท่านมีแต่อย่างนั้นทั้งนั้นนี่นะ บำเพ็ญธรรมภาวนามีแต่อดอยากขาดแคลน ๆ คือไปหาที่อย่างนั้น ไม่ใช่ไปเจอนะไปหา หาที่เหมาะ ๆ อดอยากเท่าไรใจยิ่งดีด ๆ เราเห็นแล้วนี่นะเราถึงเอามาพูดได้เต็มปาก ถึงเวลาจะฉันจังหันนี้ระหว่างธาตุขันธ์กับใจมันทะเลาะกัน ทางธาตุขันธ์ก็บอกว่าจะอดให้ตายเหรอ มันตายเป็นนะคน ทางด้านจิตใจก็ว่าก็เวลาให้กินแล้วภาวนาไม่เห็นเป็นท่า อดบ้างอิ่มบ้างแหละดี นั่นผู้พิพากษาตัดสินให้ว่า อดบ้างอิ่มบ้างแหละดี นั่นเอาอย่างนั้น

นี่เคยแล้วเรา เราพูดตามนิสัยวาสนาเรามันหยาบ มีแต่ทุกข์ทรมานทั้งนั้น จะสบาย ๆ มานี้ฆ่ากิเลสได้เป็นตัว ๆ ไม่มี มีแต่ฟัดกันลงจนต่างคนต่างตกเวทีคนละด้าน ถึงขนาดนั้น คือมันแรงต่อแรงต่อกัน ทางนั้นเขาก็ตกเวที ทางนี้เราก็ตกเวที ขึ้นมาเอาใหม่ตั้งใหม่ มันเล่นเมื่อไรกิเลสนี่ เราพูดถึงกิเลสทีไรแล้วแหม มันเคียดแค้นจริง ๆ นะ เคียดแค้นแทนประชาชน เพราะได้ฟัดกันเสียจนจะไม่มีชีวิตเหลืออยู่แล้วในชีวิตของเราก็มาทุ่มเกี่ยวกับฆ่ากิเลสนี่ ทุกข์จริง ๆ ถ้ากิเลสไม่ตายเราก็ตาย นี่พูดยันไว้เลยนะ มี ๒ อย่าง ที่จะให้เป็นคู่แข่งกันอยู่อย่างนี้ไม่ได้ ต้องตายข้างใดข้างหนึ่ง เราสู้กิเลสไม่ได้เราก็ตาย กิเลสสู้เราไม่ได้กิเลสก็ตายเท่านั้น เอาหนัก

ขนาดนั้น

เพราะฉะนั้นจึงต้องหาที่เด็ด ๆ หาที่ช่วยนะนั่น คือ อดข้าวนี้มันช่วยทางด้านภาวนาได้ดี อย่างท่านอดนอนผ่อนอาหารอดอาหาร เดินมากเดินน้อย นี้มีแต่วิธีการของการฆ่ากิเลสทั้งนั้นแหละ แล้วแต่ใครจะถูกกับจริตนิสัยอย่างไร ผู้ที่อดนอนดีนี้ท่านก็มักอดนอน ท่านไม่ค่อยนอน ที่ผ่อนอาหารดีก็ผ่อน อย่างวัดนี้รู้สึกจะไปแบบเดียวกันกับเรา มีแต่พระหยาบ ๆ ด้วยกัน ไม่ค่อยเห็นมีพระมาฉันจังหันนะนี่ พระตั้งสี่ห้าสิบเห็นมาหย็อมแหย็ม ๆ มาฉันจังหันนี่ นอกนั้นหายเงียบ ๆ มีแต่อดทั้งนั้น ไม่ฉัน ท่านภาวนาของท่าน มันเลยเป็นลักษณะหยาบอย่างเดียวกันกับเราที่เป็นอาจารย์ เรามันหยาบไปอยู่ไหนไม่เคยได้รับความสะดวก มีแต่ความทุกข์ความทรมานทั้งนั้น ๆ แหละ คือเจ้าของทำด้วยความสมัครใจเจ้าของเองไม่มีใครบังคับ ทำอย่างนี้ได้ผล ๆ เมื่อเห็นผลอยู่แล้วเราจะไปทำอย่างอื่นไม่ได้ ไม่ได้เราจะฝืนทำไปยังไงที่ไม่เกิดประโยชน์ อันไหนเกิดประโยชน์ทุกข์ยากลำบากก็เอาตรงนี้ ฟัดกันตรงนั้นละ

มีข้าวกินอยู่ไม่ตายละจะเป็นอะไรไป กับมีบ้างไม่มีบ้างเป็นอะไร อย่างหลวงปู่มั่นท่านเป็นผู้บุกเบิกหนทางนี่ โถท่านเล่าน้ำตาร่วงนะเรา ท่านเล่าถึงเรื่องความทุกข์ความทรมานของท่าน คือเวลาเล่าไปสัมผัสนะ ท่านไม่ใช่ตั้งใจจะเล่านะ

เวลาพูดเรื่องนั้นเรื่องนี้ ป่านั้นป่านี้ เขาลูกนั้นลูกนี้ไปนี้ ไปประสบสิ่งนั้นประสบสิ่งนี้ แล้วก็มาเกี่ยวกับเรื่องอาหาร มีแต่ความอดอยากทั้งนั้น ฉันแต่ข้าวเปล่า ๆ ท่านเล่าให้ฟัง ท่านก็เล่าธรรมดา ๆ บางทีไปอยู่เป็นบางแห่งเขาเข้าใจว่าพระธรรมกรรมฐานนี้ฉันแต่ถั่วแต่งา ไม่ฉันเนื้อฉันปลาอะไร ฉันแต่ถั่วแต่งา เขาไม่มีถั่วมีงาเขาก็เอาแต่ข้าวเปล่า ๆ มาให้เราฉัน เราก็ฉันแต่ข้าวเปล่า ๆ ไปอย่างนั้นตลอด ท่านว่าอย่างนี้นะ เขาไม่มีถั่วมีงาเขาก็มีแต่ข้าวเปล่า ๆ ให้ฉัน เราก็ฉันแต่ข้าวเปล่า ๆ ไปอย่างนั้น แล้วทำภาวนาดี แน่ะ ลงในจุดเดียวกันหมด...ภาวนาดี ทีนี้เราก็หาอย่างนั้น ท่านไปหาอย่างนั้นนี่ที่สมบูรณ์พูนผลท่านไม่ไปแหละ คนรุมมากไม่ดีไม่ได้ภาวนา

นี่ตั้งแต่สอบมหาได้แล้วก็ขึ้นเวทีเลยไม่เทศน์สอนใครทั้งนั้นนะ ไม่สอนใครเลยสอนแต่เจ้าของอย่างเดียว ภูมิมหาเต็มภูมิสอนเจ้าของอย่างเดียว พอสอบได้แล้วเท่านั้นก็ออกเลยเทียว เข้าป่าเข้าเขาขึ้นเวทีฟัดกันกับกิเลสเลย ไม่ไปสอนใครทั้งนั้นแหละ ไปอยู่ในป่าในเขาจะไปสอนใคร เราไม่ตั้งใจหาสอนใครจะสอนเราอย่างเดียวเท่านั้น

นี่แหละตอนได้สอนก็ตอนพ่อแม่ครูจารย์เราท่านมรณภาพไปนี้ที่หมู่เพื่อนมาเกาะพรึบเลย จากนั้นมาก็สอนมาเรื่อยจนกระทั่งทุกวันนี้ แต่ก่อนไม่ได้สอน เรียนออกมานักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก เปรียญ ไม่สอนใคร

ทั้งนั้น เป็นครูสอนนักเรียนในโรงเรียนก็ไม่เอา ผู้ใหญ่ท่านจะให้เป็นครูสอน....ไม่เอา ครูไม่อดไม่อยากเอาองค์ไหนก็ได้ เราว่าอย่างนั้นเสียเราเลยหลีกได้ ถ้าหากว่าครูไม่มีจริง ๆ เราจะหลีกอย่างนั้นมันก็ไม่งาม แต่นี้ครูก็มีอยู่ ผู้มีภูมินั้นมีอยู่ที่จะเป็นครู เราก็ทิ้งให้องค์นั้น ๆ ไปเสียเราก็ออกได้ ๆ เราจึงไม่เป็นครูใครเลย นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก มหาเปรียญ ไม่เคยเป็นครูสอนใครทั้งนั้น สอน...ครูปริยัตินะ ปริยัติเราก็ไม่เคยเป็นครูสอน ออกทางภาคปฏิบัติแล้วก็ยิ่งไม่สอนใครเลยตลอด จนมาสอนเอาตอนที่พ่อแม่ครูจารย์มรณภาพไป อันนี้มันรุมกันเหลือประมาณ ไปอยู่ในป่าในเขาที่ไหนรุม ๆ พระเณร จากนั้นมาก็เกี่ยวข้องกับประชาชนญาติโยม พอเอาโยมแม่บวชแล้วก็รุมใหญ่ละ ยิ่งใหญ่ขึ้นทุกวันนะ ไม่ใช่น้อย ๆ นะ

เมื่อเช้านี้ก็ ๒๐๐ บาตรว่าไง เราคนเดียวก็ร้อยบาตร พระรับแทนอีกก็ร้อยบาตร เมื่อเช้านี้เป็น ๒๐๐ บาตรพอดี นั่นน้อยหรือมากดูซิ รุมหรือไม่รุมดูเอา พิลึกนะ บทเวลาฉันแล้วเท่านี้ก็ไม่หมด โห เวลารับฟาดเอาเสียจน...พอพูดอย่างนี้ก็คิดถึงท่านสิงห์ทอง ท่านเป็นนิสัยพระตลกตั้งแต่ไหนแต่ไรมา เป็นพระตลก แต่เป็นเด็กขี้ดื้อ พอโตขึ้นมาเป็นพระนี่ แต่ท่านเด็ดเดี่ยวนะ นิสัยท่านเด็ดมากนะ เวลาจริงนี้จริงเอาจริง ๆ เวลาเล่นก็เล่นอย่างนั้นแหละ ไปบิณฑบาต

บิณฑบาตกับเรานี่แหละ คนใส่บาตรมาก ๆ ใส่เดี๋ยวเต็ม ๆ โอ๊ย บาตรมันเล็กเกินไป คนนั้นก็ว่าบาตรนี่เล็กเกินไปใส่คนสองคนก็เต็มแล้ว ๆ เดี๋ยววันพรุ่งนี้อาตมาจะหามโอ่งมานะ ก็อย่างนั้นละบทเวลาจะตอบเขาท่านสิงห์ทอง เดี๋ยววันพรุ่งนี้อาตมาจะหามโอ่งมานะ ท่านชอบพูดอย่างนั้น นิสัยตลก ท่านพูดเล่นไปอย่างนั้นนะ อัฐิท่านกลายเป็นพระธาตุนะท่านสิงห์ทอง นั่นละถ้ากลายเป็นพระธาตุแล้วเรียกว่าเพชรน้ำหนึ่งได้แล้ว จิตไม่บริสุทธิ์เป็นพระธาตุไม่ได้ ในตำราท่านบอกไว้ชัดเจนร้อยเปอร์เซ็นต์ บอกไว้ตรงเป๋งเลย บอกว่าอัฐิที่จะกลายเป็นพระธาตุได้มีอัฐิของพระอรหันต์เท่านั้น บอกว่าเท่านั้น

นี่ลูกศิษย์ของพ่อแม่ครูจารย์มั่นเราก็หลายองค์มากนะ นับได้สิบกว่าองค์ตั้งแต่อัฐิกลายเป็นพระธาตุนะ เป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่นทั้งนั้นแหละ อัฐิกลายเป็นพระธาตุดูเหมือนจะสิบกว่าองค์นะ นี่ท่านผลิตลูกศิษย์ลูกหาได้มากขนาดไหน ท่านเป็นผู้บุกเบิกแทบเป็นแทบตาย ไม่ได้ฉันถั่วฉันงา ฉันแต่ข้าวเปล่า ๆ ท่านเล่าให้ฟัง เวลาท่านบุกเบิกได้ลูกศิษย์ลูกหามากขนาดไหนดูซิ เพชรน้ำหนึ่ง ๆ กระเทือนอยู่ทั่วประเทศไทยนี่ เฉพาะอย่างยิ่งภาคอีสานนี้มีแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้นแหละเด่นมาก นับแต่หลวงปู่แหวนลงมาแหละ หลวงปู่พรหม หลวงปู่แหวน หลวงปู่ขาว มาเรื่อย

เรื่อย ๆ มา หลวงปู่ฝั้นอย่างนี้ใช่ทั้งนั้น หลวงปู่คำดีก็เป็นพระธาตุแล้ว อัฐิเป็นพระธาตุแล้วหลวงปู่คำดี หลวงปู่ฝั้นเหล่านี้เป็นหมดละ หลวงปู่ขาว หลวงปู่แหวนเป็น ท่านจวน ภูทอกก็เป็น ท่านสิงห์ทองนี้ก็เป็น ท่านอาจารย์พรหมที่บ้านดงเย็นก็เป็น เป็นหลายองค์ เราจำไม่ได้นะมีอยู่ แล้วแม่ชีแก้วก็เป็น

แม่ชีแก้วที่อยู่บ้านห้วยทราย นี้เป็นลูกศิษย์ดั้งเดิมของท่านมาตั้งแต่เป็นสาวโน่นนะ แกภาวนาเป็นตั้งแต่เป็นสาวโน่น จนเขาหาเรื่อง แต่ไม่ใช่เขาตั้งใจฟ้องนะ เขาพูดกันหยุมหยิม ๆ นอกสภาโน่นแหละ เขาว่าผู้เฒ่ารักสาว เขาว่าผู้เฒ่ารักเด็กสาว ว่างั้น เขาว่าหลวงปู่มั่นรักเด็กผู้สาวนั่น คือวันท่านภาวนาของท่านนั้น ทางนี้ภาวนาเป็นยังไงวันไหนแปลก ๆ ท่านจะสั่งออกไปข้างนอก ไปวัด ตอนฉันจังหันเสร็จแล้ว ก็เอากันตอนนั้นละ พระเณรนี่รุมเต็มหมดเลย เวลาแกไปนี่ แกเล่าภาวนาทางด้านจิตใจของแก ก็คนไม่ได้เรียนนี่เวลาเป็นยังไงก็พูดตามเรื่องความเป็น ก็สนุกฟังละซิ พระเณรนี่ล้อมเต็มไปหมดเลย แกก็ไปกับพวกคนเฒ่าคนแก่ ไปจังหันนั่นแหละ

บางทีไปบิณฑบาตอย่างนี้ พอไปถึงจุดนั้นจะบอก วันนี้ออกไปวัดนะ แน่ะท่านสั่งไว้นะ วันนี้ท่านได้เหตุแล้วกลางคืนนั้น เป็นยังไงภาวนาเมื่อคืนนี้ นั่นเอาละนะ ถ้าธรรมดา ๆ

ท่านก็ไม่ว่า ถ้าวันไหนทางนี้เขาภาวนาแปลก ๆ แล้วท่านจะสั่งทางโน้นแหละ ท่านก็เหมือนญาณหยั่งทราบอยู่ตลอดเวลาจะว่าไง ทางนี้จนเก็งได้เลยว่า วันนี้ญาท่าน เรียกญาท่าน คือความเคารพเรียกญาท่าน วันนี้ญาท่านจะให้ออกไปวัดแน่ ๆ ละวันนี้ ภาวนาเป็นอย่างนี้ พอบิณฑบาตมาถึงนั่น วันนี้ออกไปวัดนะ นั่นเห็นไหม ท่านหยั่งทราบทุกอย่าง

ทีนี้พอท่านจะจากที่นั่นไปท่านก็บอกตรง ๆ เลย บอกว่า นี่ถ้าเป็นผู้ชายแล้วเราจะเอาไปด้วย เอาไปบวชเป็นเณร ท่านว่าอย่างนั้นนะ เอาไปบวชเป็นเณรด้วย อายุแกตอนนั้นก็ในราว ๑๖-๑๗ ปี นี่เป็นผู้หญิงมันลำบากลำบน ไม่เอาไปแหละ อยู่นี่แหละ จะเป็นบ้าครอบครัวเหมือนโลกเขาก็แล้วแต่เถอะ ท่านว่าอย่างนั้นนะ จะเป็นบ้าครอบครัวเหมือนโลกเขาก็แล้วแต่เถอะท่านว่า ท่านจะไปแล้วท่านก็ไป แต่อย่าภาวนานะ นี่สำคัญ ท่านสั่งไว้จุดนี้แหละ

คือนิสัยแกผาดโผนมาก เรื่องภาวนานี้นิสัยผาดโผนมากจริง ๆ เหาะเหินเดินฟ้าดำดินบินบนในหัวใจมันออกรู้ออกเห็นหมด เทวบุตรเทวดาอินทร์พรหมเปรตผีนี้ มันไปรู้ไปหมดนั่นซิ ทีนี้เวลาไม่มีครูมีอาจารย์คอยแนะคอยบอกกลัวมันจะเสีย ท่านจึงห้ามไม่ให้ภาวนา เราไปนี้ไม่ต้องภาวนาแหละต่อไปมันก็จะมีครูมีอาจารย์สอนเหมือนกันนั่นแหละ ท่านว่าอย่างนี้ ท่านว่าผ่าน ๆ ไปอย่างนี้แหละ ต่อไปมันก็จะมีครูมี

อาจารย์สอนเหมือนกันนั่นแหละ ตอนนี้อย่า อย่าภาวนานะ ท่านห้าม แกก็ไม่ภาวนา

พอที่นี้นานเข้า ๆ หนักเข้ามันอดไม่ได้ มันอยากภาวนาอยู่ตลอดแกก็เลยภาวนา ก็พอดีเป็นจังหวะที่เราไปที่นั่นพอเหมาะดีเลยเทียว ไปแกก็มาเล่าให้ฟัง เราไปเราไปจำพรรษาบนภูเขาให้หมู่เพื่อนจำข้างล่าง เรากับเณรหนึ่งไปจำพรรษาอยู่บนภูเขา บ้านห้วยทรายนั่นแหละ พอวันพระหนึ่ง ๆ พวกเขาจะไป ไปพร้อมกันไปละ ไปทั้งวัดเขาเลยแหละ พวกแม่ชีแม่ขาวหลั่งไหลกันไปขึ้นบนภูเขาหาเราตอนบ่าย ๔ โมง ๔ โมงเย็นเขาก็ไป ตอนจวน ๖ โมงเย็นเขาก็กลับลงมา

ไปแกไปเล่าให้ฟัง ขึ้นต้นก็น่าฟังเลยนะ พอแกขึ้นต้นก็น่าฟังทันที นี่ก็ไม่ได้ภาวนาพึ่งเริ่มมาภาวนานี่แหละ ญาท่านมั่นท่านไม่ให้ภาวนา แกว่าอย่างนั้น ท่านห้ามไม่ให้ภาวนาเราก็สะดุดใจกึ๊ก มันต้องมีอันหนึ่งแน่นอน ลงหลวงปู่มั่นห้ามไม่ให้ภาวนานี้ต้องมีอันหนึ่งแน่นอน ไปแกก็ไปเล่าภาวนาให้ฟังนี้ โถ ไม่ใช่เล่น ๆ พิสดารเกินคาดเกินหมาย เราก็จับได้เลยทันที อ๋อ อันนี้เองที่ท่านห้ามไม่ให้ภาวนา พอไปอยู่กับเรา วันนี้เปิดให้รู้เสีย ไปหาเราก็ภาวนา พูดตั้งแต่เรื่องความรู้ความเห็น ไปโปรดเปรตโปรดผีโปรดอะไรต่ออะไร นรกสวรรค์แกไปได้หมดรู้หมด แกรู้ ทีนี้เวลาภาวนามันก็เพลินแต่ชม

สิ่งเหล่านี้

ครั้นไปหาเรานานเข้า ๆ เราก็ค่อยห้ามเข้า หักเข้ามาเป็นลำดับลำดา ห้ามไม่ให้ออก ต่อไปห้ามไม่ให้ออกเด็ดขาด นี่แหละเอากันตอนนี้ ทีแรกให้ออกได้ ให้ออกก็ได้ไม่ออกก็ได้ ได้ไหมเอาไปภาวนาดู ครั้นต่อมาไม่ให้ออก ต่อมาดัดเลยเด็ดเลย ห้ามไม่ให้ออกเป็นอันขาด นั่นเอาขนาดนั้นนะทีนี้ให้แกรู้ภายใน อันนั้นเป็นรู้ภายนอกไม่ใช่รู้ภายใน ไม่ใช่รู้เรื่องแก้กิเลส จะให้แกเข้ามารู้ภายในเพื่อจะแก้กิเลส แกไม่ยอมเข้า เถียงกันแกก็ว่าแกรู้ แกก็เถียงกันกับเรานี่แหละตอนมันสำคัญนะ พอมาเถียงกับอาจารย์ อาจารย์ก็ไล่ลงภูเขาร้องไห้ลงภูเขาเลย ไปจะไปที่ไหนไป สถานที่นี่ไม่มีบัณฑิตนักปราชญ์มีแต่คนพาลนะ ใครเป็นบัณฑิตนักปราชญ์ให้ไปลงไป ไล่ลงเดี๋ยวนั้น ร้องไห้ลงไปเลยเราก็เฉย น้ำตานี้ไม่เห็นมีประโยชน์อะไร เราเอาตรงนั้น ไล่..ลงไป อย่าขึ้นมานะแต่นี้ต่อไปห้าม ดัด เด็ดกันเลย

ไปได้ ๔-๕ วันโผล่ขึ้นมาอีก ขึ้นมาอะไร เดี๋ยว ๆ ให้พูดเสียก่อน เดี๋ยว ๆ ให้พูดเสียก่อน มันอะไรกันนักปราชญ์ใหญ่ เราว่าอย่างนั้นนะ ว่านักปราชญ์ใหญ่ เดี๋ยว ๆ ให้พูดเสียก่อน เดี๋ยว ๆ ให้พูดเสียก่อน คราวหลังแกจึงเล่าให้ฟังคือไปมันหมดหวัง แกก็หวังจะพึ่ง ก็พูดเปิดอกเสียเลยแกหวังว่าจะพึ่งอาจารย์องค์นี้ ชีวิตจิตใจมอบไว้หมดแล้วไม่มี

อะไร แล้วก็ถูกท่านไล่ลงจากภูเขา เราจะพึ่งที่ไหน แล้วเหตุที่ท่านไล่ท่านก็มีเหตุมีผลของท่านว่าเราไม่ฟังคำท่าน ท่านไล่นี่ ถ้าหากว่าเราจะถือว่าท่านเป็นครูเป็นอาจารย์แล้วทำไมจึงไม่ฟังคำของท่าน เพราะเราอวดดี แล้วมันก็เป็นอย่างนี้ไม่เห็นได้เรื่องได้ราวอะไร ทีนี้ก็เลยเอาคำของท่านมาสอนมาปฏิบัติมันจะเป็นยังไง เอาว่าซิ มันจะจมก็จมไปซิ คราวนี้เลยเอาคำของเราไปสอนบังคับไม่ให้ออกอย่างว่านั่นแหละ แต่ก่อนมีแต่ออก ๆ ห้ามขนาดถึงว่าไล่ลงภูเขา แกไม่ยอมเข้ามีแต่ออกรู้อย่างเดียว พอไปหมดท่าหมดทางหมดที่พึ่งที่เกาะแล้วก็มาเห็นโทษตัวเอง ถ้าว่าเราถือท่านเป็นครูเป็นอาจารย์ทำไมไม่ฟังคำท่าน ฟังคำท่านซิ ทำลงไปแล้วเป็นยังไงให้รู้ซิ เลยทำตามนั้น

พอทำตามนั้นมันก็เปิดโล่งภายในซิทีนี่ จ้าขึ้นเลยเชียว นี่ก็สรุปความเอาเลย นี่แหละที่กลับขึ้นมา กลับขึ้นมาเพราะเหตุนี้ ทีนี้ได้รู้อย่างนั้น ๆ ละที่นี่ รู้ตามที่เราสอนนะ เออ เอาละทีนี่ขยำลงไปนะตรงนี้ ทีนี้อย่าออกอย่ายุ่ง ยุ่งมานานแล้วไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไร เหมือนเราดูดินฟ้าอากาศดูสิ่งเหล่านั้นน่ะ ดูเปรตดูผีดูเทวบุตรเทวดา มันก็เหมือนตาเนื้อเราดูสิ่งเหล่านี้ไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไร ถอนกิเลสตัวเดียวก็ไม่ได้ นี่ตรงนี้ตรงถอนกิเลส เราก็ว่าอย่างนี้ เอ้าดูตรงนี้นะ

แกก็ขยำใหญ่เลย เอาใหญ่เลย ลงใจ ไม่นานนะก็

ผ่านไป แกบอกแกผ่านมานานนะ สมควรที่อัฐิจะกลายเป็นพระธาตุได้รวดเร็ว เราก็ไปอยู่นั้นปีหนึ่ง ปีที่สองนั่นละ ปีแรกปีขนาบกันใหญ่ ปีไล่ลงภูเขานั้นปีแรก เราจำพรรษาบนภูเขา พอออกพรรษามาแล้วแกก็ขนาบใหญ่เลย เอาตัวเองใหญ่เลยก็ผ่าน ผ่านได้ เพราะงั้นเวลาแกตายแล้วอัฐิของแกจึงกลายเป็นพระธาตุ เป็นพระธาตุเรียบร้อยแล้ว ก็นานขนาดนั้นนะ พ.ศ. ๙๔ เราไปจำพรรษาที่ห้วยทราย ในราวสัก ๙๕ ละมั้งแกก็ผ่าน จากนั้นมาจนกระทั่งถึงแกได้เสียไปได้สามปีนี้มั้ง ๕๓๕-๓๖ นี้ละมั้งเราก็ลืมเสีย แกเสียได้สองสามปีนี้ ตั้งแต่โน้นมาจนกระทั่งถึงวันแกเสียมันก็นาน ก็กลายเป็นพระธาตุได้ง่าย

อัฐิกลายเป็นพระธาตุนี้ไม่แน่ เรื่องเป็นนั้นเป็น เป็นได้ไม่สงสัย แต่จะเป็นช้าเป็นเร็วนั้นเป็นอยู่กับจิตของผู้ทรงจิตที่บริสุทธิ์นั้นถ้าบรรลุธรรมได้อย่างรวดเร็วแล้วก็ตายเสียอย่างรวดเร็วนี้ อัฐิจะกลายเป็นพระธาตุช้ามาก เพราะจิตใจนี้ยังไม่ได้ฟอกธาตุขันธ์ให้มีความละเอียดลออให้มีความสะอาดสะอ้าน แล้วเจ้าของตายไปเสียก่อน จิตก็ยังไม่ได้ฟอกให้ถึงขีดถึงที่ถึงแดน อันนี้จะกลายเป็นพระธาตุช้า องค์ไหนที่อบรมเจ้าของอยู่ ค่อยคืบคลานไปเรื่อย คืบคลานไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงที่สุดวิมุตติ เสร็จแล้วค่อยตาย อย่างนี้อัฐิก็กลายเป็นพระธาตุได้เร็ว และยังครองขันธ์อยู่อีก ต่อไปอีก นอกจาก

จิตบริสุทธิ์แล้วยังครองขันธ์ไปอีกนานนี้ยิ่งเร็ว พอตายไปแล้วอัฐิก็กลายเป็นพระธาตุได้อย่างรวดเร็ว มันเป็นชั้น ๆ

คือจิตที่บริสุทธิ์นี้ฟอกขันธ์ ฟอกธาตุฟอกขันธ์ฟอกโดยหลักธรรมชาติก็ฟอกอยู่อย่างนั้น แล้วเวลาเข้าที่เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา จิตส่งเข้าข้างในนี้ยิ่งเป็นการฟอก ภาวนาเท่าไรก็ยิ่งฟอกเข้าไปเรื่อย ๆ มันสะอาด ในเวลาตายแล้วอัฐิก็กลายเป็นพระธาตุได้ แต่ถ้าหากว่าท่านอธิษฐานไม่ให้เป็นพระธาตุนี้อาจไม่เป็นนะ มันก็ไม่แน่นักนะ เพราะจิตของท่านมีอำนาจนี่ เช่นอย่างท่านตายท่านอธิษฐานจิตของท่านไม่ให้กลายเป็นพระธาตุอย่างนี้ก็อาจเป็นได้นะ อาจจะไม่เป็นพระธาตุแหละ คือจะเป็นได้ตามท่านอธิษฐานไม่ให้เป็นพระธาตุนี้อาจเป็นได้นะ เพราะจิตท่านมีอำนาจ

เช่นอย่างพระอานนท์ตายแล้วอัฐิก็แยกออกเป็นสองฝั่ง ฝั่งแม่น้ำอะไรลืมแล้วแหละที่พระอานนท์นิพพาน อธิษฐานอัฐิร่างกายของตัวเองให้แตกเป็นสองภาคเลย ไปฝั่งโน้นภาคหนึ่ง ฝั่งนี้ภาคหนึ่ง นี่พระอานนท์ ก็อย่างนั้นแล้วบริสุทธิ์แล้ว อัฐิกลายเป็นสองภาคไปฝั่งแม่น้ำอะไรนะ เป็นญาติทั้งสองฝ่ายนั้นแหละ เมื่อพูดตามตำราแล้วเป็นญาติเป็นลูกศิษย์ทั้งสองฝ่าย จะต้องได้ทั้งสองฝ่ายว่างั้นเถอะ เวลานั้นท่านอธิษฐานให้อัฐินี้แยกเป็นสองฝ่ายไปเลย ท่านจะแยกแบบไหนเราจะไปคาดไม่ได้นะคาดเรื่องธรรมนี่ ธรรมนี่เหนือโลกเหนือ

สงสาร ใครไปคาดไปเดาไปด้นอะไรไม่ได้ทั้งนั้นแหละ เพราะอันนี้เหนือโลกเหนือสงสาร เหนือความคาดหมายของกิเลสตัณหาทุกประเภท ท่านจึงเรียกว่าธรรม โลกุตรธรรม แปลว่าธรรมเหนือโลก แปลออกแล้วนะ โลกุตรธรรม

พูดถึงเรื่องอัฐิกลายเป็นพระธาตุนี้ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นนี้มีมาก ที่ชัด ๆ มาแล้วก็หลายองค์แล้วนี่ ร่วมสิบแล้วแต่เราจำได้นะ หลวงปู่เสาร์ท่านก็กลายเป็นพระธาตุของท่านอาจารย์ของหลวงปู่มั่นนะ อันนั้นก็กลายเป็นพระธาตุของท่าน อย่างหลวงปู่มั่นของเรานี้เป็นพระธาตุอย่างพิสดารมากนะ ไม่เหมือนพระธาตุใด ๆ ในบรรดาพระธาตุทั้งหลายนี้หลวงปู่มั่นนี่พิสดารมากทีเดียว เป็นแก้วใส ๆ เขียว ๆ ก็มีอยู่ในผะอบเดียวกัน ทีแรกก็เป็นอัฐิด้วยกันทั้งนั้นนะ ครั้นต่อมานี่แยกตัวออกเป็นเหมือนแก้วขาว ๆ แล้วต่อมาบางชิ้นก็เป็นเหมือนแก้วเขียว ๆ เขาเรียกแก้วผลึกหรืออะไรเขียว ๆ แล้วกลายเป็นพระธาตุขึ้นมา เป็นพระธาตุกลม ๆ อย่างนี้ใสแจ๋วเลย บางองค์ก็เป็นพระธาตุเหมือนพระธาตุธรรมดาพระธาตุพระอรหันต์ธรรมดาเท่าเมล็ดข้าวโพด ๆ อันนี้มีเยอะแต่ที่แยกที่แตกออกไปเป็นแปลก ๆ ต่าง ๆ นั่นมีน้อย นี่แหละแปลกอยู่

หลวงปู่มั่นนี่แปลกอยู่มาก ท่านคงขัดมานานเหมือนกันนะ อายุท่านพรรษาท่านจะ ๒๒-๒๓ ปีมั้ง หรือจะเลย

นั้นก็ไม่ทราบ ท่านมาผ่านที่เชียงใหม่ ที่ท่านได้หลักได้เกณฑ์ ท้าทายได้ก็ไปฝึกอยู่ถ้ำสาริกา ที่ว่าต่อสู้กับผีใหญ่ยักษ์ใหญ่ เขียนไว้ในประวัติฯ เวลาจิตมันสว่างจ้านี้ครอบโลกธาตุท่านว่า มองไปเห็นหมดทุกอย่างเลย อยู่ที่ถ้ำสาริกานั่นแหละเป็น ครั้งแรกท่านบอก ท่านไม่เคยเป็นมาแต่ไหนแต่ไร เป็นครั้ง แรกเท่านั้นแหละท่านว่าอย่างนั้น จากนั้นมาท่านก็ได้หลัก ท้าทายได้เลยที่นี่ ท่านก็กลับมาที่เชียงใหม่ มาเป็นที่เชียงใหม่ แต่มาเป็นที่เชียงใหม่ไม่ทราบเป็นพรรษาที่เท่าไรเราไม่รู้เสีย จากนั้นท่านก็ผ่านมาอยู่นี้อีกนาน กว่าท่านจะมรณภาพก็มา อยู่ที่อุดรฯตั้ง ๑๐ ปี มาจากเชียงใหม่มาอยู่อุดรฯก็ตั้ง ๑๐ ปี ท่านถึงมรณภาพ

ท่านอาจารย์พรหมนี้ก็เป็นมาตั้งแต่โน้น เชียงใหม่นี้ เพาะพระอรหันต์ได้หลายองค์นะที่เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ หลวงปู่มั่นเราก็ใช่ หลวงปู่พรหมก็ใช่ หลวงปู่ขาวก็ใช่ หลวง ปู่แหวนก็ใช่ ๔ องค์ที่เชียงใหม่นะ นี่เราว่าผลิตพระอรหันต์ ขึ้นได้หลายองค์ เท่าที่เราจำได้นะ ๔ องค์ คือหลวงปู่มั่นองค์ หนึ่ง หลวงปู่ขาวองค์หนึ่ง หลวงปู่แหวนองค์หนึ่ง หลวงปู่ พรหมองค์หนึ่ง แต่เมืองอุดรฯเรานี้ผลิตได้ตั้งแต่เสื่อกับหมอน พูดแล้วโมโห เอ้อ พอหันมาหาเจ้าของทีไรแฟบหมด มันน่า โมโหนะ หันไปทางไหนก็น่าเพลิดน่าเพลิน หันไปหันทาง โน้นทางนี้รอบตัวน่าเพลิดน่าเพลิน พอหันมาหาเจ้าของมีแต่

กองมูตรกองคูถ น่าโมโหนะ

นี่ละธรรมของพระพุทธเจ้าประกาศท้าทายอยู่ตลอดไปนะ คือพื้นแห่งธรรมแล้วเหมือนกับสมบัติมีในร้านเต็มไปหมด ใครจะเอาไปทำประโยชน์อะไรก็ได้ ถ้าไม่ทำประโยชน์จะให้กองเต็มร้านอยู่อย่างนั้นก็เป็นทองเต็มร้านอยู่อย่างนั้นไม่เกิดประโยชน์อะไร ถ้าจะเอาไปทำประโยชน์ก็เป็นประโยชน์อย่างนั้น นี่ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าเหมือนตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน สินค้าเต็มเลย สินค้าคือมรรคผลนิพพาน ถ้าผู้ปฏิบัติตามหนักเบามากน้อยก็จะได้มาครอง ได้มาครองมากน้อย ๆ ที่ว่าผลิตขึ้นเป็นพระโสดา พระสกิทา พระอนาคา พระอรหันต์นั้น ล้วนแล้วแต่สินค้าที่เลิศเลอ ออกมาจากพุทธศาสนาทั้งนั้น ถ้าผู้ปฏิบัติตามจะเป็นผู้ได้ครองธรรมเหล่านี้ เป็นอริยธรรม ผู้ไม่ปฏิบัติจะนั่งเฝ้าคัมภีร์อยู่เฉย ๆ ก็ไม่เกิดประโยชน์ เรียนก็เรียนมางั้นก็มีแต่ความจำ ความจริงไม่มีในหัวใจกิเลสไม่ถลอกปอกเปิก

จะว่าอะไรว่าให้เจ้าของเองนี่ แบกมหาไปหาพ่อแม่ครูจารย์มั่นเราลืมเมื่อไร เรียนมาเต็มหัวอกแต่ไม่รู้จักวิธีจะปฏิบัติ เช่น เครื่องทำครัวนี้ เราไม่ใช่นักทำครัว เราไม่ใช่แม่ครัว อาหารเครื่องทำครัวเต็มรอบด้านรอบตัวเอง แต่จะจับอะไรมาใส่อะไรผสมอะไร ที่จะเป็นแกงเป็นต้มเป็นอาหารประเภทใดนี้จับมาไม่ถูกน่ะซิ อันไหนก็เป็นเครื่องครัว

ทั้งนั้น แต่ไม่ทราบว่าเครื่องครัวอันไหนจะเอามาประกอบกับอะไรถึงจะเป็นอาหารประเภทนั้น ๆ ขึ้นมานี้ เราไม่ใช่แม่ครัวเราไม่รู้ อันนี้เรียนมาก็แบบเดียวกัน อาหารเต็มเครื่องทำครัวเต็ม แต่ไม่รู้จักวิธีประกอบ พอไปถึงพ่อแม่ครูจารย์มั่นนี้ ท่านบอกหยิบอันนั้นมาใส่อันนี้ หยิบอันนี้มาใส่อันนี้ต้องทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนี้ ต้องทำนี้ เท่ากับว่าหยิบเอาเครื่องครัวมาทำอย่างนั้นมาทำอย่างนี้ ก็สำเร็จเป็นแกงเป็นนั่นขึ้นมา นี่ก็สำเร็จเป็นพระสกิทา เป็นพระอนาคา เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาซิจะว่ายังไง นี่แหละสำเร็จเป็นแกงขึ้นมาเป็นชั้น ๆ ขึ้นมาจนกระทั่งถึงอรหัตภูมิออกมาจากนี้แหละ แล้วเราเรียนมามันไม่เกิดประโยชน์อะไร ไม่รู้จักใช้ เวลาท่านหยิบยกก็เรียน ๆ มาแล้ว พอท่านว่าอะไรปั๊บก็เข้าใจทันที ๆ เพราะเรียนมาแล้ว แต่ไม่รู้จักวิธีประกอบเท่านั้นเอง มันก็เข้าใจ ๆ

ศาสนาของพระพุทธเจ้าจึงเป็นศาสนาที่ท้าทายได้เลย เป็นศาสนาที่เลิศโลก เป็นศาสนาคู่โลกคู่สงสารคู่บ้านคู่เมือง คือพุทธศาสนา ศาสนานี้เป็นศาสนาที่ยืนยันได้ เป็นศาสนาคู่โลกคู่สงสารคู่บ้านคู่เมือง พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ตรัสรู้แต่ธรรมประเภทนี้แหละขึ้นมาเป็นตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน ตรัสรู้ขึ้นมาเป็นตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน ๆ ผู้ปฏิบัติตามก็เป็นคนดีโดยลำดับเป็นอย่างน้อย มากกว่านั้นก็เป็นอริยบุคคล เป็น

อริยภูมิไปเรื่อย ๆ สำเร็จเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมาตามธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่มีคำว่าไร้ผลไร้ประโยชน์

สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ที่ว่าดีแล้วชอบแล้ว จะนิพพานแล้วก็ยังชอบแล้วอยู่อย่างนั้น ดีแล้วอยู่อยู่อย่างนั้น อันไหนที่ว่าผิดก็ผิดอยู่อย่างนั้น พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วก็ผิดอยู่อย่างนั้น ใครไปทำก็ร้อนเป็นไฟไปเลย พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วอันไหนที่เย็นก็เย็นอยู่อย่างนั้น พระพุทธเจ้านิพพานแล้วก็เย็นอยู่อย่างนั้น จึงเรียกว่าตรัสไว้ชอบแล้ว

อย่างที่ท่านรับสั่งขนาบพระอานนท์ เราก็ยังไม่ลืมได้พูดให้ลูกศิษย์ฟังหลายครั้งแล้ว ไปขออาราธนาพระพุทธเจ้าให้อยู่โปรดสัตวโลกไปนาน ๆ พระอานนท์ไปอาราธนาพระพุทธเจ้าให้อยู่โปรดสัตวโลกไปนาน ๆ ท่านขู่เลย อานนท์มาหวังอะไรกับเราอีก สวากขาตธรรมเราตรัสไว้ชอบแล้วทุกอย่าง นั้นคือองค์ศาสดาแทนเรา นั่นเห็นไหมท่านดุเอา เราตรัสไว้ชอบแล้วทุกอย่าง อยู่ในธรรมนั้นหมด นั่นละศาสดาองค์เอก คือธรรมคือวินัยนั้นแล นั่นแหละเป็นศาสดาแทนเรา จะเป็นศาสดาของพวกเธอทั้งหลายแทนเราตถาคตเมื่อเราผ่านไปแล้ว จากนั้นมาก็ปลอบโยน เอาเถอะ อานนท์ขอให้ปฏิบัติตามสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้วนี้เถิด พระอรหันต์ไม่สูญจากโลกนะอานนท์ นี่คำปลอบ ปลอบคำหลังนี้

ขอให้ปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยที่เราสอนไว้แล้วนี้เถิด พระอรหันต์ไม่สูญจากโลกนะอานนท์ ท่านบอกงั้นเลย

เอาละทีนี้ให้พร

ตัวราคะตัณหานี่ตัวสำคัญมากทีเดียว ตัวนี้ดีดดิ้นออกหน้าออกตา ทุกสิ่งทุกอย่างตัวนี้ทั้งนั้น โลกถึงได้ร้อน ตัวนี้พังลงไปแล้วไม่เห็นมีอะไรมายิบ ๆ แย็บ ๆ ไม่มีอะไรกวนนี่ ตัวนี้เท่านั้นว่างั้นเลย ฟังแต่ว่าเท่านั้นเถอะน่ะ ตัวรุนแรงที่สุด โลกไม่รู้จักบุญจักบาปก็ตัวนี้ ไม่รู้จักสูงจักต่ำก็ตัวนี้เองตัวหน้าด้านตัวนี้หน้าด้านที่สุด จำให้ดีทุกคน เอาไปรักษาปฏิบัติตัวให้อยู่ในกรอบของศีลของธรรมครอบเอาไว้บ้างซินี่ปล่อยให้มันเตลิดเปิดเปิงมันแหลกหมดนะ ไม่มีใครว่าเรียนสูงเรียนต่ำเรียนมากเรียนน้อย บริษัทบริวารมากน้อย ยศฐาบรรดาศักดิ์อะไร อันนี้มันครอบหัวไปหมดเลย ยิ่งพวกนั้นยิ่งพวกหน้าด้านเสียด้วยซ้ำ

ผู้แทน

๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๙

ผู้แทน

ไม่พูดอะไรละเหนื่อย วันไหนก็พูดทุกวัน ๆ เลยไม่ทราบจะให้พูดอะไรนักหนา จำก็จำเอาไปปฏิบัติก็แล้วกัน เหนื่อย อยู่ในวัดนี้คนก็ยุ่งตลอดนะ ทั้งวันกวนอยู่ตลอดไม่ใช่ธรรมดา ฟังแต่ว่ากวนนั่นซิ คือมันเลยพอดิบพอดีเลยประมาณกลายเป็นเรื่องกวนไป ทั้งวันยั้วเยี้ย ๆ ออกมาศาลานี้ไม่ได้เลย ออกมาก็ถูกรุมเลย ถึงอย่างนั้นยังเข้าไปยุ่มย่าม ๆ อยู่ในกุฏิ ออกช่องนั้นเข้าช่องนี้ไปตามนั้น อู๊ย เราก็รำคาญนะ ก็จะทำยังไง ไม่ทราบว่ามาแบบไหนต่อแบบไหน รวมแล้วเป็นแบบรำคาญ

วัดเคยรักษาข้อปฏิบัติความสงบเรียบร้อยมานี้ให้เสียไปหมด แต่ก็ยังดีที่ให้อยู่ในเขตบริเวณนี้ เข้าไปข้างในไม่ได้ขนาบเอาจริง ๆ นะเราไม่ได้ว่าเล่นนี่ ทำเลที่พระท่านภาวนาไม่ให้เข้าไปยุ่งเลย ใครเข้าไปยุ่งไล่ขนาบเอาจริง ๆ นี่ ให้อยู่ในบริเวณนี้ เพราะพระท่านภาวนานี่ งานของพระคือภาวนา ไม่ให้ไปยุ่งท่าน นี่เห็นไหมมาฉันจังหันหย็อมแหย็ม ๆ ท่านไม่ฉันท่านภาวนาของท่าน ท่านไม่ฉันภาวนามันดีกว่าฉันท่านก็ต้องเอาแบบนั้น ชอบเอาแบบนั้นมาก ๆ องค์ไหนทำลงไปมันเห็น

ผลก็ติดพันกับแนวทางนั้น ฉันมาก ๆ ฉันธรรมดานี้ โห ไม่ได้นะ คือร่างกายมีกำลังมันก็เป็นเครื่องมือของกิเลสได้เป็นอย่างดี มันดีดมันดิ้น

ตัวราคะตัณหานี่ตัวสำคัญมากทีเดียว ตัวนี้ดีดดิ้นออกหน้าออกตา ทุกสิ่งทุกอย่างตัวนี้ทั้งนั้น โลกถึงได้ร้อน ตัวนี้พังลงไปแล้วไม่เห็นมีอะไรมายิบ ๆ แย็บ ๆ ไม่มีอะไรกวนนี่ตัวนี้เท่านั้นว่างั้นเลย ฟังแต่ว่าเท่านั้นเถอะน่ะ ตัวรุนแรงที่สุดโลกไม่รู้จักบุญจักบาปก็ตัวนี้ ไม่รู้จักสูงจักต่ำก็ตัวนี้เองตัวหน้าด้าน ตัวนี้หน้าด้านที่สุด จำให้ดีทุกคน เอาไปรักษาปฏิบัติตัวให้อยู่ในกรอบของศีลของธรรมครอบเอาไว้บ้างซิ นี่ปล่อยให้มันเตลิดเปิดเปิงมันแหลกหมดนะ ไม่มีใครว่าเรียนสูงเรียนต่ำเรียนมากเรียนน้อย บริษัทบริวารมากน้อย ยศฐาบรรดาศักดิ์อะไร อันนี้มันครอบหัวไปหมดเลย ยิ่งพวกนั้นยิ่งพวกหน้าด้านเสียด้วยซ้ำ

ภาวนาดูมันซิมันถึงได้รู้ชัดเจน ตัวดีดตัวดิ้นที่สุดคือตัวนี้เอง โห มันเป็นแม่ทัพใหญ่เลยเทียวนะ อวิชชาเป็นกษัตริย์อยู่ในพระราชวัง ตัวนี้เป็นแม่ทัพใหญ่ออกเพ่นพ่าน ๆ พอตัวนี้ม้วนเสื่อลงไปแล้ว กษัตริย์ก็อยู่ในกรอบนั้นเสียไม่เห็นกระดุกกระดิกไปไหน จากนั้นก็พังไปด้วยกัน ไม่มีอะไรกวนใจ โลกจะกว้างแสนกว้างกี่จักรวาลก็กี่เถอะ มันไม่ได้ยุ่งกัน มีกิเลสนี่เท่านั้นยุ่งหัวใจคน ตัวนี้เท่านั้นมันยุ่งมันกวนเอาจริง ๆ นะ

อยู่ไม่ได้มันดีดมันดิ้น พาดีดพาดิ้นฟัดเหวี่ยงอยู่อย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านฆ่าได้ พระอรหันต์ท่านฆ่าได้ พวกเราเสริมมันด้วยซ้ำ วิ่งตามมัน ดูแล้วสลดสังเวชนะ ยิ่งเฒ่ายิ่งแก่มาเท่าไรยิ่งเป็นห่วงเป็นใยโลกมาก สกปรกมากขึ้นทุกวัน ๆ เพราะตัวนี้ตัวสำคัญ ตัวพาให้สกปรก

นี่ก็กำลังคัดเลือกผู้แทน ดูซิเดี๋ยวนี้เป็นยังไง มันเหมือนซื้อวัวซื้อควายมาไถนามาเข้าสภา สภานี้ก็กลายเป็นสภาควายไปไม่ใช่สภาคนไปแล้วนะ ไปเที่ยวซื้อเที่ยวหามาแล้วเข้าสภาเป็นควายทั้งนั้น เอ้าพิจารณาซิถ้าว่านี่หาเรื่อง นี่ไม่ได้หาเรื่องนะ มันสกปรกมันสลดสังเวชทนดูไม่ได้ เราเป็นคนหนึ่งที่ทำประโยชน์ให้โลก เมื่อเห็นอย่างนั้นแล้วมันสะดุดใจเอาอย่างมากมาย โห เที่ยวซื้อเที่ยวหากันไม่มีหิริโอตตัปปะ ไม่มีความละอาย ขอให้ได้อย่างเดียว ๆ ไปซื้อกันมาเหมือนวัวเหมือนควาย ซื้อแล้วก็เอาวัวเอาควายเข้าสภา ไปถกเถียงกันไม่ได้เรื่องอะไร พังแล้วคัดเลือกอีก กวนบ้านกวนเมืองอีกยุ่งอีกอยู่อย่างนั้น เป็นยังไงไม่รู้นะ

ก็ต่างคนต่างเรียนมาเท่ากับว่าต่างคนต่างรู้ เอาคนมีความรู้ทั้งนั้นเข้าไปในสภา กลับเอาพวกเขี้ยวแหลม ๆ เข้าไปในสภาให้ไปกัดกันนั่นซิ ไม่ใช่เอาความรู้วิชาเข้าไปทำประโยชน์ให้โลกนี่นะ ดูแล้วสลดใจนะเรานะ ยิ่งสกปรกขึ้นเป็นลำดับลำดานะ ไม่มียางอายเลยไม่รู้จะทำยังไงมันด้านขนาด

นั้นแล้ว หมดยางอาย ศีลธรรมมีอยู่ไม่มีคนสนใจเลย มีแต่ปล่อยให้กิเลสตัณหาจูงจมูกแหลกเหลวไปหมดเลย

นี่จะคัดเลือกแล้วนี่ ความสกปรกลั่นโลกแล้วเวลานี้ ไปที่ไหนป้ายติด โห ประกาศลั่น ประกาศหาอะไรใครก็รู้อยู่นี่ มันเป็นบ้ากันทั้งโลกทีเดียว สลดสังเวชนะมองเห็น บางทีมีแต่ป้ายติดรถเป็นแถวยาวเหยียด รถจนไปไม่ได้ มีแต่ป้ายผู้แทนยาวเหยียดจากนี้ไปโน้น เป็นแถวยาวเหยียด เบอร์ที่เท่านั้นเท่านี้ หลายเบอร์ต่อหลายเบอร์กิโลสู้ไม่ได้..ความยาวของมัน แห่กัน เข้าไปแล้วก็ไปกัดกันเหมือนหมา ความรู้วิชาไม่ทราบเอาไปไหนหมด ใครก็อวดดิบอวดดีอวดเก่งอวดว่าตัวรู้ถึงได้กัดกันแหลก มาแล้วความเดือดร้อนก็มารวมอยู่ประชาชนนั่นแหละ ไม่มาอยู่ไหนนะ พวกนั้นกัดกันพวกนี้แหลก พวกประชาชนนี้แหลก

นับวันนะศาสนา นับวันเรียวลงแหลมลง แหลมลงเรียวลงจนจะไม่มีมองเห็นแล้วนะเดี๋ยวนี้นะ เมืองพุทธเราละเมืองไทยเราละ ว่าเมืองพุทธมันไม่มีพุทธนี่นะ มีแต่ผีเต็มบ้านเต็มเมืองไม่มีพุทธจะทำยังไง มองไปไหนก็เหมือนกัน ท่านเหมือนเรา เราเหมือนท่าน ไม่ทราบจะตำหนิใครได้ลงคอมันพอ ๆ กัน เป็นแบบเดียวกันหมด อ๋อ หมดแล้วศาสนา ความดิบความดีมีอยู่ รักษาก็สงบร่มเย็นมีอยู่มันก็ไม่ทำ หาแต่ฟืนแต่ไฟมาเผาไหม้กัน ไม่ได้เผาไหม้ที่ไหนผัวกับเมียก็ทะเลาะ

กัน ทะเลาะกันเรื่องนี้แหละจะเป็นเรื่องไหนไป เรื่องตัวราคะตัณหานี่ มันกัดไปหมดนี่นะ ในครอบครัวเหย้าเรือนผัวเมียเข้ากันไม่ติด อันนี้ละกัด เข้าไปกัดแหลกหมด พวกกาฝากเข้าไปกินในต้นไม้ต้นใดแล้วตายหมดนะ พวกกาฝาก หญิงกาฝากชายกาฝาก แหลกหมดละ

นี่เหนื่อยพอแล้ววันหนึ่ง ๆ รับแต่แขกแต่คน ไม่ทราบมาจากไหนต่อจากไหนบ้าง ใครฉลาดก็เอาตัวรอดได้ ใครไม่ฉลาดก็จมไปตาม ๆ กัน เวลานี้โลกกำลังลงในขั้นล่มจมลงในหลุมในบ่อที่ล่มจม หลั่งไหลลงละ ใครมีความฉลาดก็เอาตัวรอดได้ขึ้นได้ ใครไม่ฉลาดก็จมไปกับเขา เรานี่สอนมาหมดแล้วนี่นะ สอนโลกนี้สอนเต็มภูมิจนกระทั่งสอนไม่ได้แล้วหยุด เวลานี้หยุดแล้ว ไม่เอา ในวัดนี้ก็ไม่เคยประชุมเทศน์อยู่อย่างนั้นละ เราก็อยู่แบบขอนซุง พระก็เลยอยู่แบบขอนซุงไปตาม ๆ กัน มีแต่เทปเท่านั้น หนังสือ เทป เทปมีมาก

เราฟังเทปของเราทุกวันเราไม่ปล่อยนะ ฟังทุกคืน ๆ มันเพลินฟังธรรม เพลิน รื่นเริงในใจ ไม่มีฉากหน้าฉากหลังเหมือนโลกเหมือนกิเลส ฟังแล้วเพลิน ใจคล้อยตาม ใจคล้อยตาม ฟังทุกคืน ๆ ฟังคนเดียว จากนั้นก็เดินจงกรม ฟังเทปทุกคืน มันรื่นเริงบันเทิงนะธรรมะไม่ได้เหมือนอะไรนะ มันซึ้งเข้าไปลึก ๆ อ่อนนิ่มอยู่ลึก ๆ มันไม่เป็นหอกเป็นหนามเป็นแหลมเป็นหลาวเหมือนกิเลส

กิเลสนี้ฉากนี้เป็นฉากล่อ ฉากนี้เป็นแหลมเป็นหลาว คอยทิ่มคอยแทงอยู่ฉากหลัง ฉากหน้าล่อดึงไป ล่อไป เอาความหวังละเข้า ความหวังนี้ออกหน้า หวังอย่างนั้นหวังอย่างนี้..ล่อ แล้วทีนี้ถูกลากไปละที่นี่ ทางนี้ก็เป็นบ้าไปตาม สุดท้ายแหลมหลาวอยู่ข้างหลังนี้มันก็ทิ่มเอาแทงเอาเต็มหัวอก มีแต่แหลมแต่หลาวในหัวใจของบุคคลหนึ่ง ๆ ดูหัวใจนั้นอย่าไปดูดินน้ำลมไฟ เหล็กหลา ต้นไม้ ภูเขาอิฐปูนหินทราย อันนี้คนปั้นมันขึ้นทำมันขึ้น อย่าไปตื่นอย่าเป็นบ้ากัน อยู่ไหนก็อยู่ไปเถอะ สัตว์เขาก็อยู่ของเขามีที่อยู่ มนุษย์เราทำพอเป็นที่อยู่แล้วก็พอ อันนี้สร้างแข่งสร้างขันกัน เป็นบ้ากับลมปาก เขาว่ามั่งว่ามี เขาว่ามียศฐาบรรดาศักดิ์ เป็นบ้าสด ๆ ร้อน ๆ เหมือนลิง

ลิงอยู่เฉย ๆ มันก็เป็นลิงธรรมดา ไม่ค่อยแสดงอาการผิดปกติมากนัก ถ้าเราอยากให้ลิงเป็นบ้าให้เห็นให้หากางเกงมาใส่ให้มัน หากางเกงหาเสื้อมาใส่แล้วเอาหมวกแก๊ปมาใส่ อู๊ย ลิงนี่เป็นบ้า อ้าว จริง ๆ นะไม่ใช่เล่น ๆ นะ เราได้เห็นต่อหน้าต่อตาเรานี้ ออกจากนั้นก็เอาเล่นลิเกละคร เอาอีกละไปอีกแบบหนึ่ง เอาบุหรี่จุดให้สูบ แล้วให้ขี่มอเตอร์ไซค์ไต่ถังที่เขาดิน เขาประกาศว่าให้เข้าชมได้ คือพระเขาอนุญาตให้เข้าชมได้ แต่ก่อนมันวันอะไรของต้นเดือนทุกเดือน ๆ เดือนละครั้งให้พระเข้าไปดูเขาดิน กรุงเทพฯ

เราก็พลอยได้เข้าไปดูกับเขา เข้าไปก็ไปเห็นพวกเดียวกัน พอไปเห็นพวกเดียวกันเราก็เผ่นเลยเทียวนะ คือดูพวกเดียวกันดูกันไม่ได้ว่างั้นเถอะนะ พอพระเดินหลั่งไหลไปตรงหน้าประตู ก็พอดีเขาประกาศออกมาว่าจะออกละครลิงวันนี้ ละครลิงมีอะไรบ้างเขาก็บรรยายไปเรื่อย ๆ พระนี้รุมเลยประตูเขาแหลกเลยนะ อู๊ย ขนาดนี้ก็เป็นพระหัวโล้น ๆ นี่เราก็เผ่นเลย พระเผ่นเข้าประตู เราเผ่นออกหนีเลยเทียวไม่เข้าไปในวงนั้นหนีไปเลยเทียว มันดูไม่ได้หัวโล้น ๆ ด้วยกันผ้าเหลืองด้วยกัน มีแต่ความเพลิดความเพลิน

เอาไปคิดอยู่หลายวันเหมือนกันนะเรื่องความหยาบของพระ ก็ไม่ได้ทำความเสียหายอะไรแหละ เพียงไปดูละครลิงเท่านั้นแต่มันเพลินเป็นบ้าไปน่ะซิ มันเลยลืมเนื้อลืมตัวไป

เอาบุหรี่จุดให้สูบ แล้วให้ขี่มอเตอร์ไซค์หรือรถอะไรวิ่งไต่ถังเขาทำหลายแบบละครสัตว์ เดี๋ยวนี้ไม่ได้ไปสัก ๓๐ ปีแล้วมั้งเขาดินไม่ได้ไปเลย แต่ก่อนมีไปบ้าง พวกลูกศิษย์ลูกหาเจ้านายเขาละพาไป เขามานิมนต์ให้ไปดู พวกนายทหารบ้างพวกนายอะไรที่เขาเป็นใหญ่อยู่ในนั่นละเขาพาไปดู

แต่ทางเมืองไทยเราเลี้ยงสัตว์ไม่ได้เหมือนเมืองนอกเขาเลี้ยงนะ เมืองนอกเขาเลี้ยงเขาดูแลรักษากันดี บำรุงรักษากันดี สัตว์ก็อ้วนท้วน เมืองไทยเรานี่ผอมโซไปดูแล้ว เช่นอย่างอังกฤษนี่น่าดู งูนี่เราอยากจะทราบว่ามีกี่ชนิดเราไปดูที่

พิพิธภัณฑ์เช่นอย่างเมืองอังกฤษนี้ โห ไม่ทราบว่างูอะไรต่ออะไรนะมากจริง ๆ เมืองไทยเราไม่มี งูหลาย ๆ ชนิดในประเทศไทยเราไม่เห็นมี มีก็พวกงูเหลือมงูจงอางนิดหน่อย นอกนั้นเป็นงูประเภทอื่น ๆ หมด เต็มเลยนะไม่ใช่ธรรมดา เสือก็เหมือนกัน เมืองไทยเรานี้มีเสือสองสามชนิด ที่นั่นมันตั้งสิบยี่สิบชนิดอยู่ในอังกฤษ เขาใส่กรงเอาไว้ ๆ ไปดู นั่นเป็นประเภทนั้นเรียกว่าเสือนั้น ๆ ประเภทนี้เรียกว่าเสือนี้ ๆ เป็นห้อง ๆ โห หลายชนิดนี่เสือไม่ใช่น้อย ๆ หลายชนิด

นี่พูดสัตว์เล่นละคร ละครสัตว์ พวกพระเป็นลิง เห็นเขาทำละครสัตว์พระก็เป็นบ้า ทีนี้มันก็ต่อไปถึงอังกฤษละซิ ไปก็มีแต่ไปปลงธรรมสังเวชเท่านั้น ไปดูสัตว์นะ ดูปลงธรรมสังเวช น่าสงสารเขา กรรมของเขาของเราอย่างว่านั่นแหละ จะตำหนิใครก็ตำหนิไม่ได้ลงคอละ กรรมเขากรรมเรามันเหมือนกัน

ให้พากันพยายามรักษาศีลรักษาธรรมเพื่อสมบัติอันดีงามของตัวเองนะ เราอย่าไปตื่นโลกนะ เวลานี้โลกกำลังลุ่มหลงกันมากทุกสิ่งทุกอย่าง ดีดดิ้นกันไปหมดทุกหย่อมหญ้า ไม่ว่าในเมืองนอกเมืองนะเป็นพอ ๆ กัน ความร่ำความรวย ความมีดีเด่นอะไรอย่างนี้ แล้วจมไป ๆ นะ มันไม่ได้เป็นอย่างความหวังนั่นซิ ความหวังละมันหลอกคน ให้ภาวนาให้ใจสงบ ถ้าใจสงบแล้วเรื่องดีดเรื่องดิ้นซึ่งเป็นเรื่องกวนใจนี้มัน

สงบของมันไป ใจสงบเรื่องเหล่านี้ก็สงบไม่กวนใจ สบาย

เพียงขั้นสมาธิเท่านั้นก็อยู่ได้สบาย เรียกว่าพออยู่พอกินพอเป็นพอไปทุกอย่าง ไม่ขาดตกบกพร่อง อยู่สบายใจที่มีสมาธิประจำ อยู่คนเดียวก็ได้ อยู่ไหนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน อยู่คนเดียวแน่ว อารมณ์ของใจคือความสงบ เป็นเรือนอยู่ของใจ เพียงขั้นนี้ก็สบาย จากนั้นก็เป็นขั้นของปัญญาฆ่ากิเลส พอออกทางด้านปัญญาทีนี้กิเลสอยู่ไหน ๆ ลากมาฆ่าหมด ๆ กิเลสตัวคึกตัวคะนองตัวดีดตัวดิ้นภายในใจนี้ จับออกมาฆ่า ๆ ด้วยปัญญา ๆ เรื่อย เอาจนเกลี้ยงไม่มีอะไรเหลือเลย เงียบโลกนี่สามแดนโลกธาตุนี้เงียบหมด

เงียบอะไร สิ่งอะไร ๆ เขาก็มีเขาเป็นตามเรื่องของเขา มันเงียบที่หัวใจไม่มีอะไรกวนใจ เงียบที่หัวใจ นั่นละที่พระพุทธเจ้าท่านสอนพระโมฆราชว่า **สุญฺญโต โลกํ อเวกฺขสฺสุ โมฆราช สทา สโต** ดูก่อนโมฆราช เธอจงมีสติมาดูโลกนี้อันเป็นของว่างเปล่า แล้วจะถอนอัตตานุทิฏฐิเสียได้ หลุดพ้นจากสิ่งเหล่านี้ ท่านว่า แต่ก่อนเราก็ไม่ได้พิจารณาเท่าไรทุกวันนี้มันอดพิจารณาไม่ได้ ว่างเปล่ามันว่างยังไง ต้นไม้เป็นต้นไม้ ภูเขาเป็นภูเขา อะไรมันว่าง อะไรก็เต็มแผ่นดินแผ่นหญ้าอยู่นี้แล้วอะไรมันว่าง

มันว่างที่หัวใจ ใจไปยุ่งกับเขา ใจว่าเขาเป็นอย่างนั้นเขาเป็นอย่างนี้ ไปเที่ยวคึกเที่ยวคะนองไปดีดไปดิ้นกับสิ่งนั้น

สิ่งนี้มันก็ไม่ว่างละซิ ใจมันวุ่น ทีนี้พอใจเข้ามาสู่เป็นตัวของตัวแล้วไม่วุ่นวายอะไรแล้วมันก็ว่าง โลกก็เหมือนไม่มี ใจว่างนั่นว่างจากกิเลสตัวกวนใจนะ ตัวยุแหย่ก่อกวนมันตายหมดแล้วก็ไม่มีอะไรกวนใจ นั่นละท่านว่าโลกว่าง มันว่างที่หัวใจนะอะไร ๆ ก็มีอยู่ตามเดิมของมันนั่นแหละภายนอก แต่ภายในที่เข้าไปยุ่งกับเขามันว่างตัวเอง นั่นท่านว่าโลกว่าง

แดนพระพุทธเจ้าอยู่ พระอรหันต์ท่านอยู่ กับแดนพวกเราอยู่นั้นพูดเทียบกันไม่ได้เลย ไม่มีอะไรจะมาเทียบ มันเลยเสียทุกสิ่งทุกอย่าง เลยความคาดความหมายของเราที่เป็นคลังกิเลสนี้ ไปคาดไปหมายว่าจะเป็นอย่างนั้น เห็นจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นโมฆะทั้งนั้นไม่มีความหมายอะไรเลย ธรรมชาติที่เป็นไม่อยู่กับความคาดความหมายอันนี้ ใครเป็นเข้าพับก็รู้เอง ใครเป็นเข้าพับรู้เองไม่ต้องถามกัน พระพุทธเจ้ามีกี่ล้าน ๆ ก็ไม่ถามกัน เป็นแบบเดียวกัน รู้อย่างเดียวกัน

นี่ละจิตเวลาถ้าบริสุทธิ์แล้วไม่ได้สูญ นั่นละจิตที่บริสุทธิ์อยู่อยู่ยังไง ถ้าสูญจะเอาอะไรว่าเป็นบรมสุขล่ะ ฟังแต่ว่า **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง เป็นบรมสุข ถ้าสูญแล้วเอาอะไรมาเป็นบรมสุข ใครจะไปเสวย คำว่าเสวยนั้นเสวยในหลักธรรมชาตินะ ไม่ได้มีกฎ **อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** เข้าไปเกี่ยวข้อง สุขในนิพพานสุขไม่มีเวทนา

ถ้าพูดถึงว่าที่อยู่ของพระพุทธเจ้า ที่อยู่ของพระอรหันต์ท่าน ถ้าสมมุติขึ้นว่าที่อยู่นะ แต่ท่านไม่ได้นิยมว่าอยู่ว่าไป บริสุทธิ์คำเดียวเท่านั้นพอแล้ว และเป็นธรรมทั้งแท่งไปเลย จากบริสุทธิ์แล้วพอละขันธ์แล้วก็เป็นธรรมทั้งแท่งไปเลย ถ้าอยู่ในขันธ์ก็เรียกว่าใจบริสุทธิ์ เช่นใจพระพุทธเจ้า ใจพระอรหันต์อย่างนี้ว่าบริสุทธิ์ พอละขันธ์ไปแล้วอันนี้ไม่มี เราจะเรียกว่าจิตบริสุทธิ์เรียกไม่ได้

กิเลสมันเก่งมากเก่งจริง ๆ โลกไม่ได้มองเลยไม่เห็นเลยนี่ซิ ไม่มีใครดูกิเลส ไม่มีใครเห็นโทษกิเลส เห็นเป็นคุณทั้งนั้น เมื่อเห็นเป็นคุณทั้งนั้นแล้วต่างคนก็ต่างรุมตามกันไปซิ สมัครไปกับมันหมด ไม่เห็นมันเป็นโทษพอจะหันหลังกลับจากโทษ เห็นแต่มันเป็นคุณทั้งหมด อะไรเกิดขึ้นเป็นคุณหมดเป็นประโยชน์หมด หลอกลวงต้มตุ๋นได้หมดเลย ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วหลอกได้ทั้งนั้น เชื่อได้ทั้งนั้น ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วไม่เชื่อไม่มี..โลก เอาธรรมเข้าจับปั๊บนี้เห็นกันทันที กลมายาของมันเป็นอย่างนั้น ๆ ธรรมเหนือนี่ เหนือกิเลสก็เห็นกิเลส ไม่เห็นฆ่ากันได้ยังไง

เอาละเท่านั้นพอ

ให้พิจารณาถามตัวเองเข้าไปซิ วันหนึ่ง ๆ เกิดมานี้กี่วันกี่ปีกี่เดือนแล้ว ได้ถามปัญหาตัวเองบ้างหรือเปล่า หรือไปดูตั้งแต่คนอื่น คนนั้นดีอย่างนั้น คนนี้ไม่ดีอย่างนี้ ติฉินนินทาแต่คนอื่น เจ้าของจริง ๆ แล้วไม่ตำหนิเจ้าของ มีแต่ว่าดีหมด ๆ ถูกกิเลสต้มไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ดีแล้วหรือมนุษย์เรา ทำตัวให้ดีซิให้เห็นประจักษ์นี่ **สนฺทิฏฺฐิโก** ประกาศป้างขึ้นในหัวใจแล้ว พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปกี่หมื่นกี่แสนกี่ล้าน ๆ พระองค์ไม่สงสัย สงสัยอะไรของอันเดียวกัน พระพุทธเจ้าที่นิพพานไปแล้วก็เป็นอย่างธรรมชาติที่เราครองอยู่เวลานี้ พระพุทธเจ้าองค์ใดก็เหมือนกันอย่างนี้ ๆ เป็นของอันเดียวกันอย่างนี้ถามพระพุทธเจ้าทำไม แล้วสงสัยยังไงว่าพระพุทธเจ้ามีหรือไม่มี สงสัยหาอะไร องค์อริยสัจประกาศป้าง ๆ อยู่หาความจริง คือพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นจากอริยสัจทั้งสี่นี้แลไม่ได้ขึ้นจากที่ไหน เมื่อได้รู้ในอริยสัจทั้งสี่นี้ก็รู้พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ไม่สงสัยเลย นั่นแหละจึงว่าธรรมะพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ท้าทาย

กุสลาให้ตัวเอง

๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดชัยมงคล อ.บ้านแพง จ.นครพนม

เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๙

กุสลาให้ตัวเอง

วันนี้ได้พาพี่น้องญาติโยมทั้งหลายมาทอดกฐินที่วัดชัยมงคลและวัดถ้ำยา รวมเป็น ๒ กองด้วยกัน รู้สึกว่าพี่น้องทั้งหลายมากันเป็นจำนวนมาก ปกติหลวงตาไม่ได้บอกกล่าวที่ไหนเรื่องการบุญการกุศล ว่าจะมาทอดเอาเลยทีเดียวแล้วก็กลับ แต่ครั้นมาถึงแล้วรู้สึกว่าพี่น้องทั้งหลายมาจากที่ต่าง ๆไกลแสนไกลก็มี เช่น กรุงเทพฯ มาจำนวนมากมาทอดกฐินวันนี้

วันนี้ท่านสวดมนต์เป็นสิริมงคลแก่งานกฐินของเราเสร็จเรียบร้อยแล้ว หลวงตาก็พูดธรรมะต้อนรับพี่น้องทั้งหลายที่มาจากทั้งทางใกล้และทางไกลได้ยินได้ฟัง เพื่อเป็นเครื่องระลึกในธรรมทั้งหลายซึ่งเป็นของหายาก พระพุทธเจ้าท่านแสดงไว้ว่า **กิจฺฉํ สทฺธมฺมสฺสวนํ** การจะได้ยินได้ฟังธรรมแต่ละครั้งละคราวนี้เป็นของหายาก เป็นของที่เกิดได้ยาก นั่นหมายถึงว่าพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์จะมาตรัสรู้ในโลกนี้รู้สึกว่ายากแสนยาก

เพราะการสร้างบารมีเพื่อความเป็นพระพุทธเจ้านั้นยากมหายาก บางองค์สร้างถึง ๑๖ อสงไขย กำไรเรียกว่าแสนมหากัป นี่เป็นประเภทที่เยี่ยม ประเภทที่สอง ๘ อสงไขยแสน

มหากัป นี่เป็นประเภทที่สอง ประเภทที่สาม ๔ อสงไขยแสนมหากัป จึงจะเต็มสมบูรณ์ตามขั้นนั้น ๆ แล้วได้ตรัสรู้ธรรมเป็นศาสดาสอนโลกขึ้นมา เราทั้งหลายเกิดมาไม่รู้กี่ครั้งกี่หนไม่ได้พบพระพุทธศาสนา ไม่ได้ยินได้ฟังเสียงอรรถเสียงธรรมเสียมากต่อมาก แม้แต่พุทธศาสนามีอยู่ในโลกของเรา ผู้ที่ไม่เคยได้ยินเสียงอรรถเสียงธรรมเลยก็มีมากที่สุด

เพราะฉะนั้นการที่จะได้ยินได้ฟังธรรมนี้จึงเป็นของยาก เกิดมากี่ครั้งกี่หนกี่ภพกี่ชาติ ก็เกิดโดนไปเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นสัตว์นรกเป็นเปรตเป็นอสุรกายเสียมากต่อมาก ไม่ได้มาเกิดพบเห็นพระพุทธศาสนาได้ยินได้ฟังและได้บำเพ็ญคุณงามความดีมีจำนวนไม่น้อย

เพราะฉะนั้นเราทั้งหลายได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนาด้วย ได้นับถือและปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาด้วย จึงเป็นบุญลาภของพวกเราทั้งหลาย อย่าได้พากันประมาทนอนใจตื่นโลก ตื่นสงสาร ตื่นดินฟ้าอากาศไม่เกิดประโยชน์อะไร เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นของมีมาดั้งเดิมแต่กัปไหนกัลป์ใดแล้ว ส่วนเสียงอรรถเสียงธรรมนี้จะมีเป็นบางกาลบางเวลา ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ได้มาตรัสรู้เสียงธรรมก็ไม่ปรากฏ โลกก็มีแต่โลกกิเลส ว่างเปล่าจากศีลจากธรรมเสียทั้งสิ้น มีแต่กิเลสเต็มบ้านเต็มเมืองเต็มโลกเต็มสงสาร นี่ได้มาพบพระพุทธศาสนาจึงเป็นบุญลาภของพวกเรา ให้พากันสร้างคุณงามความดีเสียตั้งแต่บัดนี้ สำหรับ

เป็นคุณสมบัติของใจ

ใจเป็นของไม่ตาย โลกธาตุอันนี้มีเกิดกับตายเป็นของคู่กันมาดั้งเดิม ไม่มีคำว่าสูญ คำว่าสัตว์ตายแล้วสูญนั้นไม่มีเลย คำว่าสัตว์ตายแล้วเกิดนั้นเกลื่อนโลกธาตุ ไม่ว่าเขาว่าเรา ไม่ว่าใคร ๆ ก็ตามตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย หมุนไปด้วยอำนาจของกิเลสตัณหาพาให้เกิดให้ตาย ไม่ได้พาให้สูญ กิเลสตัณหาไม่ได้พาให้สัตวโลกสูญ เพราะมันไม่มีนากิน นาสถานที่ทำงานสถานที่หาอยู่หากินหาผลประโยชน์ของกิเลสนั้นคือจิตวิญญาณของสัตว์ อาศัยอยู่บนจิตวิญญาณของสัตว์นั้นแหละ ให้สัตว์ทั้งหลายได้สร้างบาปสร้างกรรม สร้างสิ่งนรกจกเปรตทั้งหลายเต็มอยู่หัวใจสัตว์ มีล้วนแล้วตั้งแต่กิเลสพาให้สร้างทั้งนั้น นี่เป็นผลประโยชน์ของมัน

ถ้าสัตว์ตายแล้วสูญก็ไม่มีใครจะมาสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เป็นผลเป็นประโยชน์แก่กิเลส กิเลสจึงไม่ยอมให้สูญ จิตใจดวงนี้จึงไม่เคยตายตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ออกจากภพนี้แล้วก็ไปสู่ภพนั้น ออกจากภพนั้นไปสู่ภพนี้ สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ตามอำนาจแห่งกรรมดีกรรมชั่วของตนที่ได้ทำไว้มากน้อย ถ้าผู้ที่มีตั้งแต่บาปหาบตั้งแต่ความชั่วช้าลามกทั้งหลายตายแล้วก็จม ๆ ไปจมอยู่ในนรก เรียกว่าไปเกิดในนรก ได้รับความทุกข์ความทรมานแสนสาหัส โผล่ขึ้นมาแล้วก็มาเกิดอีก ก็ไม่รู้เสียว่าเคยตกนรก แล้วก็กล้าหาญทำความชั่วช้าลามกอีก ลงไปอีก จม

กันอยู่อย่างนี้ตั้งกัปตั้งกัลป์ ไม่มีวันโผล่ขึ้นมาเลย นี่เพราะคนประมาท

คนไม่ประมาทก็สร้างคุณงามความดีสำหรับใจของเรา เมื่อสร้างได้มากน้อยเพียงไร ใจนี้แหละพาเป็นสิ่งเล็ดลอดให้หลุดพ้นจากกองทุกข์ความทรมานทั้งหลาย ให้ได้ไปสู่สุคติโลก สวรรค์มีไว้สำหรับคนบุญ เช่น สวรรค์ ๖ ชั้น ตั้งแต่ชั้นจาตุมฯ ขึ้นไปถึงปรนิมมิตวสวัตดี นี่เป็น ๖ ชั้นก็สำหรับคนบุญ พรหม ๑๖ ชั้นก็สำหรับคนบุญ นิพพานสำหรับคนที่เลิศทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว พ้นเหตุสมมุติโดยประการทั้งปวงแล้ว เรียกว่าผู้นิพพาน ผู้มีบุญมาก ผู้ถึงเมืองพอ

นิพพานคือเมืองพอ นอกนั้นไม่พอ โลกอันนี้ไม่พอ เพราะกิเลสเข้าแทรกอยู่พอได้อย่างไร กิเลสไม่เคยพาทำใครให้พอ ได้เท่าไรยิ่งอยากได้ มีมากเท่าไรยิ่งอยากมีมาก กินไม่มีวันอิ่มพอก็คือกิเลสกินหัวใจคน ให้อยากให้ดีดให้ดิ้นรนกระวนกระวายอยู่อย่างนั้น มีเท่าไรก็ไม่พอ มีหมื่นไม่พออยากได้แสน มีแสนอยากได้ล้าน มีล้านอยากได้ล้านล้าน ได้จนลืมเป็นลืมตาย วันหนึ่งลืมระลึกถึงพุทโธ ธัมโม สังโฆ ลืมระลึกถึงความตายของตัวเอง มีแต่ความดิ้นความดีด ครั้นเวลาหมดลมหายใจแล้วก็ตายเช่นเดียวกับโลกทั่ว ๆ ไป มีหนำซ้ำความลืมเนื้อลืมตัว ความหลงไม่อิ่มพอนั้นยังพาให้เจ้าของล่มจมไปมากต่อมาก นี่การวิ่งตามกิเลสเป็นอย่างนั้น กิเลสไม่เคยพาใคร

อิ่มพอ

คำว่าธรรมนั้นมีความอิ่มพอ สร้างได้มากได้มาก เช่น พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ท่าน ท่านเหล่านี้เป็นผู้ถึงเมืองพอแล้ว พอทุกสิ่งทุกอย่าง บุญก็พอ บาปก็พอ เหมือนน้ำล้นแก้วนั่นเอง น้ำเต็มแก้วเป็นอย่างไร จะเอาน้ำที่ไหนมาเทใส่ให้มากกว่านั้นก็ไม่ได้ ล้นออกหมด ๆ เรียกว่าพอแล้ว จะเอาน้ำมหาสมุทรทะเลมาเทใส่ก็เต็มแล้วเหมือนกันหมด นี่แหละผู้อิ่มพอแล้ว ท่านเรียกว่า ปุญญปาปปหินบุคคล ผู้มีบุญและบาปอันละเสียได้แล้ว ถึงเมืองพอแล้วได้แก่พระนิพพาน

นั่นแหละใจที่บริสุทธิ์คือใจที่พอแล้วทุกอย่าง การสร้างคุณงามความดีถึงขั้นเพียงพอได้ แต่การสร้างความชั่วช้าลามกตามอำนาจของกิเลสตัณหานี้ไม่มีคำว่าพอ สร้างไปเท่าไรก็ไม่พอ ถึงเราจะสร้างบ้านสร้างเรือนสร้างตึกรามบ้านช่อง หาอยู่หากิน เสาะแสวงหารายได้มาจำนวนมากเท่าไรก็ไม่พอ เอาให้ล้นฟ้าล้นแผ่นดินก็ไม่พอสำหรับบุคคลคนเดียว เพราะอำนาจของกิเลสตัณหาเหมือนไฟได้เชื้อ เชื้อไฟใส่เข้าไปมากเท่าไรไฟไม่เคยดับเพราะใส่เชื้อเข้าไปให้มัน มีแต่จะลุกลามขึ้นเปลวจรดเมฆโน่น

นี่อำนาจของกิเลสตัณหาเมื่อได้เชื้อคือความหามาตามความอยากความทะเยอทะยาน หามาได้มากเท่าไรไม่มีวันคำว่า

พอ หามาได้มากเท่าไรยิ่งหิวยิ่งโหยมาก คนที่มีมากนั่นแหละคือคนที่หิวโหยมาก คนที่ทุกข์มากคือคนที่มีมาก ได้เท่าไรไม่พอ มันเพิ่มความอยากขึ้นเรื่อย ๆ ความมีอย่าเข้าใจว่าเป็นเครื่องเสริมให้คนให้ได้รับความสุข มันส่งเสริมคนให้ได้รับความทุกข์ต่างหาก มีมากเท่าไรยิ่งอยากมาก ยิ่งหิวมาก ยิ่งทุกข์มาก จนไม่รู้จักเป็นจักตาย นี่คือคนประเภทที่วิ่งตามกิเลสเป็นอย่างนั้น

ถ้าผู้ที่วิ่งตามธรรมแล้วมีความพอ ทำงานทำการจะได้มากได้น้อยเท่าไร ไม่ลืมคำว่ามรณานุสติ ระลึกถึงความตายที่จะมีแก่ตัว และระลึกถึงสถานที่จะเป็นไปของตัวเองว่าจะไปในสถานที่ใด ถ้าทำความชั่วก็ไปนรก ถ้าทำความดีก็ไปสวรรค์ เราจะเลือกเฟ้นหางานอันใดทำ เพื่อไปนรกหรือไปสวรรค์ ตั้งปัญหาถามตัวเองเข้าไป ก็ได้เงื่อนตอบออกมาว่า ต้องสร้างความดีเท่านั้นที่จะเป็นสุขแก่บุคคล ให้ไปสวรรค์จนกระทั่งถึงพรหมโลกนิพพานได้ แล้วก็เป็นเมืองพอขึ้นมา

ถ้าสร้างตามกิเลสนี้ไม่มีคำว่าใครพอ มีมากเท่าไรยิ่งทุกข์มาก เราอย่าเข้าใจว่ามหาเศรษฐีมีความทุกข์น้อยมีความสุขมาก นั่นแหละมหันตทุกข์อยู่กับมหาเศรษฐี อยู่กับผู้มียศใหญ่ ๆ นั่นแหละยศ ลืมเนื้อลืมตัว มหาเศรษฐีลืมเนื้อลืมตัว ไม่ระลึกถึงศีลถึงธรรม ถ้าเป็นผู้ระลึกถึงศีลถึงธรรมมหาเศรษฐีก็เป็นสุข คนทุคตะเข็ญใจก็เป็นสุข คนมียศมาก

ยศน้อย ฐานะสูงต่ำขนาดใด ถ้ามีธรรมแทรกอยู่แล้วเป็นสุขด้วยกันทั้งนั้น ถ้าไม่มีธรรมแล้วหาวันยังค่ำตายทิ้งเปล่า ๆ เราจะไปเอาความสุขกับเงินกับทองกับข้าวกับของ กับยศศักดิ์บริษัทบริวารนี้ตายทิ้งเปล่า ๆ ไม่ได้แหละ ต้องหาจากความดี ความดีอยู่ที่ใจ ใจเสาะแสวงหาความดีย่อมได้ความดีมาครอง เมื่อได้ความดีมาครองแล้วย่อมมีความสุขความเย็นใจสบายใจ ไปภพใดชาติใดคนมีบุญย่อมไปสู่สถานที่ดีคติที่เหมาะสมทั้งนั้นแหละ

ด้วยเหตุนี้จึงพากันระลึกว่าความสุขไม่อยู่สถานที่ใด ไม่อยู่กับเงินกับทองกับข้าวกับของ สิ่งเหล่านั้นเพียงอาศัยเขาชั่วกาลเวลาที่มีลมหายใจอยู่เท่านั้น พอสิ้นลมหายใจแล้วสิ่งเหล่านั้นกับเราก็หมดความหมายพร้อม ๆ กันไปทีเดียว ไม่มีอะไรมีความหมาย สิ่งที่มีความหมายอยู่เต็มหัวใจก็คือบุญกับบาป บาปถ้าเราสร้างไว้มากมันก็สร้างความหมายเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นภายในหัวใจของเรา เป็นนรกจกเปรตตกนรกหมกไหม้ไปได้โดยไม่ต้องไปถามก็ได้นรก ว่าอยู่ที่ไหน บาปพาไปเอง ผู้ที่สร้างคุณงามความดีก็เหมือนกัน ไม่ต้องถามหาสวรรค์พรหมโลกนิพพานอยู่ที่ไหน บุญพาไปเอง

นี่แหละความสุขจึงอยู่ที่ใจ อย่าลืมเนื้อลืมตัว เราเกิดมาทีแรกไม่ได้มีอะไรติดเนื้อติดตัวเราแหละ เกิดมาใครก็เห็นทุกคน ตกคลอดออกมาจากท้องแม่มีอะไรติดตัวมาบ้าง มีแต่ตัว

ล่อนจ้อนเท่านั้นเอง ไม่มีอะไรติดเนื้อติดตัว พอเกิดขึ้นมาแล้วก็ประดับตกแต่งกันเรื่องนั้นเรื่องนี้ หามาเรื่องนั้นหามาเรื่องนี้หามา สุดท้ายกลายเป็นความโลภ อันนั้นก็อยากได้ อันนี้ก็อยากได้ อันใดก็ไม่พอ ๆ ความไม่พอเลยพาคนตายอย่างแห้งแล้งหาความชุ่มเย็นไม่ได้ คนที่ไม่ลืมเนื้อลืมตัว เอ้า เกิดขึ้นมาเรามีแต่เนื้อแต่ตัวของเรา เวลาตายแล้วเราจะเอาอะไรติดเนื้อติดตัวไป ไม่เห็นมีอะไรนอกจากบุญกับบาป ก็พยายามคัดเลือกตัวเองสร้างแต่สิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ไม่ดีก็ปัดออก ๆ เพราะเป็นภัยแก่ตัวเอง เวลาตายไปแล้วความสุขความเจริญก็อยู่กับหัวใจของคนนั้นแหละ ไม่ได้อยู่กับเงินกับทองกับข้าวกับของละ ไม่อยู่ที่ไหน อยู่กับหัวใจ เพราะใจเป็นผู้สร้าง

เช่นพี่น้องทั้งหลายมาทำบุญให้ทานวันนี้ก็เอาใจมา ใจพามา ใจพาบริจาคทานมากน้อย ใจพาสร้างกุศลมากน้อย ผลที่เกิดขึ้นจากการสร้างกุศลนี้ก็ไหลเข้าสู่ใจ ไหลเข้าสู่ใจมากน้อยตามกำลังความสามารถของเรา ที่สร้างบุญสร้างกุศลได้มากน้อยก็เป็นของเราทั้งนั้น นี่แหละบุญเกิดที่ตรงนี้ไม่ได้เกิดที่ไหน

โลกอันนี้มันเป็นอยู่อย่างนี้มากี่กัปกี่กัลป์แล้ว ใครมาก็มาครองหวังจะเป็นมหาเศรษฐี ๆ เตลิดเปิดเปิงเลยบ้านเลยเมืองเลยโลกเลยสงสารเขาไป ถ้าตายแล้วก็เท่ากันกับโลกทั้งหลายทั่ว ๆ ไปนั้นแล ไม่เห็นใครดีวิเศษวิโสต่างกันอย่างไร สุดท้ายเจ้าของก็ไปจมเพราะความประมาทของตัวเอง ถ้าผู้ไม่ประมาท

แล้วก็สร้างความดี

การเสาะแสวงหาเงินทองข้าวของทรัพย์สมบัติต่าง ๆ เราแสวงเพื่อร่างกายก็แสวง ท่านไม่ให้ประมาท เพราะร่างกายนี้เป็นความจำเป็นที่จะต้องการเครื่องเยียวยารักษา การอยู่การกิน การหลับการนอนการขับการถ่าย เป็นความจำเป็นที่เราจะต้องเกี่ยวข้องกับร่างกาย เราก็หามาเยียวยารักษาเขาพอประมาณ ส่วนสมบัติอันดีงามสำคัญ ๆ ที่จะเป็นสมบัติของใจ เราก็เสาะแสวงหาคือบุญคือกุศล เราไม่ประมาททั้งสองอย่างนี้เรียกว่าผู้พร้อมแล้ว ถ้าผู้ประมาทในทางใดก็ไม่ดี อย่าประมาททั้งสองทาง ร่างกายก็ได้อาศัยเขาเราก็เยียวยารักษาไป มีอะไรถึงเวลาหิวมันก็ต้องการ มันก็อยาก ก็ต้องหามาเยียวยารักษากัน เราก็ต้องวิ่งเต้นขวนขวาย อันนี้ก็ไม่ให้ประมาท

อาหารภายในใจ ร่างกายได้รับประทานอิ่มหนำสำราญ แต่อาหารของใจไม่มี จิตใจก็แห้งผากจากคุณงามความดี คนนั้นก็เป็นทุกข์ หาผลหาประโยชน์ไม่ได้เลย ไปที่ไหนก็พึ่งพาใครไม่ได้ ท่านว่าบาปใครกรรมเราเป็นอย่างนั้น ใครสร้างไว้มากน้อยสมบัติก็เป็นของคนนั้น ไปแบ่งสันปันส่วนจากใครก็ไม่ได้ เพราะไม่ใช่ของเราเอง เราจึงต้องรีบสร้างรีบขวนขวายเสียตั้งแต่บัดนี้ ทั้งที่มีชีวิตอยู่ ตายแล้วจะไม่เสียท่าเสียที

ให้เชื่อเถิดเชื่อพระพุทธเจ้า ไม่เคยโกหกพกลมแก่ผู้ใด

แม้พระองค์เดียว สร้างพระบารมีมา ๑๖ อสงไขยบ้าง ๘ อสงไขยบ้าง ๔ อสงไขยบ้าง ล้วนแล้วตั้งแต่สร้างบารมีเพื่อเมตตาสัตวโลกทั้งนั้น ไม่ได้เพื่อการหลอกลวงต้มตุ๋นสัตวโลกเลย เราจึงควรเชื่อพระพุทธเจ้ามากยิ่งกว่าเชื่อกิเลส คือ ความโลภ ความโกรธ ราคะตัณหา นี่เป็นเครื่องหลอกลวงสัตวโลกทั้งหลายให้ลุ่มหลงจมดิ่ง ๆ ก็คือธรรมชาติอันนี้ แต่สัตวโลกทั้งหลายไม่มีความเข็ดหลาบอิ่มพอกับสิ่งเหล่านี้ จึงต้องได้โดนอยู่เสมอ ๆ

ถ้าเรามีความเข็ดหลาบแล้วเราก็ละเว้นสิ่งเหล่านี้ สิ่งเหล่านี้ก็ไม่ติดตามเรา เราละเว้นได้มากน้อยก็เป็นผลดีของเรา ถ้าตื่นเต้นหรือหลงกลมายาของมันแล้วเราก็จะถูกต้มตุ๋นล่มจมไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ไม่มีวันหยุดวันถอย กี่กัปกี่กัลป์ก็ไม่มีประมาณ มีแต่มืดกับแจ้งเท่านั้น ส่วนความทุกข์ความทรมานอยู่กับตัวของเรา ไม่ได้อยู่กับมืดกับแจ้ง มันอยู่กับตัวของเราเอง จงพากันระมัดระวังตัวของเรามากยิ่งกว่าที่จะไปตื่นมืดตื่นแจ้ง ตื่นเดือนดาวตะวัน ตื่นโลกตื่นสงสารไม่ใช่ของดี

ให้ตื่นตัวเองนี้ เวลานี้มันเฒ่าแก่ขนาดไหนแล้ว วันนี้อายุเท่านี้กับเท่านั้นวันเท่านี้วัน วันพรุ่งนี้มีแต่จะเพิ่มวันเข้าไปเพิ่มชั่วโมงเข้าไป แล้วก็เพิ่มเดือนเพิ่มปีเข้าไป สุดท้ายก็เฒ่าแก่ชรา ตายลงไปแล้วไม่เกิดประโยชน์อะไร **กุสลา ธมฺมา**

ก็ว่ากันไปอย่างนั้นละ ถ้าคนนั้นไม่มีบุญแล้วจะไปกุสลาเท่าไร พระลำบากรำคาญเปล่า ๆ นั่นแหละ จงสร้างกุสลาคือคุณงามความดีใส่ตัวเองเสียตั้งแต่บัดนี้ที่ยังมีชีวิตอยู่ ดีกว่าที่จะให้คนอื่นสร้างส่งไปให้เป็นไหน ๆ

กุสลา ธมฺมา แปลว่า ธรรมยังบุคคลให้ฉลาด เราฉลาดเลือกเฟ้นเราเสียตั้งแต่บัดนี้ ตายไปแล้วเราจะสบายไม่ต้องนิมนต์พระมากุสลามาติกาก็ได้ ไม่เห็นอะไรตามหลักธรรมมีอย่างนั้นนี่ เราไม่ได้อุตริพูดนะ ที่เรียก **กุสลา ธมฺมา** ที่ท่านสวดมาติกาบังสุกุลทุกวันนี้ไม่ใช่มีมาดั้งเดิม เป็นของมีมาใหม่ ๆ นี้ต่างหาก ท่านนิมนต์พระไปเยี่ยมป่าช้า ไปพิจารณาซากอสภในป่าช้า ก็ไปพิจารณาให้ได้คติตัวอย่าง ว่าเขาก็ตายอย่างนี้ นี่เวลาตายแล้วเป็นอย่างนี้คนเรา นี่เป็นป่าช้าผีตาย ป่าช้าผีเป็นคือบ้านของคน ป่าช้าผีตายคือป่าช้า เช่น เมรุหรือเขาตั้งเป็นป่าช้าไว้สำหรับเผาคนฝังคน นั่นเป็นป่าช้าของผีตาย

ป่าช้าผีเป็นก็คือตามบ้านตามเรือนของเรานั่นแล เวลามีชีวิตอยู่ก็เป็นบ้านเป็นเรือน พอตายลงไปแล้วก็เปลี่ยนเป็นป่าช้าในบุคคลคนเดียวนั่นแหละ ท่านให้ไปพิจารณาบังสุกุลอย่างนี้ พิจารณาให้เป็นคติตัวอย่างอันดีงาม ต่อจากนั้นมาก็ตายแล้วก็ **กุสลา ธมฺมา** พึ่งมีมานี่นะ ไม่ใช่ว่าใครตายแล้วนิมนต์พระไปกุสลามาติกาให้ได้บุญได้กุศลไปสวรรค์นิพพาน

ถ้าอย่างนั้นแล้วพระเองก็จำเป็นอะไรจะต้องไปบวชให้เสียเวล่ำเวลา ตายแล้วบวชหลวงตาไว้ในบ้านสักองค์หนึ่ง เช่นบ้านแพงเรานี้ก็บวชไว้เสียองค์หนึ่ง เวลาตายแล้วก็นิมนต์พระหลวงตาองค์นี้ไปกุสลามาติกา ไปสวรรค์ทั้งหมด หมดทั้งบ้านแพงนี่นะ ว่างั้นก็ต้องไปกันหมด ไม่ต้องสร้างบุญสร้างกุศลให้ลำบากลำบนอะไร

แต่นี้มันเป็นอย่างนั้นไม่ได้ ท่านจึงสอนให้สร้างความดีเสียตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ ธรรมของพระพุทธเจ้าก็สอนคนเป็นไม่ได้สอนคนตายแล้วนี่นะ ท่านสอนคนเป็นต่างหาก ตายแล้วหมดความหมาย อันนี้ก็ตายแล้วหมดความหมายด้วยกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้นจงสร้างความหมาย คือคุณงามความดีไว้สำหรับตนเสียตั้งแต่บัดนี้จะไม่ได้เสียท่าเสียที

ตายล่มตายจมมีดีที่ไหน ตายแล้วไปแบกกองทุกข์มีดีที่ไหน เราเป็นคนไปแบกเอง แต่เราก็กล้าหาญชาญชัยต่อความชั่วช้าลามก ไม่เชื่อพระพุทธเจ้า ทำความชั่วช้าลามกแข่งขันประชันกับพระพุทธเจ้า ครั้นเวลาตายแล้วไปจมนรกก็คือเรา พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ไปตกนรก ท่านจึงสอนให้พวกเราได้รู้เรื่องรู้ราวเสียตั้งแต่บัดนี้ ดังที่ท่านว่า **กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา อพฺยากตา ธมฺมา** เป็นต้น ท่านพูดถึงเรื่องจิตล้วน ๆ นี่เป็นนามธรรม จึงเรียกว่าสวดอภิธรรม ยกเรื่องตัวอย่างมาตั้งแต่พระพุทธเจ้าท่านไปสอนพระมารดาท่านด้วยอภิธรรม

ทั้งเจ็ดนี้ เราก็เลยยึดอันนั้นมาสวด **กุสลา ธมฺมา** มาติกานี้ต่างหากนี่นะ ไม่ใช่เป็นคติตัวอย่างอันเป็นหลักเป็นเกณฑ์จริง ๆ ที่จะละบาปทำบุญได้ด้วยการได้ยินได้ฟังเสียงกุสลานี้โดยถ่ายเดียว

อย่างอื่นสำคัญมาก สอนคนให้รู้ดีรู้ชั่วรู้บุญรู้บาปรู้หนักรู้เบา นี้เป็นของสำคัญท่านจึงสอน พระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหนสอนโลกทั้งนั้นแหละ ท่านไม่ได้ยกอภิธรรม ๗ คัมภีร์มาสอนทั่ว ๆ ไปแหละ ท่านจะสอนในบุคคลที่ควรแก่อภิธรรม ๗ คัมภีร์ สอนบุคคลที่ไม่ควรแก่อภิธรรม ๗ คัมภีร์ก็สอนไปแบบหนึ่ง คนที่ควรแก่อภิธรรม ๗ คัมภีร์ท่านก็สอนแบบหนึ่ง ท่านสอนแยกสอนแยะไปหมด ท่านไม่ได้สอนแบบเดียวกัน

อย่างเราสอนนักเรียน นักเรียน ก. ไก่ ก. กา จะเอามัธยมมาสอนได้ยังไง นักเรียนประถมเอามัธยมมาสอนได้ยังไง นักเรียนมัธยมมาสอน ก. ไก่ ก. กา กันมันก็ไม่ได้ นักเรียนขั้นดอกเตอร์งี้เราจะเอา ก. ไก่ ก. กา ไปสอนก็ไม่ถูก ต้องสอนให้ถูกกับฐานะกับความจำเป็นของคนที่มาศึกษาจากเรา นี่พระพุทธเจ้าก็เหมือนกัน สัตวโลกนี้มีหลายประเภท ควรจะสั่งสอนสัตวโลกด้วยธรรมประเภทใดพระองค์ก็ทรงสั่งสอน ควรแก่กุสลามาติกาก็สอนกุสลามาติกา เพราะจิตเป็นธรรมล้วน ๆ ที่เป็นส่วนละเอียดแล้ว ท่านก็สอนอย่างนั้น

ถ้าเป็นธรรมดาอยู่อย่างพวกเราไม่รู้กุสลามาติกาเป็นยังไงนี้ จะไปสอนธรรมกุสลามาติกาอย่างนั้นก็เป็นโมฆะเปล่าประโยชน์ ไม่ค่อยเกิดประโยชน์อะไร ดีไม่ดีไปเล่นการพนันขันต่อกันอยู่ที่กุสลามาติกาในป่าช้ามีเยอะนะ เวลาคนตายแล้วพวกนักพนันขันต่อกันนี้ไปเล่นการพนันกันอยู่ที่ป่าช้ามีเยอะ ทางภาคอีสานเขาเรียกเล่นโบกเล่นเบี้ย คือการพนันนั่นแหละมีเยอะ มันไม่ได้สนใจกับ **กุสลา ธมฺมา** ว่าท่านสอนว่ายังไง สนใจแต่การพนันขันต่อเท่านั้นแหละ นั่นมันควรแล้วเหรอ **กุสลา ธมฺมา** จะไปควรแก่ทุกคนเวลาตายแล้วจะเกิดประโยชน์ มันไม่ได้เกิดประโยชน์ ถ้าไม่ทำประโยชน์ให้รู้ให้เห็นเสียตั้งแต่บัดนี้

อย่างที่พวกเราทั้งหลายทำอยู่เวลานี้ นี่ละท่านเรียกว่าสร้างกุสลา กุสลา แปลว่า ความฉลาด คนฉลาดโดยธรรมแล้วย่อมได้บุญได้กุศล บุญกุศล ๆ นี้เป็นตัวเหตุให้บุคคลสร้างความดีขึ้นมา บุญนั่นคือความสุขซึ่งก็เกิดขึ้นจากความดี เรื่องก็เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราจงสร้าง **กุสลา ธมฺมา** ให้เต็มหัวใจเราเสียตั้งแต่บัดนี้ เวลาตายแล้วพระจะมากุสลามาติกาหรือไม่มาก็ไม่เห็นจำเป็นอะไร จะพูดหรือจะเอาหลวงตาบัวออกยันเลยก็ได้ ไม่ต้องพูดไปที่ไหนละ

เราไม่อวดเราเอาหลักความจริงออกมาพูด อย่างหลวงตาบัวตายนี้ไม่จำเป็นจะต้องนิมนต์พระที่ไหน ไปกวนท่านมา

กุสลา ธมฺมา มาติกาละ ตั้งแต่บวชมาสร้างความดีมาตั้งแต่โน้นแล้วจนกระทั่งบัดนี้มีกี่ปีกี่เดือนแล้ว ตั้งแต่เรียนหนังสืออยู่ก็เป็นเวลา ๗ ปี ออกจากเรียนหนังสือแล้วเข้าป่าขึ้นเวทีฟัดกับกิเลสตัวทำคนให้โง่เขลาเบาปัญญาคือกิเลส ฟัดกันกับกิเลสให้มันม้วนเสื่อลงไปแล้ว ตายแล้วไม่ต้องนิมนต์พระมา**กุสลา ธมฺมา** มาติกาอะไรละ ไปเอง นิพพานไม่ต้องถาม รู้เองไปเองขาดสะบั้นลงไปหมดกิเลสไม่มีเหลือแล้วไปนิพพานเอง ถ้ากิเลสยังเต็มอยู่ในหัวใจทำยังไงให้ไปนิพพานก็ไปไม่ได้ คนโง่แสนโง่จะทำยังไงให้ฉลาดก็เป็นอฐานะ เวลานั้นยังฉลาดไม่ได้ ก็ต้องสอนไปตามขั้นตามภูมิให้เข้าใจ

นี่สอนให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบ ให้ได้องอาจกล้าหาญในการตายการเป็นของตัวเอง ถ้าปฏิบัติจริง ๆ ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วเป็นอย่างที่ว่านี้จริง ๆ อาจหาญชาญชัยไปเมื่อไรก็ไป พร้อมแล้ว หรือว่าพร้อมแล้วยังไม่เต็มสมบูรณ์ว่าพอแล้วว่างั้นเลย พอทุกสิ่งทุกอย่างแล้วในสามแดนโลกธาตุเกิดก็เคยเกิดพอแล้ว ตายก็เคยตายพอแล้ว เกิดตายกองกันก็เคยเกิดตายกองกัน ทุกข์ตายกองกันก็เคยทุกข์ตายกองกันมาพอแล้ว บัดนี้จะไม่เกิดตายกองกัน จะไม่ทุกข์ตายกองกันอีกพระไม่จำเป็นต้องมา **กุสลา ธมฺมา** จะไปเองด้วยความพอแล้วนี้เท่านั้น นั่นธรรมะเป็นอย่างนั้น เป็นเครื่องท้าทายความจริงให้โลกทั้งหลายได้เห็นอยู่ อวดหน้าอวดตากิเลสที่หลอกลวง

ต้มตุ๋นโลก ธรรมนี้มิได้หลอกลวงต้มตุ๋นโลกเลย สอนอย่างไรเป็นอย่างนั้น ขอให้รู้จริงเห็นจริงเถอะน่า

นี้พูดจริง ๆ พูดให้บรรดาพี่น้องทั้งหลายได้ทราบ ซึ่งมาถือว่าหลวงตาบัวเป็นอาจารย์ของเรามาเป็นเวลานาน โน่นคิดดูซิตั้งแต่กรุงเทพฯ ยังอุดส่าห์มา ได้ทราบว่าอาจารย์ของตนสร้างบุญสร้างกุศลจะมาทอดกฐินนี้ยังอุตส่าห์มา วันนี้จึงต้อนรับพี่น้องทั้งหลายไว้ให้สมเหตุสมผล ว่าหลวงตาบัวนี้ตายไม่ต้องนิมนต์พระมา **กุสลา ธมฺมา** จะไปด้วยความพอของตัวเองเท่านั้น ยังมีชีวิตอยู่นี้ก็พอ ให้เห็นประจักษ์อยู่ในใจ ตายแล้วจะหลงไปไหน ถ้าอย่างนั้นศาสดาเอกของโลกสอนโลกได้ยังไง เมื่อพระองค์ไม่พอเต็มพระทัยแล้ว ประกาศพระองค์ว่าเป็นศาสดาสอนโลกได้ยังไง พระอรหันต์เมื่อท่านไม่พอแล้วจะเรียกว่าพระขีณาสพพอแล้วได้ยังไง ให้เห็นอย่างนั้นซิ

สนฺทิฏฺฐิโก ปฏิบัติแล้วธรรมะอันนี้จะกังวานขึ้นที่หัวใจ สาธุพูดแล้วพระพุทธเจ้าประทับอยู่ข้างหน้าก็ไม่ทูลถามพระองค์ ถามท่านหาอะไรของอันเดียวกัน อย่างเดียวกัน บริสุทธิ์อย่างเดียวกัน วิมุตติพระนิพพานเห็นประจักษ์อยู่ในหัวใจอย่างเดียวกันแล้วถามกันหาอะไร เหมือนกันกับเรารับประทาน จะรับประทานมีจำนวนมากน้อยเพียงไร จะเผ็ดก็รู้ เค็มก็รู้อยู่ในชิวหาประสาทของด้วยกันทุกคน อิ่มมากอิ่มน้อยก็รู้ อิ่มเต็มที่แล้วถามกันหาอะไร ต่างคนก็ต่างพอ ต่างคน

ต่างไม่ถามกันแหละ นี้ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อเข้าถึงขั้นพอแล้วเป็นอย่างนั้น นี่แหละธรรมะพระพุทธเจ้าประกาศท้าทายความจริงให้โลกทั้งหลายได้เห็นอยู่นี้

แต่โลกไม่ยอมฟังไม่ยอมสนใจ วิ่งตามแต่กิเลสเป็นบ้ากันไปทั่วโลกทั่วดินแดน พูดแล้วสลดสังเวชนะ ธรรมของจริงไม่สนใจ ถ้าเป็นของปลอมแล้ว โอ๊ย เอาจริงเอาจังมากนะ ถ้าเรื่องของกิเลสเครื่องโกหกพกลมแล้วจริงจังมาก ถ้าเรื่องของอรรถของธรรมแล้วทำไปเหยาะ ๆ แหยะ ๆ ไปอย่างนั้นแหละ ทำบุญให้ทานก็กลัวแต่จะหมดจะสิ้น กลัวแต่จะเปลือง กลัวจะไม่ได้กิน กลัวจะไม่มั่งไม่มี เวลาตายแล้วมีแต่กระดูก เอาอะไรไปได้เห็นไหม ก็อย่างนั้นซิ

ถามเจ้าของนั่นแหละอย่าไปถามคนอื่นมันกระทบกระเทือนกัน ให้ตั้งปัญหาถามเจ้าของ ถ้าเจ้าของอยากเป็นคนดีเพื่อสลัดปัดทิ้งสิ่งที่ไม่เป็นสาระทั้งหลายเพื่อสาระแก่ตัวเองด้วยการสร้างคุณงามความดี ให้ตั้งปัญหาถามตนอย่างนั้นแล้วจะได้ข้อคิดขึ้นมา ได้ข้ออรรถข้อธรรมขึ้นมา คนเราจะไม่ประมาทจนกระทั่งวันตาย ถ้ามีข้อคิดมีปัญหาตั้งปัญหาถามเจ้าของอยู่เสมอ นี่ไม่ถามน่ะซิ ให้แต่กิเลสจูงจมูก ๆ มีแต่พวกจมูกขาดทั้งนั้น

ให้พากันจำเอา ธรรมะพระพุทธเจ้าประกาศท้าทาย

ศาสนาพุทธของเรานี้คือตลาดแห่งมรรคผลนิพพานสด ๆ ร้อน ๆ อยู่นี้แหละ แข่งกันกับกิเลสอยู่นี้แหละ เอ้า ใครจะเอาก็เอา ผู้ได้ชมมรรคผลนิพพานนั้นแหละคือสินค้า สินค้าอันล้ำเลิศประเสริฐสุดอยู่ในตลาดแห่งมรรคผลนิพพานคือศาสนาของพระพุทธเจ้า อยู่ในวงปฏิบัติของผู้ดำเนินตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า จะได้ธรรมเหล่านี้มาครองหัวใจ ผู้ไม่ได้ปฏิบัติไม่สนใจ ก็ได้ตั้งแต่ขี้หมูราขี้หมาแห้ง ความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหา ความดิ้นความดีด ตายแล้วก็พ้นกันไปลงนรกได้ประโยชน์อะไร

ให้พิจารณาถามตัวเองเข้าไปซิ วันหนึ่ง ๆ เกิดมานี้กี่วันกี่ปีกี่เดือนแล้ว ได้ถามปัญหาตัวเองบ้างหรือเปล่า หรือไปดูตั้งแต่คนอื่น คนนั้นดีอย่างนั้น คนนี้ไม่ดีอย่างนี้ ติฉินนินทาแต่คนอื่น เจ้าของจริง ๆ แล้วไม่ตำหนิเจ้าของ มีแต่ว่าดีหมด ๆ ถูกกิเลสต้มไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ดีแล้วหรือมนุษย์เรา ทำตัวให้ดีซิให้เห็นประจักษ์นี่ **สนฺทิฏฺฐิโก** ประกาศป้างขึ้นในหัวใจแล้วพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปกี่หมื่นกี่แสนกี่ล้าน ๆ พระองค์ไม่สงสัย สงสัยอะไรของอันเดียวกัน พระพุทธเจ้าที่นิพพานไปแล้วก็เป็นอย่างธรรมชาติที่เราครองอยู่เวลานี้ พระพุทธเจ้าองค์ใดก็เหมือนกันอย่างนี้ ๆ เป็นของอันเดียวกันอย่างนี้ถามพระพุทธเจ้าทำไม แล้วสงสัยยังไงว่าพระพุทธเจ้ามีหรือไม่มี สงสัยหาอะไร องค์อริยสัจประกาศป้าง ๆ อยู่หาความจริง คือพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น

จากอริยสัจทั้งสี่นี้แลไม่ได้ขึ้นจากที่ไหน เมื่อได้รู้ในอริยสัจทั้งสี่นี้ก็รู้พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ไม่สงสัยเลย นั่นแหละจึงว่าธรรมะพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ท้าทาย

เอหิปสฺสิโก ร้องเรียกให้ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายเข้ามาดูหัวใจดูกายของตัวเอง มันเฒ่าแก่ชราคร่ำคร่า วันไหนมันจะตาย เราจะสร้างความดีนอนใจอยู่ได้หรือ เราจงสร้างคุณงามความดีให้มากมูนสมบูรณ์ขึ้นมาเราจะไม่เป็นผู้เสียท่าเสียทีเกิดขึ้นมาแล้วอย่าให้เสียชาติเป็นมนุษย์ มันล่มจม โอ๋ยขาดทุนป่นปี้ไม่ดีเลย ทำเสียตั้งแต่บัดนี้วันนี้เดี๋ยวนี้ ท่านสอนไว้ว่า **อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ โก ชญฺญา มรณํ สุเว** การทำความดีให้ทำเสียตั้งแต่บัดนี้วันนี้ อย่าไปคิดถึงอดีตอนาคต ว่าวันโน้นเราไม่ได้ทำ วันหน้าเราถึงจะทำ อย่างนี้ไม่ได้ประโยชน์อะไร ตายแล้วทิ้งเปล่า ๆ มันไม่อยู่กับอดีตอนาคตความตาย อยู่กับลมหายใจ เมื่อสิ้นลมหายใจแล้วตายด้วยกันนั่นแหละ จะไปดูวันนี้วันพรุ่งนี้เมื่อไร ไม่ดู ให้ดูเจ้าของเสียตั้งแต่บัดนี้ แล้วความดีของเราจะได้ค่อยพอกพูนขึ้นไป

คนมีความดีนี้อาจหาญนะ ความดีมีในใจ พอความจะเป็นจะตายเข้ามาจิตจะต้องวิ่งหาที่เกาะ ๆ ถ้าคนสร้างบาปวิ่งหาที่เกาะยิ่งร้อน ๆ ตายแล้วจมเลย คนที่สร้างความดีนี่เวลาจะเป็นจะตายเข้ามานี้จิตวิ่งหาที่เกาะ มีแต่คุณงามความดีได้สร้างไว้

แล้วเย็นใจ ๆ อาจหาญรื่นเริง เอ้า ไปเมื่อไรก็ไปพร้อมแล้ว ที่จะขึ้นสวรรค์ชั้นไหนก็พร้อมแล้วที่จะขึ้นชั้นนั้น ๆ จนกระทั่งถึงว่านิพพานพร้อมแล้ว เวลานี้จิตบริสุทธิ์เต็มที่แล้ว ถึงนิพพานแล้วในบัดนี้แล้วจะไปนิพพานที่ไหนอีก นั่นท่านไม่หลงนิพพาน เมื่อท่านรู้หัวใจที่เป็นธรรมทั้งแท่งภายในจิตใจแล้วท่านเป็นอย่างนี้

วันนี้ได้พูดธรรมะในฐานะเป็นกันเองกับพี่น้องทั้งหลาย นาน ๆ จะพูดทีหนึ่ง หลวงตาไม่ค่อยเทศน์นะ อยู่ในวัดก็ไม่เทศนาว่าการให้ใคร ๆ ฟัง แม้ที่สุดพระในวัดก็ไม่ได้ให้การอบรม แต่วันนี้ได้ตั้งใจเทศนาว่าการให้พี่น้องทั้งหลายฟัง ทั้งที่มาใกล้และมาไกล ให้ได้มีกำลังใจที่จะสร้างคุณงามความดีต่อสู้กับมรสุม คือกองทุกข์ทั้งหลายในสากลโลกนี้ ด้วยอำนาจแห่งบุญแห่งกุศลเรานี้ เราจะได้ไปสถานที่ดีเป็นสุคติแก่พวกเราทั้งหลาย

การแสดงธรรมนี้ขอบุญญานุภาพแห่งองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ จงมาคุ้มครองท่านทั้งหลายให้มีความสุขกายสบายใจ และปรารถนาสิ่งใดที่อยู่ในฐานะแห่งธรรมแล้ว ขอจงสมหวังตามความมุ่งหมายโดยทั่วกันเทอญ

พูดท้ายเทศน์

วันนี้หลวงตาเทศน์มากอยู่นะ ไม่เทศน์มากี่ปีแล้วนี่ หยุดมาหลายปีแล้วนะ ไม่เอาเทศน์อย่างนี้ไม่เอา เหน็อย วันนี้ โมโหใจมันขึ้นเลย คึกคักใส่ เสียงเปรี้ยงปร้าง ๆ ว่าอย่างไรล่ะ เพราะไม่ใช่พระอิฐพระปูน มันโมโหเป็นนะคน

วันพรุ่งนี้เช้าพอฉันเสร็จเรียบร้อยแล้วก็มีพิธีถวายกฐิน ส่วนที่จะถวายวัดโน้นก็ต้องเอาไปถวายวัดโน้นกระมัง เป็นธรรมดา วัดนี้ก็ถวายวัดนี้ เราแยกมาเป็น ๒ ภาค เพราะเป็นลูกศิษย์ด้วยกัน วัดนี้ก็ลูกศิษย์ วัดนั้นก็ลูกศิษย์ เรามาเป็นโต้โผเป็นหัวหน้าในการสร้างกุศลครั้งนี้ แล้วก็แยกออกเป็น ๒ ฝ่ายคือ ๒ แง่ แง่หนึ่งก็ไปวัดถ้ำยา แง่หนึ่งก็วัดนี้ ทุกอย่างเราแยกแบ่งภาคไว้ ๒ ส่วน ๆ ให้พอเหมาะพอดี

วันนี้เราก็สละเวลามาค้างที่นี่ ถ้าธรรมดาแล้วเราไม่ค่อยมีเวลาว่างนะ นี่เราก็สละเวลามาค้างที่นี่คืนหนึ่ง ตื่นเช้าก็ทำถวายกฐิน เสร็จเรียบร้อยแล้วก็กลับไป ก็รับภาระทางโน้น ทางอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรารออยู่แล้วในวันพรุ่งนี้ตอนบ่ายพวกแขกมีจำนวนมากนัดไว้เรียบร้อยแล้ว เสร็จนี่เราก็ไป ดีแล้ววันนี้ได้ฟังทั้งพระท่านสวดมนต์ด้วย ได้ฟังทั้งธรรมเทศนาว่าการทุกอย่างด้วย ได้ทำบุญให้ทานเต็มเม็ดเต็มหน่วยตามสติกำลังความสามารถของตนด้วย นับว่าได้บุญได้กุศลเป็นที่พอใจแล้ววันนี้

เทศน์เราจะได้ถึง ๓๐ นาทีได้มั้ง จะถึง ๓๐ นาทีไหม ดูจะถึง ๓๐ นาทีธรรมะที่เทศน์ เทศน์ไปมันก็เหนื่อย ตั้งแต่ยังหนุ่มน้อยนั้น โห เทศน์นี่ฟังไม่ทันนี่ จริง ๆ นะ เจ้าของเองฟังเทปเจ้าของ ฟังจนรัวไปเลยเทียว เหมือนปืนกล ฟังจนจะฟังไม่ทันมันรัวไปเลย จนตัวเองก็ได้ โอ้โห เทศน์ถึงขนาดนี้เชียวเหรอ พอโรคหัวใจเกิดขึ้นเท่านั้นแหละก็เลยล้มไปเลยตั้งแต่ ๐๖ โรคหัวใจเริ่มเป็นตั้งแต่ ๐๖ จนกระทั่ง ๕๑๒ -๑๓ ค่อยพูดได้บ้าง ระยะนี้ทิ้งหมด รับแขกรับคนก็ไม่ได้ หนีไปหลบไปซ่อนอยู่ตามป่าตามในที่ไหน ๆ ไป รับแขกไม่ได้หมอไม่ให้รับแขก ยอมรับหมอแล้วเราก็ต้องปฏิบัติตามหมอ เห็นว่ายานี้ถูกกับโรคของเรา หลังจากนั้นมาก็เทศน์ได้บ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็มาเริ่มได้อีกตอน ๕๒๐ เริ่มเทศน์ได้อีกพอสมควร แต่ให้เป็นเหมือนแต่ก่อนไม่ได้แล้ว เพราะเทศน์ ๆ ไปเสียงดังขึ้นอันนี้มันกระเทือนแล้ว ๆ กรรมวาสนามันขนาดนี้ก็เอาแค่นี้แหละ ถ้ามันสะดวกสบายราบรื่นไปตั้งแต่เริ่มต้นนั้น จนกระทั่งเฒ่าแก่ปานนี้ โถ ฟ้าดินถล่มเป็นไร เราอยากคุยเสียหน่อยเพราะไม่ได้คุยเสียนาน วันนี้มีลูกศิษย์ลูกหามากคุยให้ฟังบ้างซิ เพราะผู้อยากฟังคำคุยมีอยู่เยอะนี่ คุยเสียบ้างซิ

เท่านั้นแหละ หลวงตาจะไปละ

พากันเอาจริงเอาจังนะ เวลามาอบรมศึกษานี้ มันเป็นของไม่แน่นะอยู่กับครูบาอาจารย์ มีความพลัดพรากผันแปรกันไปได้ทั้งเป็นทั้งตาย เป็นได้ทุกรูปทุกนาม เวลามีโอกาสแล้วให้พากันรีบเร่งขวนขวาย อย่างผมเองนี่กำลังวังชาอะไรก็ทรุดลงไป ๆ เดี๋ยวนี้ ตามนิสัยเจ้าของโดดหนีไปอยู่คนเดียวแล้วนะ นี่ก็เพราะเห็นแก่หัวใจนั่นเอง หัวใจแต่ละดวง ๆ มีคุณค่า นี่เราก็ทนเอา ถ้าลำพังตามนิสัยเจ้าของไม่ได้เป็นอย่างนั้นนะ ไปอยู่สบาย ๆ ที่ไหนก็ไป เรื่องหยูกเรื่องยาไม่สนใจกับมัน ยาบำรุงอย่ามาพูดฟาดเข้าป่าทีเดียว ไม่ได้ประมาทดีดผึงทีเดียวแล้วสบายไปเลย

จะปวดท้องปวดหัวก็เป็นซี อยู่ในโลกอันนี้ โลกเขาเป็นทั้งโลกจะวิเศษแต่เราคนเดียวไม่เจ็บไม่ปวดไม่เป็นอะไรมีเหรอ สัตว์อยู่เต็มป่าเต็มรกเขามีโรงพยาบาล มีหยูกมียามีมดมีหมอที่ไหน ทำไมเขาไม่สูญพันธุ์เขายังมีอยู่ได้ ทำไมเราเป็นคนทั้งคนจะอยู่ไม่ได้ อย่างนั้นก็สู้สัตว์ไม่ได้ละซี นี่ก็อยู่กันไปพยุงกันไป

จากความรักเสมอตนไม่มี

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓

จึงบอกให้ปรับใจให้ดี ๆ ถึงได้บอกเสมอ อันใดที่ควรจะรู้จะเห็นมันจะเห็นหมดนั่นแหละ ไม่มีอะไรที่จะกว้างขวางลึกซึ้งสุขุมมากยิ่งกว่าใจที่จะรู้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันแค่รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสเท่านั้น มันวงแคบ ๆ นอกจากนั้นไปแล้วมันไม่ได้เรื่อง แต่ใจนี้เป็นสิ่งที่พิสดารมากทีเดียว ไม่มีอะไรเกินใจเรื่องพิสดาร เวลามันโง่ก็โง่อย่างพิสดาร เวลามันฉลาดก็ฉลาดอย่างพิสดาร เวลามันโง่อย่างพิสดารมันก็ยังอวดฉลาดอย่างพิสดาร แต่เวลาฉลาดอย่างพิสดารให้เต็มที่แล้วไม่อยากอวด ผิดกันเท่านั้นแหละ เพราะความอยากก็เป็นกิเลส กิเลสพังไปแล้วเอาอะไรมาอยาก ยังเหลือแต่ความจริงล้วน ๆ เท่านั้น คำที่เขาติกับคำที่เขาชมมีน้ำหนักเท่ากัน ไม่มีอะไรเกินกัน มากกว่ากัน ถ้าไม่ใช่กิเลสเป็นผู้พาเสกพาสรร ธรรมท่านไม่เสก วางไว้ตามความจริง

จากมหากษัตริย์วัฏจักร

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๘

ดังนั้น การสนทนาธรรมและปฏิบัติธรรมจะเป็นวิธีใดก็ตาม ถ้าทำลงไปกิเลสกลัวและหลุดลอยออกจากใจได้ การทำนั้นก็เป็นมงคลแก่ตน แม้กิเลสจะไม่เห็นเป็นมงคลด้วยก็ไม่เป็นปัญหา แต่โดยมากพวกเรามักทำตัวให้เป็นมงคลแก่กิเลสมากกว่าเป็นมงคลแก่ตัว จึงควรระวังมงคลชนิดนี้ ถ้าขืนให้เป็นมาก ๆ อาจจมไปทั้งที่เข้าใจว่าตัวเจริญดังแบบเที่ยวคดโกง จี้ ปล้น รีดไถสมบัติของคนอื่นมาเป็นสมบัติและมงคลแก่ตน โดยเข้าใจว่าตัวฉลาดมีบุญมาก มีอำนาจวาสนามากรวยเงินกองเท่าภูเขา บัญชีเงินฝากธนาคารอ่านทั้งวันไม่จบแต่ความจริงก็คือมงคลชั่วลมหายใจ มงคลดินเหนียวติดศีรษะที่จะพาให้จมย่อยยับโดยไม่มีท่านผู้รู้ใดสงสัยกันว่านั่นคือมงคลอะไรกันแน่ ความจริงการวินิจฉัยมงคล ท่านสอนให้วินิจฉัยความเคลื่อนไหวเพื่อการกระทำของตนว่าเป็นไปในทางใดในวันเวลาหนึ่ง ๆ ความเคลื่อนไหวนั้น ๆ จะเป็นขึ้นที่กายวาจาใจของเราแต่ละราย ความเป็นมงคลหรืออัปมงคลซึ่งเป็นส่วนผลจะตามมากับความเคลื่อนไหวนั้น ๆ อย่างแยกไม่ออก ที่ผ่านมากล่าวความเป็นมงคลของการสนทนาธรรมที่ถูกกับสุขลักษณะทางใจ นับว่าเป็นที่น่ายินดีในวงปฏิบัติที่ท่านสนทนาธรรมตามเยี่ยงอย่างของธรรมสากัจฉา ซึ่งเป็นผลยังกันและกันให้รื่นเริงตามธรรมกถาเครื่องบรรเทาและกำจัดกิเลสภายในโดยลำดับ

จากปฏิปทาของพระธุดงคกรรมฐาน

สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ครอบครัวอำมาต๊าส จำปี

และ

ครอบครัวอินทนิเวศน์

พิมพ์แจกเป็นธรรมบรรณาการ

มิถุนายน ๒๕๔๑

